

รายงานการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน
โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย

นางสาวนิศากร ยมหา

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ

โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายงานการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน
โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย

นางสาวนิศากร ยมหา

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ

โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กิตติกรรมประกาศ

รายงานฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาและได้รับความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่าย ผู้รายงานขอขอบพระคุณ นายโกวิท สรวงท่าไม้ ข้าราชการบำนาญ (เดิมตำแหน่งศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 นายชรัส ไทยอุทิศ ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 นางสาวเพลินพิศ กอบตระกูล ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ที่ให้ ความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการศึกษาและกรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ และ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนสำเร็จเรียบร้อย ขอขอบคุณ คณะครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย ที่ให้ความร่วมมือ ในการวิเคราะห์สภาพคุณธรรม วางแผนการดำเนินโครงการ กรุณาแนะนำ ให้การสนับสนุน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และอำนวยความสะดวกในการดำเนินโครงการ และขอขอบคุณ นายรณภพ ตรีภักกิจ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย ที่ให้ความอนุเคราะห์ ในการทดลองใช้เครื่องมือกับครู นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน ขอขอบคุณ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทุกท่านที่ช่วยให้การประเมินโครงการครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี คุณค่าและประโยชน์อันพึงมี ของรายงานฉบับนี้ ผู้รายงานขอมอบเป็นสิ่งบูชาพระคุณของบิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้มี พระคุณทุกท่าน

นิศากร ยมหา

ชื่อผลงานวิชาการ	รายงานการประเมินผลโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย
ผู้รายงาน	นางสาวนิศากร ยมหา
หน่วยงาน	โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย อำเภอแกลง จังหวัดระยอง
ปี	พ.ศ. 2559

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการประเมินผลโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย จำนวน 4 ด้าน คือ ความเหมาะสมของบริบท ความเหมาะสมของปัจจัยนำเข้า ความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงาน และผลผลิตของโครงการเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน จำนวน 10 ด้าน ได้แก่ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีสติและละเอียดรอบคอบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ความสุภาพ ความยุติธรรม ความมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม ความสามัคคี และประเมินคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นครูนักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย ปกการศึกษา 2559 จำนวน 567 คน จำแนกเป็น ครูผู้สอนจำนวน 19 คน ใช้กลุ่มประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง นักเรียน จำนวน 274 คน ใช้ตารางการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน และการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 274 คน ใช้ตารางการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ของเครจซี่และมอร์แกน และการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถามที่ผู้รายงานได้สร้างขึ้น แบ่งเป็น 4 ชุด ข้อคำถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ รวมทั้งสิ้นจำนวน 54 ข้อ ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.6 ถึง 1.0 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ 0.20 ถึง 0.90 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.95 - 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า 1. บริบทของโครงการมีความเหมาะสม ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 8 ข้อ และระดับมาก 4 ข้อ ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ โครงการมีความเหมาะสมและมีความจำเป็นในการแก้ปัญหา ส่วนข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักการและเหตุผลของโครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด 2. ปัจจัยนำเข้าของโครงการมีความเหมาะสม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ และระดับมาก 12 ข้อ ข้อที่มีค่าคะแนน

เฉลี่ยสูงสุดคือ มีแผนการดำเนินงานตามโครงการอย่างชัดเจน สวนขอที่มีคาคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ งบประมาณในการดำเนินโครงการมีเพียงพอ 3. กระบวนการดำเนินงานตามโครงการมีความเหมาะสม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ข้อ และระดับมาก 8 ข้อ ข้อที่มีคาคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ขณะดำเนินงานตามโครงการมีการแก้ไขปรับปรุงวิธีการดำเนินโครงการเมื่อพบวาทกพรอง สวนขอที่มีคาคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการกำหนดขั้นตอน รายละเอียดและวิธีดำเนินโครงการอย่างชัดเจนและเหมาะสม 4. ผลผลิตของโครงการเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และด้านที่มีคาคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ ความมีสติ และละเอียดรอบคอบ สวนด้านที่มีคาคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความรับผิดชอบ สวนคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ข้อ และอยู่ในระดับมาก จำนวน 8 ข้อ ข้อที่มีคาคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ สามารถนำความรู้ที่ได้ จากโครงการไปใช้กับปฏิบัติงานที่รับผิดชอบ สวนขอที่มีคาคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ สามารถนำหลักการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน เมื่อเรียงลำดับคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ด้านที่มีคาคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามารถเรียงลำดับ ได้ดังนี้ คือ ความมีสติและละเอียดรอบคอบ ความสุภาพ ความมีวินัย ความสามัคคีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ความมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม ความขยันและความรับผิดชอบ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	5
ความสำคัญของการประเมินโครงการ	5
ขอบเขตของการประเมินโครงการ.....	5
กรอบแนวคิดของการประเมินโครงการ.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2 เอกสารและงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม	9
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับโครงการและการบริหารโครงการ.....	37
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการ	41
รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้	50
สภาพของโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย	55
แนวทางการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียน มกุฎเมืองราชวิทยาลัย	57
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	72
3 วิธีดำเนินการศึกษา.....	84
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	84
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	85
การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือ.....	86
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	87
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	88

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	88
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	90
ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	90
ตอนที่ 2 บริบทของโครงการ.....	91
ตอนที่ 3 ปัจจัยนำเข้าของโครงการ.....	93
ตอนที่ 4 กระบวนการดำเนินงานตามโครงการ	95
ตอนที่ 5 ผลผลิตของโครงการ.....	97
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	105
วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	105
วิธีดำเนินการประเมินโครงการ.....	105
เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	106
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	106
สรุปผลการประเมินโครงการ.....	107
อภิปรายผล.....	109
ข้อเสนอแนะในการดำเนินการโครงการ.....	112
บรรณานุกรม.....	113
ภาคผนวก.....	119
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ และหนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบ คุณภาพเครื่องมือ.....	121
หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาคุณภาพ เครื่องมือเพื่อการประเมินโครงการ	123
ภาคผนวก ข ดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC)	124
ภาคผนวก ค คำอธิบายจำแนกและความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	130
ภาคผนวก ง แบบสอบถาม.....	133
ภาคผนวก จ หลักฐานการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ.....	139
ประวัติย่อของผู้รายงาน.....	152

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การดำเนินงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย..	57
2	รายการประเมิน เครื่องมือและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	85
3	สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	90
4	ผลการประเมินบริบทของโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย.....	91
5	ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย.....	93
6	ผลการวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักเรียน โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูจำนวน 19 คน.....	95
7	กระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย.....	97
8	ผลการประเมินคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย จำแนกเป็นรายด้านและรายขอ.....	99
9	ผลการประเมินคุณค่าและประโยชน์ที่ได้จากโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักเรียน โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย โดยภาพรวมและรายข้อ.....	103

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญยิ่งเพื่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ เพราะการศึกษาเป็นพื้นฐานที่จะทำให้สังคมเจริญก้าวหน้า สถาบันการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ ภาระหน้าที่หลักของสถาบันการศึกษาในประเทศที่กำลังพัฒนา ดังเช่น ประเทศไทย ซึ่งมุ่งพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีและอุตสาหกรรม เพื่อให้เกิดความทัดเทียมกับนานาประเทศ และเป็นผู้นำทางด้านอุตสาหกรรมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงต้องผลิตบุคลากรให้มีสติปัญญา คุณธรรมและจริยธรรมซึ่งจะเป็นการพัฒนาเยาวชนอย่างยั่งยืน และมีคุณภาพ แต่จากสถานการณ์ในบ้านเมืองของประเทศไทยในปัจจุบัน ย่อมเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาแล้วว่า การมุ่งพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมอย่างมาก แม้จะก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ด้านวัตถุและด้านข้อมูลข่าวสาร แต่ความเจริญเหล่านั้นก่อให้เกิดปัญหากับการพัฒนาเยาวชนทางด้านจิตใจ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม นอกจากนั้นยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในประเทศเป็นจำนวนมาก ผลการพัฒนาประเทศทางด้านเทคโนโลยี อุตสาหกรรม ขาดการพัฒนาทางด้านจิตใจ เป็นที่มาของปัญหาสังคม ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ เห็นได้จากสื่อโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ เยาวชนในสังคมยุคปัจจุบันบางส่วนขาดคุณธรรม จริยธรรม มีปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย เช่น มีการทะเลาะวิวาทกันบ่อยครั้ง การลักขโมย การฆ่าข่มขืน การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และการติดยาเสพติดในหมู่เยาวชน เป็นต้น ดวงเดือน พันธุนาวัน (2546 : 49) กล่าวถึงศาสตร์ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน ให้เป็นคนดีได้นั้นเป็นสิ่งที่ปฏิบัติกันมาแล้ว เริ่มจากศาสนาและในครอบครัว ต่อมาได้มีการกระทำในโรงเรียนและทางสื่อมวลชนด้วย อาจกล่าวได้ว่า สถาบันทางสังคมทั้งหลายได้ช่วยกันพัฒนาประชาชนทางด้านศีลธรรมและจริยธรรมโดยพร้อมเพรียงกัน ถึงกระนั้นก็ดีประสิทธิภาพในการพัฒนาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนก็ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สังคมไทยในปัจจุบันได้เกิดสิ่งใหม่ๆ และโรคทางสังคมใหม่ๆ ขึ้นมา ตั้งแต่สถานดิสโก้ ผับ ทำให้เกิดความยากจน โรคเอดส์ ยาเสพติดและปัญหาอื่นๆ ส่วนทางฝ่ายผู้ปฏิบัติการเสริมสร้างศีลธรรมและจริยธรรมในเยาวชน ประเทศไทยนั้น ได้พัฒนาในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะทางด้านพระพุทธศาสนา ได้มีการดำเนินการหลายๆ วิธีที่สำคัญ ได้แก่ การฝึกสมาธิ ซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติในระดับดีมาก ในผู้ที่มีการโน้มหน้าเข้าสู่ธรรมะด้วยความสมัครใจ ส่วนทางฝ่ายครอบครัว โรงเรียนและสื่อมวลชน ช่วยการประสานสัมพันธ์ผู้ที่ไม่สมัครใจ

โดยใช้เครื่องมือ พลังการปฏิบัติการ ซึ่งเป็นที่น่ายินดีว่าได้มีการพัฒนาในด้านจริยธรรมและคุณธรรมอย่างเหมาะสมมากขึ้น (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2546 : 50)

พระบรมราชาโฆวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานแก่ประชาชน เมื่อแรกเริ่มขึ้นเถลิงถวัลย์ราชสมบัติ ได้ทรงมีพระบรมราชโองการไว้ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยาม” นอกจากนี้ พระองค์ได้ทรงพระกรุณาให้พระบรมราชาโฆวาทแก่ข้าราชการในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ไว้ดังนี้ “คุณธรรม จริยธรรม เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างมากในการกำหนดความสุขของสังคม สังคมใดที่คนในสังคมเป็นผู้เปรียบพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม สังคมนั้นจะมีแต่ความสงบสุข ในขณะที่เดียวกันหากคนในสังคมใดมีความบกพร่องด้านจิตใจ ขาดคุณธรรมและจริยธรรม แม้สังคมนั้นจะมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจสักเพียงใด ย่อมหาความสงบสุขได้ยาก ดังนั้น การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคม จึงมีความจำเป็นและจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมประชากรทุกกลุ่ม” (ปราชญา กล้าผจญ. 2545 : 2)

คุณธรรมและจริยธรรมนั้นเป็นเครื่องกำหนดความเจริญและความเสื่อมของสังคม สังคมที่เจริญแล้วจะมีคนทรงคุณธรรมอยู่มาก คนในสังคมมีความประพฤติดี มีการประพฤติปฏิบัติตนที่ไม่เป็นการเบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น เป็นลักษณะของความมีจริยธรรมดี ทุกคนในสังคมมีความสุขและสงบสุข พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต. 2545 : 5) กล่าวว่า สังคมไทยกำลังมีปัญหา เรื่องคุณภาพคนอย่างหนัก คนไทยนั้นมีคุณสมบัติในแง่ดีอยู่มาก แต่คุณสมบัติในแง่ร้ายนั้นก็มากในการมุ่งตติง วิพากษ์วิจารณ์ เพื่อหวังในเชิงสร้างสรรค์ ลักษณะโดยรวมของคนไทยทั้งประเทศในปัจจุบันเป็นคนประมาท คือเป็นคนที่หลงระเริง เพลิดเพลิน ปล่อยตัวไม่รู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ ไม่เร่งรัดจัดทำเรื่องที่ควรทำ เฉื่อยชา ขอบผลัดวันประกันพรุ่งเสมอ เป็นคนขาดความใฝ่รู้ และเป็นคนอ่อนแอ อาจจะเรียกว่า ไม่สู้สิ่งยากก็ได้ สังคมไทยกำลังมีปัญหาเรื่องคุณภาพคนอย่างหนัก ต้องรีบเร่งแก้ไขเป็นการด่วนที่สุด สอดคล้องกับพระพิพิธธรรมสุนทร ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดสุทัศนเทพวราราม กล่าวไว้ในหนังสือไทยพันทางยุคใหม่ เปลี่ยนแปลงไป 14 อย่างคือ 1. อารมณ์เดือด 2. แดกดัน 3. หัวแต่ 4. โข้วระตือ 5. เรียนโดด 6. สายเดี่ยว 7. เที้ยวตึก 8. สันตึก 9. มือเดิบ 10. ใจแตก 11. แหกคอก 12. นอกครุ 13. ไม่อยู่ในโอวาทของพ่อแม่ 14. แดหลอ นี่คือนวัตกรรมของเยาวชนที่เปลี่ยนไป ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐและผู้มีส่วนรับผิดชอบและผู้ที่เกี่ยวข้อง จะต้องให้ความสนใจหาวิธีการพัฒนาพฤติกรรมด้านจริยธรรมของเยาวชน ให้กลับคืนสู่สังคมที่ดี (ปราชญา กล้าผจญ. 2545 : 91)

สังคมไทยเป็นสังคมเลียนแบบ ไม่ใช่สังคมต้นแบบ กระแสทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้เยาวชนไทยมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปมาก ขาดการดูแลเอาใจใส่จากผู้ปกครอง การให้คำแนะนำ การให้คำปรึกษามีน้อย องค์ความรู้ที่ได้รับจึงเป็นเพียงคำตอบที่สอดคล้องกับความเชื่อและความพึงพอใจของสมาชิกภายในกลุ่ม เป็นองค์ความรู้ที่มีเพียงคำตอบแต่ไม่มีการวิเคราะห์ถึงผลลัพธ์

ที่เกิด ดังนั้นเยาวชนไทยยุคปัจจุบันจึงมีพฤติกรรมการแสดงออกที่บกพร่องจาก “ความไม่มีภูมิคุ้มกัน” และการยอมรับที่ขาดการวิเคราะห์ไตร่ตรอง พฤติกรรมของเยาวชนไทยขาดความคิดและยึดติดกับ อารมณ์ เสี่ยงสนับสนุนของกลุ่มเพื่อนซึ่งมีอิทธิพลสูงมาก เยาวชนไทยมีอัตราเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ ยาเสพติด เพศสัมพันธ์ในอันดับที่สูง ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในสังคมเมือง และสังคมชนบท การศึกษาเป็นกลไกในการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพ เมื่อบุคคลได้รับการพัฒนาแล้วก็จะเป็นกำลัง ในการพัฒนาในด้านอื่นๆ ต่อไป ภายหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ก่อให้เกิดกระแสการตื่นตัวครั้งใหญ่ของครูและ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทั้งหลาย เพราะนับแต่บัดนี้ไป การศึกษาของประเทศจะต้องมีการ ปฏิรูปปรับเปลี่ยนโฉมหน้าใหม่ไปสู่การจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรมและจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพสูงสุดเพื่อให้เกิดลักษณะของคนไทยที่พึงปรารถนา คือ ดี เก่ง มีความสุข (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 3)

เพื่อให้การจัดการศึกษาสนองเจตนารมณ์พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวด 1 บททั่วไป ว่าด้วยความมุ่งหมายและ หลักการ มาตรา 6 บัญญัติไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจสติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตราที่ 23 บัญญัติไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม” และมาตรา 24 บัญญัติว่า “การจัดการ เรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่พึงปรารถนาและคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ ไว้ในทุกวิชา” (ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา. 2545 : 5)

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่คนส่วนใหญ่ในสังคมไทยนับถือและอยู่คู่กับสังคมไทยมาเป็น เวลาช้านาน มีการประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาสืบมา พระพุทธศาสนาช่วย กล่อมเกล่าจิตใจให้คนในสังคมอยู่กันอย่างมีความสุข พระพุทธศาสนาเป็นองค์ประกอบของสังคมไทย มีบทบาทและมีอิทธิพลซึมแทรกอยู่ในชีวิตทุกส่วนของชาวไทย สภาพของสถาบันพระพุทธศาสนาที่มีความ เจริญรุ่งเรืองหรืออ่อนแอลง จึงมีความสำคัญยิ่ง มิใช่แต่เฉพาะความเจริญก้าวหน้าทางพระพุทธ ศาสนาเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษา ความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคง ของสังคมไทยทั้งหมด ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำเอาพระพุทธศาสนาเข้ามาช่วยแก้ ปัญหาสังคม จากสภาพปัญหาของสังคมไทยที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้า ด้านวัตถุ เทคโนโลยี อุตสาหกรรมและการแข่งขันเพื่อการบริโภค ส่งผลให้สภาพจิตใจ คนในสังคมเปลี่ยนแปลง เพิ่มความเห็นแก่ตัวมากขึ้น การฟื้นฟู อบรมจิตใจทั้งของเด็กและผู้ใหญ่ โดยเฉพาะเยาวชน มีความ

จำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง ภาระหน้าที่หลักของโรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานทางการศึกษา โรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย นโยบายของชาติ และหน่วยงานบังคับบัญชา ในการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กรมวิชาการ (2545 : 16) ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กล่าวว่า สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับหลักจริยธรรม คุณธรรมในการควบคุมความประพฤติ ความสามารถนำความคิด ความเชื่อ และความศรัทธาทางศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา เพื่อพัฒนาตนให้เป็นคนดี จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรมของโรงเรียน มกุฏเมืองราชวิทยาลัย จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2556 – 2558 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 42.68, 50.99 และ 50.34 แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม มีแนวโน้มลดลง เมื่อพิจารณาถึงรายงานประจำปีของโรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย ปีการศึกษา 2558 ผลการดำเนินงานตามมาตรฐานของสถานศึกษา ด้านที่ 1 มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยโรงเรียนได้เสนอวิธีการพัฒนา โดยคณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครอง ผู้บริหาร และคณะครูเห็นความสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ได้นำเอาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 8 ข้อ มาเป็นคุณลักษณะในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาโดยมีการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ทุกรายวิชา กิจกรรมที่ส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยดำเนินโครงการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งมีกิจกรรม เช่น กิจกรรมวันพ่อ กิจกรรมวันแม่ กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมแห่เทียนเข้าพรรษา กิจกรรมการเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม เป็นต้น (รายงานประจำปี โรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย. 2558 : 15)

ดังนั้น ผู้รายงานในฐานะ ครูผู้รับผิดชอบโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย จึงสนใจศึกษา “การประเมินผลโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย” ด้วยการประเมินผลในประเด็นต่างๆ ได้แก่ สภาพแวดล้อมของโครงการ ปัจจัยพื้นฐาน กระบวนการดำเนินงานโครงการและผลที่เกิดจากการดำเนินงานโครงการ เพื่อใช้เป็นข้อมูลเสนอแนะผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานโครงการต่อไป

การประเมินผลโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมงกุฎเมืองราชวิทยาลัย ในครั้งนี้ ผู้รายงานเลือกใช้การประเมินแบบซิปป (CIPP MODEL) เป็นแนวทางในการประเมิน เพราะรูปแบบดังกล่าว ไม่เพียงแต่ประเมินบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้น แต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่างๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการอีกด้วย เป็นแบบการประเมินความก้าวหน้าเพื่อบ่งชี้จุดเด่น จุดด้อยของโครงการ สามารถนำไปปรับปรุงประสิทธิภาพของโครงการ ได้เป็นอย่างดี จึงเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง (จำเนียร สุขหลาย และคนอื่นๆ. 2544 : 223 - 229)

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อประเมินความเหมาะสมของบริบทที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมของปัจจัยนำเข้าที่ใช้ในการดำเนินโครงการ
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานของโครงการ
4. เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการ ในเรื่องต่อไปนี้

4.1 คุณธรรมจริยธรรมนักเรียน จำนวน 10 ด้าน ได้แก่ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความขยัน ความซื่อสัตย์ ความมีสติและละเอียดรอบคอบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ความสุภาพ ความยุติธรรม ความมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และความสามัคคี

4.2 คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ

ความสำคัญของการประเมินโครงการ

1. ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความเหมาะสมของบริบท ปัจจัยนำเข้ากระบวนการดำเนินงานตามโครงการ และผลผลิตในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน และคุณค่าหรือประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ

2. นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินโครงการไปใช้ในการกำหนดโครงการ การจัดสรรงบประมาณ การดำเนินโครงการ และเพื่อแก้ไขการบริหารจัดการโครงการต่างๆ ของโรงเรียน ตลอดจนใช้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาอื่นๆ

ขอบเขตของการประเมินโครงการ

1. ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอน นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ดังนี้

1.1 ครูผู้สอน จำนวน 19 คน

1.2 นักเรียนชั้น ม.1 – ม.6 จำนวน 952 คน

- 1.3 ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 952 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 กำหนดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้
  - 2.1 ครูผู้สอน จำนวน 19 คน ใช้กลุ่มประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง
  - 2.2 นักเรียน จำนวน 274 คน ใช้ตารางการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 40) และการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)
  - 2.3 ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 274 คน ใช้ตารางการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 40) และการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)
3. ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินโครงการ
  - ดำเนินโครงการ วันที่ 1 ตุลาคม 2558 ถึง วันที่ 30 กันยายน 2559

กรอบแนวคิดของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการครั้งนี้มุ่งศึกษาการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย จำนวน 10 ด้าน ได้แก่ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความขยัน ความซื่อสัตย์ ความมีสติและละเอียดรอบคอบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ความสุภาพ ความยุติธรรม ความมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และความสามัคคี โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP Model) ของ สตีฟเฟลปัม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การประเมินผลโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย ได้รับประโยชน์ ดังนี้

1. ใช้เป็นแนวทางปรับปรุงและพัฒนาโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ใช้เป็นข้อมูลที่สำคัญในการกำหนดนโยบาย และแนวทางในการพัฒนาดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง โครงการที่มีกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม จำนวน 10 ด้าน คือ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความขยัน ความซื่อสัตย์ ความมีสติ

และละเอียดรอบคอบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ ความสุภาพ ความยุติธรรม ความมีจิตสำนึก ต่อส่วนรวม และความสามัคคี

2. การประเมินโครงการ หมายถึง การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย โดยใช้รูปแบบประเมิน CIPP Model รายละเอียด ดังนี้

2.1 การประเมินบริบท (Context Evaluation) คือการประเมินความสอดคล้องของ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของโครงการกับนโยบายของหน่วยงานและต้นสังกัด สภาพความเป็นจริง ความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน วิธีดำเนินการ สภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินโครงการและการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) คือการประเมินความรู้ ความพร้อม ความสามารถ ความพอเพียง ความเหมาะสมของบุคลากร งบประมาณ ระยะเวลา วัสดุอุปกรณ์ กิจกรรมในการดำเนินโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์

2.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) คือการประเมินเกี่ยวกับการจัด กิจกรรมต่างๆ ของโครงการ การวางแผน การดำเนินกิจกรรม การประชาสัมพันธ์ การนิเทศ กำกับ ติดตาม การวัดและประเมินผล การใช้สื่อและเทคโนโลยีต่างๆ ในกิจกรรม และสภาพการดำเนินงาน

2.4 การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation) คือการประเมินคุณลักษณะ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เข้าร่วมโครงการ และผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากโครงการ โดยประเมิน ในเรื่อง ต่อไปนี้

2.4.1 คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน จำนวน 10 ด้าน คือความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความขยัน ความซื่อสัตย์ ความมีสติและละเอียดรอบคอบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ความสุภาพ ความยุติธรรม ความมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และความสามัคคี

2.4.2 คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ

3. ครูผู้สอน หมายถึง ครูผู้สอนในโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ที่ได้รับมอบหมายในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน

4. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ศึกษาใน โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559

5. ผู้ปกครองนักเรียน หมายถึง ผู้ปกครองนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559

6. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 18

บทที่ 2

เอกสารและงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง

รายงานการประเมินผลโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย ผู้รายงานได้ศึกษาหลักการ แนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารและงานวิชาการที่เกี่ยวข้องแยกตามประเด็นนำเสนอ ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม
  - 1.1 ความหมายของคุณธรรม
  - 1.2 ความหมายของจริยธรรม
  - 1.3 ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม
  - 1.4 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
  - 1.5 แนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
  - 1.6 พฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมที่สังคมคาดหวัง
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับโครงการและการบริหารโครงการ
  - 2.1 ลักษณะโครงการที่ดี
  - 2.2 องค์ประกอบของโครงการ
  - 2.3 หลักการบริหารโครงการ
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการ
  - 3.1 ความสำคัญของการประเมินผลโครงการ
  - 3.2 กระบวนการของการประเมินโครงการ
  - 3.3 ประเภทของการประเมินโครงการ
  - 3.4 รูปแบบการประเมินโครงการ
4. รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้
5. สภาพของโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย
  - 5.1 ประวัติความเป็นมา
  - 5.2 ข้อมูลพื้นฐาน
6. แนวทางการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย
  - 6.1 กระบวนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน
  - 6.2 คุณธรรม จริยธรรมที่ต้องการพัฒนานักเรียน
  - 6.3 โครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย

6.4 รายละเอียดของกิจกรรมของโครงการ

6.5 รายละเอียดกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม

ความหมายของคุณธรรม

โคลเบอร์ก (Kohlberg. 1976 : 5) กล่าวว่า คุณธรรม คือ ความรู้สึกผิดชอบ ชั่วดี เป็นกฎเกณฑ์และมาตรฐานของการประพฤติ และปฏิบัติในสังคม และทำให้บุคคลมีการพัฒนาจนกระทั่งมีลักษณะพฤติกรรมเป็นของตนเอง มาตรฐานการตัดสินใจของสังคมจะเป็นเครื่องตัดสินว่าการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมเช่นนั้นเป็นเรื่องผิดหรือถูก

พระธรรมปิฎก (2540 : 14) กล่าวว่า คุณธรรม เป็นสภาพของจิตใจ คือ คุณสมบัติที่เสริมสร้างจิตใจให้ตั้งงาม ใหญ่เป็นจิตใจที่สูง ประณีตและประเสริฐ

ประภาศรี สีหอำไพ (2540 : 21) กล่าวว่า คุณธรรม คือ หลักธรรมจริยาที่สร้างความรับผิดชอบ ชั่วดีในทางศีลธรรม มีคุณงามความดีภายในจิตใจอยู่ในขั้นสมบูรณ์จนเต็มเปี่ยมไปด้วยความสุข ความยินดี

ดวงเดือน พันธุนานาวัน (2546 : 115) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่คุณยอมรับว่าเป็นสิ่งดีงาม มีประโยชน์มากและมีโทษน้อย สิ่งที่เป็นคุณธรรมในแต่ละสังคมอาจแตกต่างกัน เพราะการเห็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่า เป็นสิ่งดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม เศรษฐกิจ ศาสนาและการศึกษาของคนในสังคมนั้น

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2544 : 402) กล่าวว่า คุณธรรม (Virtue) หมายถึง คุณลักษณะของการมีค่านิยมทางศีลธรรมอย่างสูง ความยอดเยี่ยมทางศีลธรรม ความดี ความถูกต้อง ความสามารถ แยกสิ่งถูกสิ่งผิด การมีความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติตามหลักการ ทางศีลธรรมและจริยธรรมซึ่งเป็นที่ยอมรับในสังคม รวมถึงการมีความกล้าในการชี้ถูก ชี้ผิด ยืนหยัดอยู่บนความถูกต้อง และมีส่วนในการเสนอแนวทางที่ถูกต้องและสร้างสรรค์ให้แก่สังคม

วศิน อิศระ (2549 : 199) กล่าวว่า ตามหลักจริยศาสตร์คุณธรรม คือ อุปนิสัย อันดีงาม ซึ่งสะสมอยู่ในดวงจิต อุปนิสัยอันนี้ ไตมาจากความพยายามและความประพฤติติดต่อกัน มาเป็นเวลานาน คุณธรรมมีความสัมพันธ์กับหน้าที่เป็นอย่างมาก เพราะการทำหน้าที่จนเป็นนิสัยนั่นเอง จะกลายมาเป็นอุปนิสัยอันดีงามซึ่งสะสมอยู่ในดวงจิต เป็นบารมี เป็นสันดาน ลักษณะอย่างเดียวกันนี้แหละ ถ้าเป็นฝ่ายชั่วเรียกว่า อาสวะ คือ กิเลสที่หมักหมมอยู่ในดวงจิต ยอมจิตใจเศร้าหมองเกราะกรังไปด้วยความชั่วนานาประการ กลายเป็นสันดานชั่ว ทำให้แก้ไขไต่ยาก สอนไต่ยาก

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่ดีงาม สิ่งที่คุณคนทั่วไปยอมรับว่าเป็น คุณสมบัติ ที่เสริมสร้างจิตใจให้ดีงาม หรือคุณสมบัตินี้ดีในจิตใจ ซึ่งคุณธรรมในแต่ละสังคมอาจ แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม เศรษฐกิจ ศาสนาและการศึกษาของคนในสังคมนั้น

ความหมายของจริยธรรม

ประภาศรี สีหอำไพ (2540 : 17) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง หลักความประพฤติที่อบรม กิริยา และปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของคุณธรรม คุณค่าทางจริยธรรมชี้ให้เห็นความเจริญ งดงามในการดำรงชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผน ตามวัฒนธรรมของบุคคลที่มีลักษณะทางจิตใจที่ ดีงาม อยู่ในสภาพแวดล้อมที่โน้มนำให้บุคคลมุ่งกระทำความดี ละเว้นความชั่ว มีแนวทางความ ประพฤติอยู่ในเรื่อง ของความดี ความถูกต้อง ความควรในการปฏิบัติตน เพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างสงบ เรียบร้อย และเป็นผลประโยชน์ต่อผู้อื่น มีคุณธรรม และมีโนธรรมที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดี โดยมี จิตสำนึกที่จะใช้สิทธิหน้าที่ของตนตามคานิยมอันพึงประสงค์

กรมวิชาการ (2541 : 7) ได้อธิบายความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม (Ethics) มาจากภาษากรีก ว่า Ethos คือ Habit นั่นคือ นิสัย ดังนั้น จริยธรรม และจริยศาสตร์จึงเป็นเรื่องของ การฝึกนิสัยซึ่งก็มีคำถามว่า ฝกอย่างไรจึงจะเป็นนิสัย บางก็มีข้อสงสัยว่านิสัยฝกกันได้หรือไม่ Ethos หรือนิสัย ตามทฤษฎีของชาวกรีกกล่าวว่า “คนเราเกิดมาเหมือนผาขาวแลวมมาฝกกัน โดยต้องทำ บ่อยๆ ทำซ้ำๆ จนเป็นนิสัยแล้วจะกลายเป็นคุณธรรม เป็นการเริ่มจากภายนอกเขาไปสู่ภายใน เป็นลักษณะนิสัยเป็นคุณสมบัตินี้ดีในจิตใจ ฉะนั้น การทำดีต้องทำบ่อยๆ จนเป็นนิสัย

ไพฑูรย์ สินลารัตน (2542 : 88) กล่าวว่า จริยธรรม แยกออกเป็น จริย + ธรรม คำว่า จริย หมายถึง ความประพฤติหรือกิริยาที่ควรประพฤติ ส่วนคำว่า ธรรม มีความหมายหลายอย่าง เช่น คุณ ความดี หลักคำสอนของศาสนา หลักปฏิบัติ เมื่อนำคำทั้งสองมารวมกันเป็นจริยธรรม จึงได้ความหมาย ตามอักษรว่า หลักแห่งความประพฤติ หรือแนวทางของการประพฤติ

เกียรติคุณ สิทธิชัย (2545 : 11) กล่าวว่า จริยธรรม (Ethics) หมายถึง หลักการทาง ศีลธรรมหรือกฎความประพฤติที่ตัดสินความถูก ความผิดของพฤติกรรม จริยธรรมเป็นพื้นฐาน สำคัญยิ่ง ที่ทำให้เกิดวัฒนธรรม หรือคานิยมที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ หรือกำหนด ทิศทางแห่งความประพฤติของบุคคลในการดำรงชีวิต

สรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง หลักแห่งความประพฤติ หรือแนวทางของการประพฤติตน ใ้เป็นคนดี ปฏิบัติตนเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างสงบเรียบร้อย

ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2542 : 7) ได้กล่าวว่า คุณธรรม จริยธรรม และคานิยม เป็นข้อควรประพฤติปฏิบัติ ที่มีความถูกต้องดีงาม เป็นแนวทางแห่งการถือประพฤติ ปฏิบัติแต่ลำพัง ในแนวทางแห่งความดี ความถูกต้องนั้น ไม่เพียงพอที่จะจูงใจให้คนปฏิบัติ หรือ

ประพุดิตินใหม่เป็นคนดีได้ เรื่องการสร้างความคุณธรรมและจริยธรรมเป็นเรื่องทำไถยาก

วคิน อินทสระ (2549 : 6 - 9) ไต่กล่าวถึง ความสำคัญของจริยธรรม ดังนี้

1. จริยธรรมเป็นรากฐานอันสำคัญแห่งความเจริญรุ่งเรือง ความมั่นคงและความสงบสุขของปัจเจกชน สังคม และประเทศชาติอย่างยิ่ง รัฐควรส่งเสริมประชาชนใหม่มีจริยธรรมเป็นอันดับแรก เพื่อให้เป็นแกนกลางของการพัฒนาด้านอื่นๆ ทั้งเศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง การปกครอง ฯลฯ การพัฒนาที่ขาดจริยธรรมเป็นหลักยึด ย่อมเกิดผลร้ายมากกว่าดี เพราะผู้มีความรู้แต่ขาดคุณธรรม ย่อมก่อความเสียหายได้มากกว่าผู้ด้อยความรู้

2. การพัฒนาบ้านเมือง ต้องพัฒนาจิตใจคนก่อน หรืออย่างน้อยก็ให้พร้อมๆ กันไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาวิชาการอื่นๆ เพราะการพัฒนาที่ไม่มีจริยธรรมเป็นแกนนำนั้น จะสูญเสียและเกิดผลเสียเป็นอันมาก ทำให้บุคคลลุ่มหลงในวัตถุ และอบายมุขมากขึ้น การเศรษฐกิจต้องเสื่อมโทรม ประชาชนทุกข์เพราะคนในสังคมละเลยจริยธรรม กอบโกยเอาทรัพย์สินไว้เป็นประโยชน์ส่วนตัวมากเกินไป ขาดความเมตตาปราณี แล่งน้ำใจในการดำเนินชีวิตซึ่งกันและกัน

3. จริยธรรม มิได้หมายถึง การถือศีลกินเพล เขาวัดฟังธรรม จำศีลภาวนาโดยไม่ช่วยเหลือทำประโยชน์ให้แก่สังคม แต่จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติการกระทำ และความคิดที่ถูกต้องเหมาะสม การทำหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องสมบูรณ์ เว้นสิ่งควรเว้น ทำสิ่งควรทำ ความฉลาดรอบคอบ รูเหตุ รูผล ถูกต้องตามกาลเทศะและบุคคล ดังนั้น จะเห็นว่า จริยธรรม จึงจำเป็นมีคุณค่าสำหรับทุกคนในทุกวิชาชีพที่กลุ่ม สังคมจะอยู่รอดได้ก็ด้วยจริยธรรม

4. การทุจริตคดโกง การเบียดเบียนกันในรูปแบบต่างๆ อันเป็นเหตุให้สังคมเสื่อมโทรม มีสาเหตุมาจากการขาดจริยธรรมของคนในสังคม ทรัพยากรธรรมชาติในโลกนี้น่าจะพอเลี้ยงชาวโลกไปได้อีกนาน ถาชาวโลกช่วยกันละทิ้งความละโมภ โลกมาก แล้วมามีชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย ช่วยกันสร้างสรรค์สังคม ยึดเอาจริยธรรมเป็นทางดำเนินชีวิต ไม่ใช่ยึดลาภยศ ความมีหน้ามีตาในสังคมเป็นจุดหมาย ถาสิ่งนั้นจะเกิดขึ้นก็ให้ถือเป็นเพียงผลพลอยได้ และนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการประพุดิตธรรม เช่น อาศัยลาภผลเป็นเครื่องมือในการบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ อาศัยยศและความมีหน้ามีเกียรติในสังคมเป็นเครื่องมือในการจูงใจคนผู้เคารพนับถือเขาหาธรรมะ

5. จริยธรรมสอนให้เราเลิกดูหมิ่นกดขี่คนจน ให้เอาใจใส่ดูแล เอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นบุพการีของชาติ สอนให้เราถ่อมตัวเพื่อเข้ากันได้ดีกับคนทั้งหลาย และไม่วางตัวโอหังอวดดี หรือก้าวร้าวผู้อื่น สอนให้เราลดทิฐิมานะลงให้มากๆ เพื่อจะไดมองเห็นสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง ไม่หลงสำคัญตัววาวูดีกว่า มีความสามารถกว่าใคร ผู้นำที่มีจริยธรรมสูงย่อมเป็นที่เคารพกราบไหว้ ของผู้คนทั้งหลายได้อย่างสนิทใจ เราจึงควรเลือกผู้นำที่สามารถนำความสุขทางใจมาสู่มวลชนได้โดยเพื่อสันติสุขจะเกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอก ความแข็งแกร่งทางกำลังกาย กำลังทรัพย์และกำลังอาวุธนั้น

ถ้าปราศจากความแข็งแกร่งทางจริยธรรมเสียแล้ว บุคคลหรือประเทศชาติจะเจริญมั่นคงอยู่ยาวนานไม่ได้ สังคมที่เจริญมั่นคง ต้องมีจริยธรรมเป็นเครื่องรองรับหรือเป็นแกนกลาง เหมือนถนนที่มั่นคงหรือตึกที่แข็งแรง เขาใช้คอนกรีตเสริมเหล็ก แม่เหล็กจะไม่ปรากฏออกมาให้เห็นภายนอก แต่มีความสำคัญ อยู่ใน นายช่างย่อมรู้ดี ทำนองเดียวกับบัณฑิตยอมมองเห็นอย่างแจ่มแจ้งว่า จริยธรรมมีความสำคัญในสังคมเพียงใด

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า คุณธรรมและจริยธรรมมีความสำคัญยิ่ง ทั้งในแง่ส่วนตัว และ สอนรวม เพราะหากคนในสังคมขาดคุณธรรม จริยธรรมแล้ว จะส่งผลเสียหายอย่างยิ่งแก่สังคม คุณธรรมมีความสำคัญต่อบุคคล ทำให้บุคคลมีศักดิ์ศรีได้รับการยอมรับ ได้รับความสำเร็จและมีความปลอดภัยในการดำรงชีวิต มีความสำคัญต่อสอนรวม ทำให้คนในสังคมอยู่รวมกันได้อย่างปกติสุข ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าและจริยธรรมเป็นรากฐานอันสำคัญแห่งความเจริญรุ่งเรือง ความมั่นคง และความสงบสุขของปัจเจกชน สังคม และประเทศชาติ

แนวคิดทฤษฎีและหลักการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เป็นสิ่งที่ต้องกระทำควบคู่กันไประหว่างการศึกษาทาง จริยธรรมและการให้ความรู้ อบรม ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถในวิชาการต่างๆ และนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ และอยู่ใน สังคม ได้อย่างมีความสุข นักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวคิด ทฤษฎีและหลักการที่เป็นประโยชน์ และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2542 : 15 - 21) ได้นำเสนอทฤษฎีของนักวิชาการต่างๆ ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

1. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ فروยด์

ซิกมันด์ فروยด์ นักจิตวิทยาชาติตะวันตกกลุ่มแรกที่มีชื่อเสียงในการนำเสนอทฤษฎี พัฒนาการทางด้านจริยธรรม ได้อธิบายการเกิดพฤติกรรมต่างๆ ว่าเนื่องมาจากปัจจัยผลักดันจาก จิตใต้สำนึก ซึ่งประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ

1.1 อิด (Id) เป็นพลังงานติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด หมายถึง สัญชาตญาณด้วยแรงขับ ภายในซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้มีการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ตามความต้องการโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง ควรหรือไม่ควรแต่อย่างไร ที่เรียกกันว่าพลังแสวงหาความสุข เมื่อต้องการอย่างใดก็จะพยายามหาทาง ตอบสนองความต้องการทางกายของตนอย่างนั้น จนได้อาจจะเรียกว่า “สันดานดิบของมนุษย์” ก็ได้

1.2 อีโก้ (Ego) เป็นพลังแห่งการรับรู้และความเข้าใจ การรับรู้ขอเท็จจริง การไขเหตุผล การดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย เป็นส่วนหนึ่งของการแสวงหา วิธีการเพื่อตอบสนองพลังอิด เช่น เมื่อหิว พลังอีโก้ก็จะไขเหตุผลตรึกตรองว่า จะบำบัดความหิวนั้นด้วยวิธีการใดตามสภาพแวดล้อม

เช่น หาทานอาหารจากตู้กับข้าวในครัว ไปรับประทานอาหารนอกบ้านหรือตีชิงวิ่งราวเขามากิน พลังอีโก้นี้เป็นพลังของจิตที่คอยยับยั้งการแสดงพฤติกรรมตามความต้องการของอิด โดยทำการควบคุมจิตใจมิให้แสดงพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของสังคม

1.3 ซูเปอร์อีโก้ (Super Ego) เป็นส่วนหนึ่งของจิตที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ทางดานคุณธรรม และคอยกระตุ้นให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมตามปทัสถานของสังคม โดยซูเปอร์อีโก้กระตุ้นให้อิดละทิ้งความไม่ถูกต้อง ไม่ควรและสนับสนุนอีโก้ให้เปลี่ยนทิศทางพฤติกรรมไปในทางที่ถูกที่ควร มีลักษณะเป็นค่านิยมต่างๆ เช่น ความดี ความซื่อ ความถูกต้อง มโนธรรม คุณธรรม ความยุติธรรม ซูเปอร์อีโก้ไปเน้นพลังที่ หักห้ามความรุนแรงของพลังอิด โดยเฉพาะพลังจากสัญชาตญาณทางเพศ และความก้าวร้าวรุนแรงทั้งหลาย การทำงานร่วมกันของพลังทั้ง 3 ลักษณะ บุคลิกภาพของมนุษย์เกิดจากการทำงานร่วมกันของพลังทั้ง 3 รวมกันของพลังนี้ พลังใดใดมีอิทธิพลเหนือพลังอื่น ย่อมเป็นตัวชี้ลักษณะ บุคลิกภาพของบุคคลนั้น เช่น ภาพลัทธิมีอำนาจสูงก็มีบุคลิกเป็นเด็กไม่รู้จักโต เอาแต่ใจตนเอง ภาพลัทธิอีโก้มีอำนาจสูง ก็จะเป็นคนมีเหตุมีผล เป็นนักปฏิบัติที่ดี ภาพลัทธิซูเปอร์อีโก้มีอำนาจสูง ก็เป็นนักอุดมการณ์ นักทฤษฎี นักพัฒนาสังคม ฯลฯ

จากแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรม ตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์นั้น เชื่อว่าจริยธรรมของเด็กจะได้รับการปลูกฝังจากพ่อแม่และผู้ใกล้ชิดเป็นสำคัญ โดยอาศัยกระบวนการให้รางวัล และการลงโทษเป็นเครื่องมือในการอบรมจริยธรรม โดยจะได้รับการพัฒนาขึ้นในระบบซูเปอร์อีโก้ เด็กจะมุ่งกระทำตน ตามกระบวนการถอดแบบจากกระบวนการเลี้ยงดูมาแต่เยาว์วัย ทำให้เด็กถอดแบบบุคลิกภาพ ค่านิยม และมาตรฐานจริยธรรมในสังคม จนในที่สุดเด็กจะยอมรับกฎเกณฑ์ต่างๆ ในสังคมมาเป็นหลักปฏิบัติของตนเอง และเด็กยังยอมรับต่อการให้รางวัล และการลงโทษตัวเองอีกด้วย กล่าวคือ เมื่อจริยธรรมได้รับการปลูกฝัง ในระบบซูเปอร์อีโก้ของเด็กแล้ว ทุกครั้งที่เขากระทำผิด เขาก็จะลงโทษตนเองด้วยการแสดงความรู้สึกผิด และเมื่อปฏิบัติได้ตามมาตรฐานจริยธรรม ก็จะมีการให้รางวัลแก่ตนเอง ซึ่งแสดงออกด้วยการชื่นชมยินยอมยกย่องตนเอง เป็นต้น

2. ทฤษฎีของเพียเจต

การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของมนุษย์ของ เพียเจต (Piaget, Jean) กล่าวว่า จริยธรรมเกิดจากแรงจูงใจในการปฏิบัติตนสัมพันธ์กับสังคม การพัฒนาจริยธรรมจึงต้องมีการพิจารณาเหตุผลเชิงจริยธรรมตามระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคลซึ่งวุฒิภาวะสูงขึ้น การรับรู้จริยธรรมก็พัฒนาขึ้นตามลำดับ การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของมนุษย์ มีขั้นตอน 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นก่อนจริยธรรมยังไม่เกิดจริยธรรม แต่สามารถเรียนรู้จากประสาทสัมผัส และมีพัฒนาการทางสติปัญญาในขั้นต้น

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นเชื่อฟังคำสั่ง เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ มีการคิดก่อนปฏิบัติการตามคำสั่ง ซึ่งในขณะแรกเริ่มจะไม่คำนึงถึงเหตุผลของคำสั่งนั้น

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นยึดหลักแห่งตน เกิดหลักความคิด มีพัฒนาการทางสติปัญญาสูงขึ้น ตามประสบการณ์ทางสังคม คลายความเกรงกลัวอำนาจภายนอกเริ่มมีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น

3. ทฤษฎีของลอเรนซ์โคลเบอร์ก

โคลเบอร์ก (Kohlberg) เป็นนักการศึกษาด้านจริยธรรมเป็นผู้นำทฤษฎีจริยศึกษา สังเคราะห์ ได้ไปนำเอาความรู้ทางปรัชญาจิตวิทยา สังคมวิทยา และศึกษาศาสตร์มาประกอบกันขึ้น เป็นทฤษฎีบูรณาการ (Integrated Theory) โคลเบอร์กได้วิเคราะห์หลักพัฒนาการทางจริยธรรม (Moral development) ออกเป็น 6 ระดับขั้น ที่มีอำนาจในการนำไปใช้ในรูปแบบต่างๆ ที่จะเลือกได้ในสถานการณ์ของการพิจารณาสิ่งที่เป็นคุณธรรม มีดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การเชื่อฟังและการลงโทษ (Obedience and punishment) พิจารณาในคำนำ ประเด็นของการถือเอาอัตราของตัวเองเป็นใหญ่

ขั้นที่ 2 การแสวงหารางวัล (Exchange) เป็นเป้าหมายตามลักษณะเฉพาะรายบุคคล และการแลกเปลี่ยนกันอย่างเสมอภาคที่ตกลงกัน เพื่อจะยอมรับความคิดเห็นของกัน และกันในสังคม เพื่อแสวงหารางวัล

ขั้นที่ 3 การทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น (Conformity) ความสัมพันธ์และการทำตามรูปแบบตามที่ผู้อื่นเห็นชอบเป็นการแลกเปลี่ยนกัน ในความคาดหวังการติดต่อประสานงาน และความศรัทธา ยึดมั่นไว้วางใจต่อผู้อื่น โดยการปฏิบัติที่ติดตามต่อกันตามบทบาท และหน้าที่ของตน

ขั้นที่ 4 การทำตามหน้าที่ในสังคม (Social system) ระบบสังคมและความมีสติ รับผิดชอบที่จะให้มีการดำเนินการตามหน้าที่ที่ตนกระทำในสังคมนั้น เพื่อรักษาระเบียบทางสังคม และทำหน้าที่ของสังคม จึงต้องรักษาสถาบันให้ดำเนินไปอย่างราบรื่นโดยส่วนรวม

ขั้นที่ 5 การทำตามกฎเกณฑ์และข้อสัญญา (Contract) สิทธิพื้นฐาน และพันธสัญญาทางสังคมที่เข้ากับประชาชนโดยส่วนรวม จะต้องยึดถือค่านิยมซึ่งมีมากมายแตกต่างกันไป รวมทั้งความคิดเห็นซึ่งมีอยู่เฉพาะกลุ่ม นำมารวมกันเป็นพันธสัญญาของสังคมรวมกัน

ขั้นที่ 6 การยึดในมโนธรรมตามหลักสากล (Universal) หลักจริยธรรมสากล ถือเป็นการแนะนำทางให้มนุษยชาติกระทำตามข้อกำหนดของสังคมพื้นฐานของแต่ละแห่ง โดยภาพกว้าง และลึก การถือเอาความเคารพนับถือใหญ่บุคคลอื่นเป็นจุดหมายมิใช่เป็นวิธีการ ความยุติธรรมไม่ขึ้นกับวัฒนธรรมเฉพาะแห่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่งเท่านั้น

โคลเบอร์ก เห็นว่า จริยธรรมเป็นลักษณะประสบการณ์ และหน้าที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ เป็นมาตรฐานความประพฤติในสังคม บุคคลจะพัฒนาความรับผิดชอบต่อชีวิต ให้เหตุผลจนกระทั่งพัฒนาพฤติกรรมของตนเอง มีความสัมพันธ์ในสังคมตามสิทธิ และหน้าที่อย่างถูกต้องดีงาม

4. ทฤษฎีของอิมมานูเอล คานท์ อิมมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant)

เป็นนักปรัชญาชาวเยอรมัน เป็นนักเหตุผลนิยม เป็นผู้นำทฤษฎีเหตุผลนิยม (Rigorism)

หมายถึง สิทธิที่ยึดมั่นในคุณธรรม ไตรเริ่มจริยธรรม แบบหน้าที่นิยม (Deontology) หรือในเหตุผลอย่างเคร่งครัด อาจเรียก Moral purism หรือ Formal Ethics จากแนวความคิดของ คานท์ ถือว่า มโนธรรมเป็นเหตุผลภาคปฏิบัติมันบ่งบอกถึงกฎ ศีลธรรมในตัวเองคือเป็นที่รู้จักกันตัวเอง รู้อื่นในใจของตนเอง มันเป็นเรื่องที่มีมาก่อน ไม่ใช่มีขึ้น หรือประจักษ์เพราะประสบการณ์ (not empirical) เป็นสิ่งที่มีต้น เป็นพยานตามแนวคิดของคานท์ มีความเห็นว่าดีชั่ว ผิด ถูก ที่เป็นศีลธรรมนั้นเป็นสิ่งถาวรตายตัว ค่าของจริยธรรมเป็นสิ่งที่มีจริงตายตัวจะถือเอาผลของการกระทำตัดสินไม่ได้ ทฤษฎีนี้จะยึดถือกฎระเบียบเป็นหลักเกณฑ์มาตรฐาน การพิจารณาตัดสินคุณค่างานจะไปตามหน้าที่ที่ระบุไว้เป็นข้อกำหนดนั้นจะแปรเปลี่ยน โดยเปลี่ยนไปใช้เหตุผลจากผลการกระทำไม่ได้ แมวจะเป็นสิ่งที่มีคุณประโยชน์เพียงใดก็ตาม สิ่งที่คุณเชื่อว่าเป็นการกระทำที่ดีนั้น ไม่มีอะไรในโลกนี้ ที่คิดว่า เป็นสิ่งที่ดี โดยปราศจากเงื่อนไข นอกจากมีเจตนาที่ดี ดังนั้น การทำหน้าที่จึงเป็นเจตนาที่ดี ไม่ใช่การกระทำตามแรงกระตุ้นของสัญชาตญาณและความรู้สึกตามอารมณ์ปรารถนา แต่ทำตามเจตนาที่เกิดจากสำนึกในหน้าที่ การกระทำที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวถือว่าไม่ได้ทำตามหน้าที่ ผู้ทำตามหน้าที่ต้องไม่คำนึงถึงตนเองและคนใกล้ชิด ชีวิตที่สมบูรณ์คือชีวิตที่อยู่กับศีลธรรม ต้องทำตามหน้าที่โดยไม่คาดหวังผล ไม่ว่าจะเป็นคนหรือโทษ แต่ให้ทำตามเหตุผลคือกฎศีลธรรม ปฏิบัติต่อผู้อื่นโดยไม่ทำตนให้เหนือผู้อื่น มีอิสระจากกระแสอารมณ์ที่ผลักดันให้กระทำ คนที่เป็นอิสระคือคนที่หลุดพ้นจากกระแสของแรงขับด้วยความอยากได้ผลประโยชน์ มาขึ้นอยู่กับเหตุผลหรือปัญญา กฎศีลธรรมเป็นความถูกต้อง เป็นหลักสากล ถ้าเหตุผลเป็นสากลคนก็จะทำตามหลักสากล ด้วยปรัชญาของ คานท์ มีจุดเด่นที่สุดคือการสอนให้คนสำนึกในหน้าที่สอนให้คนไม่ยกตัวเองเหนือกฎ ซึ่งเป็นกฎศีลธรรมที่ไม่มีข้อยกเว้นสำหรับใครก็ตามแต่ตนเอง ทุกคนมีค่าของตนเองเท่ากับผู้อื่น จุดหมายในการดำรงชีวิตค่อนข้างเป็นอุดมคติตายตัว ไม่ให้ความสำคัญแก่ความรู้สึกของมนุษย์แต่เคร่งครัดตายตัวในหลักจริยศาสตร์ จงใจให้เป็นกฎสากลโดยไม่ถือเอาผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำใหม่มีส่วนร่วมในการตัดสินการกระทำว่าถูกหรือผิด คานท์ มองโลกในแง่เดียว คือคิดว่าคนมิได้มีชีวิตอยู่เพื่อความสุข แต่มีชีวิตอยู่เพื่อศีลธรรมอันบริสุทธิ์ การใช้ชีวิตตามเหตุผลหรือการใช้ชีวิตทางศีลธรรมทำให้คนเป็นคนโดยสมบูรณ์

5. ทฤษฎีของแครธวอล บลูม และมาเซีย แครธวอล บลูม และมาเซีย (Kratwohl Bloom and Masia) ได้กำหนดทฤษฎี จำแนกระดับคุณภาพของการเรียนรู้ด้านจิตใจ (Affective domain) ที่ครอบคลุมความสนใจ ทศนคติคานิยม และลักษณะนิสัยโดยจัดลำดับขั้นตอนคุณลักษณะด้านความรู้สึกไว้ 5 ประการ ดังนี้

5.1 การรับรู้ (Receiving) เป็นจุดเริ่มต้นที่บุคคลจะเรียนรู้เรื่องต่างๆ และเกิดความรู้สึกต่อสถานการณ์ หรือสิ่งเร้าที่ปรากฏ การรับรู้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นย่อย โดยถือปริมาณ การรับรู้เป็นเกณฑ์ ดังนี้

5.1.1 การสำนึก เป็นการเริ่มรู้สึกหรือสำนึกเกี่ยวกับลักษณะ หรือเรื่องราวต่างๆ ที่มาเรา

5.1.2 การตั้งใจรับรู้ เป็นการใส่ใจสิ่งเร้านานพอสมควร แต่ยังไม่มีความคิดเห็นหรือ ประเมินตัดสินใดๆ เป็นเพียงการสังเกตเห็น

5.1.3 การเลือกรับรู้ เป็นการรับรู้สิ่งเร้า โดยมีการจำแนกความแตกต่าง ยังไม่มีการประเมินใดๆ

5.2 การตอบสนอง (Responding) เมื่อบุคคลรับรู้เรื่องราวต่างๆ และจะมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งที่รับรู้ ขั้นตอนการตอบสนองแบ่งออกเป็น 3 ชั้นย่อย ดังนี้

5.2.1 ยินยอมตอบสนอง เป็นการยอมรับหรือยอมปฏิบัติตาม

5.2.2 สมัยครใจตอบสนอง เป็นความรู้สึกที่ทำการกิจกรรมด้วยความสมัครใจ

5.2.3 พอใจตอบสนอง เป็นการตอบสนองด้วยความรู้สึกเต็มใจ พอใจ มีความเพลิดเพลินสนุกสนาน รื่นเริง

5.3 การเห็นคุณค่า (Valuing) เป็นความรู้สึกที่เกิดจากการประเมินสถานการณ์ หรือ เรื่องราวต่างๆ ว่ามีประโยชน์หรือไม่อย่างไร การเห็นคุณค่าจะเกิดขึ้นช้าๆ โดยมีการสะสมไว้อย่าง วัตถุประสงค์การเห็นคุณค่าได้จากความแน่นอน ความคงเส้นคงวา สม่าเสมอของการกระทำในขั้นนี้ แบ่งออกเป็น 3 ชั้นย่อย ดังนี้

5.3.1 การยอมรับคุณค่า เป็นการยอมรับด้วยความเชื่อที่ยังไม่ถาวร อาจเปลี่ยนแปลง ได้ในคุณค่าของสถานการณ์หรือเรื่องราว

5.3.2 ชื่นชมในคุณค่า เป็นการยอมรับในคุณค่าของสถานการณ์หรือเรื่องราวถึงระดับ ที่แสดงออกอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น อยากติดตาม อยากเขาไปรวมผูกพัน

5.3.3 ยึดมั่นในคุณค่า เป็นความเชื่อมั่น ความแน่วแน่เกิดศรัทธาในเรื่องราว หรือ เหตุการณ์ควรทำตาม และพยายามหาโอกาสแสดงออก

5.4 การจัดระบบ (Organization) เป็นความรู้สึกที่บุคคลได้รวบรวมเรื่องราวหรือสิ่งมี คุณค่าไว้ในจิตใจหลายอย่าง แล้วจัดคุณค่าเขาเป็นระบบ มีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่า ของเรื่องราวของสิ่งต่างๆ ของจุดเด่นและจุดรวมของคุณค่าเหล่านั้น ในขั้นนี้ แบ่งออกเป็น 2 ชั้นย่อย ดังนี้

5.4.1 การสร้างแบบคุณค่า เป็นการสรุปรวบยอดระหว่างคุณค่าของเรื่องราวต่างๆ ที่บุคคลยึดมั่นเข้าด้วยกัน

5.4.2 การจัดระบบคุณค่า เป็นการเรียงลำดับความสำคัญของสิ่งที่มีคุณค่า และจัด คุณค่าต่างๆ ให้ผสมกลมกลืนเข้าด้วยกัน

5.5 การสร้างลักษณะนิสัย (Characterization) เป็นการพัฒนาเป็นอุดมคติที่ฝังลึกถึงจิต

วิญญาณ ยึดถือ เทิดทูน โดยจิตในมิติสังเคราะห์เป็นแบบแผนกฎเกณฑ์ขึ้นใหม่ให้ตนเอง มีการกระทำที่คงเส้นคงวา โดยมีการจัดระบบของตนเองและยึดถือจนเป็นการกระทำอัตโนมัติคือ ไม่วางอยู่ในสถานการณ์ใด เขาก็จะแสดงพฤติกรรมแบบเดิม ซึ่งเป็นลักษณะของตนเองแลวรรณรงค์ใหญ่อื่นรวมยึดถือและปฏิบัติด้วย ในขั้นนี้แบ่งออกเป็น 2 ชั้นย่อย ดังนี้

5.5.1 สร้างข้อสรุป เป็นการที่บุคคลพยายามปรับปรุงระบบตนเองให้สมบูรณ์ ตามแนวที่ตนเองต้องการ

5.5.2 กิจนิสัย เป็นการที่บุคคลแสดงออกตามแนวที่ตนเองต้องการอย่างสม่ำเสมอจนเป็นลักษณะของตนเอง

6. ทฤษฎีตนไม่จริยธรรมของ ดวงเดือน พันธุนาวิน

ดวงเดือน พันธุนาวิน ได้ทำการศึกษาวิจัยถึงสาเหตุ พฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง โดยได้ทำการประมวลผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมต่างๆ ของคนไทย ทั้งเด็กและผู้ใหญ่อายุตั้งแต่ 6 - 60 ปว พฤติกรรมเหล่านั้นมีสาเหตุทางจิตใจอะไรบาง และได้นำมาประยุกต์เป็นทฤษฎีตนไม่จริยธรรมสำหรับคนไทยขึ้น โดยได้แบ่งตนไม่จริยธรรม ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ไตแก ดอกและผลไม้ บนต้นที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานดี ละเว้นชั่ว และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม ซึ่งล้วนแต่เป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

ส่วนที่ 2 ไตแก ลำต้น ของต้นไม้แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพ อย่างขยันขันแข็ง ซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้านคือ ด้านเหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง ด้านความเชื่ออำนาจในตน ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และด้านทัศนคติ คุณธรรมและค่านิยม

ส่วนที่ 3 ไตแก ราก ของต้นไม้ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ 3 ด้านคือ ด้านสติปัญญา ด้านประสบการณ์ทางสังคม และด้านสุขภาพจิต จิตลักษณะทั้ง 3 นี้ อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการ ที่ลำต้นของต้นไม้ก็ได้ กล่าวคือ บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 3 ด้าน ในปริมาณที่สูง พอเหมาะกับอายุ จึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 5 ประการ ที่ลำต้นของต้นไม้ โดยมีจิตลักษณะทั้ง 5 นี้จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติ ถ้าบุคคลมีความพร้อมทางจิตใจ 3 ด้าน ดังกล่าว และอยู่ในสภาพแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียน และทางสังคมที่เหมาะสม นอกจากนั้นบุคคลยังมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนาจิตลักษณะบางประการใน 5 ด้านนี้ โดยวิธีการอื่นๆ ด้วย ฉะนั้น จิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ จึงเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งนั่นเอง นอกจากนี้จิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการที่กล่าวนี้ อาจเป็นสาเหตุรวมกับจิตลักษณะ 5 ประการ ที่ลำต้น เพื่อไขอธิบาย ทำนายและพัฒนาพฤติกรรมดังกล่าวมาแล้วด้วย

7. ทฤษฎีทางพุทธศาสตร์

พระพุทธศาสนาคือศาสนาเถรวาทนิยม เกิดขึ้นสมัยพุทธกาล เมื่อก่อน พ.ศ. 2500 ในชมพูทวีป (ประเทศอินเดีย) โดยมีพระสมณโคตมเป็นศาสดา ผู้ประกาศปรัชญาในแนวคิดนี้เน้น หลักธรรมที่เป็นสัจธรรม วิธีการสอน การเผยแพร่ การสืบทอดหลักธรรมสู่การปฏิบัติเน้นคุณธรรม ในการใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผล หลักธรรมที่เป่าหัวใจพุทธศาสนานำมาสั่งสอน มี 3 ประการ คือ ให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ให้ความดี และให้ชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ สะอาด ในหลักธรรมที่พระพุทธ ศาสนา ได้นำมาประกาศเป็นคุณธรรมที่มีความสอดคล้อง เชื่อมโยงกันได้ทั้งหมด หมายถึง การปฏิบัติ ตามข้อธรรมข้อใดข้อหนึ่ง ย่อมเกี่ยวข้องกับข้อธรรมอื่นตามมา เป็นแนวคิดทางจริยศาสตร์ที่กำหนดข้อ ประพฤติปฏิบัติทางกายและทางจิตใจ โดยเริ่มตั้งแต่สิ่งที่เป่าขอประพฤติปฏิบัติพื้นฐานทางการกระทำ ทางกายไปสู่ขั้นสูงที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติทางความคิดที่มุ่งสู่ความบริสุทธิ์ หลุดพ้นทางจิตใจ ในหลัก จริยศาสตร์ของศาสนาพุทธมี 3 ขั้น คือขั้นมูลฐาน ขั้นกลาง และขั้นสูง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. จริยศาสตร์ขั้นมูลฐาน ประกอบด้วยศีล 5 ธรรม ดังต่อไปนี้

1.1 เว้นจากการเบียดเบียนทำร้ายชีวิตสัตว์หรือมนุษย์เป่าศีล มีเมตตากรุณา ต่อสัตว์ และมนุษย์เป่าธรรม

1.2 เว้นจากการลักฉ้อทรัพย์เป่าศีล เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีอาชีพสุจริตเป่าธรรม

1.3 เว้นจากการประพฤติผิดในกามเป่าศีล สำรวมในกามเป่าธรรม

1.4 เว้นจากการพูดปดเป่าศีล พูดจริงเป่าธรรม

1.5 เว้นจากการเสพดื่มสุราเมรัยเป่าศีล มีสติสำรวมระวังเป่าธรรม

2. จริยศาสตร์ขั้นกลาง ประกอบด้วยกุศลกรรมบท 10 ประการ ดังต่อไปนี้

2.1 กาย 3 ข้อ คือ เว้นจากการฆ่าสัตว์หรือมนุษย์ หรือเบียดเบียนทำร้ายชีวิต เว้นจาก การลักทรัพย์ เว้นจากการประพฤติผิดในกาม

2.2 วาจา 4 ข้อ คือ เว้นจากการพูดปด เว้นจากการพูดยุยงให้แตกร้างกัน เว้นจากการพูดคำหยาบ เว้นจากการพูดเหลวไหล เพ้อเจ้อ

2.3 ทางใจ 3 ข้อ คือ ไม่โลภอยากได้ของผู้อื่นมาเป่าของตน ไม่คิดปองร้ายผู้อื่น หรือคิด ใหญ่เขาถึงความพินาศ ไม่เห็นผิดจากทำนองคลองธรรมโดยมีความเห็นถูกต้อง (ว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว มารดา บิดามีคุณ เป่าตน)

3. จริยศาสตร์ขั้นสูง ประกอบด้วยอริยมรรค แปลว่า “ทางอันประเสริฐ” หรือ ทาง สายกลาง มี 8 ประการ ดังนี้

3.1 ความเห็นชอบ คือ มีปัญญาเห็นอริยัจจ 4 ประการ

3.2 ความดำริชอบ คือดำริในการออกจากกาม ดำริในการไม่ปองร้าย ดำริในการไม่เบียดเบียน

3.3 การเจรจาชอบ คือไม่พูดปด ไม่พูดสอเสียด ได้แก่ผู้ใดแตกราวไม้พูด คำหยาบ ไม่พูดเพ้อเจ้อ

3.4 การกระทำชอบ คือไม่ฆาตหรือมนุษย์ ไม่ลักฉ้อทรัพย์ ไม่ประพฤติผิดในกาม

3.5 การเลี้ยงชีพชอบ คือไม่หาเลี้ยงชีพในทางที่ผิด ที่มีโทษ ประกอบอาชีพ ชอบธรรม

3.6 ความเพียรชอบ คือเพียรระวังไม่ให้บาปเกิดขึ้น เพียรละบาปที่เกิดขึ้นแล้ว เพียรทำความดี ให้เกิดขึ้น เพียรรักษาความดีที่เกิดขึ้นแล้ว

3.7 การตั้งสติชอบ คือตั้งสติพิจารณาร่างกายเวทนาหรือความรู้สึกสุข ทุกข์ ตลอดจนไม่ทุกข์ไม่สุขจิตและธรรม รวม 4 ประการ ใหญ่เท่าทันเห็นทั้งความเกิดความดับ

3.8 การตั้งใจมั่นชอบ คือการทำจิตใจให้เป็นสมาธิแน่วแน่ที่เรียกไดวา ฌาน 4 เบนที่ยอมรับกันว่า ในเรื่องวิธีการสอนของพุทธศาสนา เน้นการสอนแบบอริยสัจ ที่ถือไดวาเป็นต้นแบบของการพัฒนาการทางจริยธรรม พระพุทธเจ้าทรงนำเอาสัจธรรมมาแสดงแก่มนุษย์ในรูปที่เรียกวาอริยสัจ 4 แต่ที่จริงสาระสำคัญที่พระองค์ต้องการคือเรื่อง อิทัปปัจจยา ปฏิจจสมุปปาทและนิพพานนี้เอง พอมาสอนกับประชาชนในอริยสัจ 4 เพื่อให้เป็นสิ่งที่ปฏิบัติได การสอนนั้นต้องเริ่มจากสิ่งที่มองเห็นสิ่งที่ปรากฏ หรือสิ่งที่หายไปหาสิ่งที่ยาก จึงเริ่มด้วยปัญหาทั้งที่หลังอริยสัจนั้นสอนย้อนจากผลมาหาเหตุ ธรรมดวา สิ่งทั้งหลายเหตุเกิดก่อนแล้วจึงมีผลแต่ในอริยสัจนี้พูดถึงผลก่อนแล้ว จึงสาวไปหาเหตุทุกขเป็นผล สมุทัยเป็นเหตุ คูที่หนึ่ง คูที่สอง นิโรธเป็นผล มรรคเป็นเหตุ ยกผลมาพูดก่อนเหตุทั้งสองชุด การที่พระพุทธเจ้าตรัสอย่างนี้ จะต้องมีเหตุผลในการตรัส การแสดงธรรมของพระพุทธเจ้ามีความประเสริฐในลักษณะต่างๆ ในความเป็นพระศาสดานั้น นอกจากตรัสรู้ธรรมความจริงแล้วจะต้องสามารถในวิธีการสั่งสอนด้วยความสำเร็จของพระพุทธเจ้าอยู่ที่ความสามารถทั้งสองดานนี้ จึงเรียกพระองค์วาเป็นสัมมาสัมพุทธะ พระพุทธองค์ ทรงตรัสวา ใหมองดูความจริงของกฎธรรมชาติวา สิ่งทั้งหลายเป็นไปตามเหตุปัจจัยของมัน ไม่ใช่เป็นไปตามการดลบันดาลของสิ่งภายนอก ฉะนั้นจึงให้เราศึกษาให้รู้เหตุปัจจัยแล้วทำตามเหตุปัจจัยด้วยความเพียรพยายามของเรา เมื่อเราต้องการผลก็ต้องทำเหตุ นี่คือการประกาศหลักธรรม และหลักกรรม ซึ่งก็คือการที่พระพุทธเจ้าเป็นผู้ประกาศอิสรภาพให้แก่มนุษย์ หลักคำสอนที่สำคัญในพุทธศาสนา คือ หลักศีล สมาธิ ปัญญา เบนวิธีการปฏิบัติเพื่อบรรลุสู่ความมีจริยธรรม แต่เนื้อหาสาระที่เป็นเป้าหมายของการพิจารณาเมื่อถึงขั้นปัญญา ก็คือหลักธรรมต่างๆ ในพุทธศาสนา มีหลักธรรมหรือคำสอนที่สำคัญพอนำมากล่าวได้ คือ

1. หลักธรรม ทรงสอนเบนใจความวา “สุขทุกข์เป็นผลเกิดมาจากเหตุของมันเอง ใดแกการกระทำของผู้ใด ผลเกิดจากการกระทำของผู้ใด ผู้นั้นต้องได้รับอย่างแน่นอนยุติธรรม”

2. หลักอนัตตา ทรงสอนว่า “ไม่มีพระเจ้าผู้สร้าง ไม่มีสิ่งที่ยันเรียกได้ว่าตัวตน สรรพสิ่งไม่มีผู้ใดสร้าง เกิดขึ้นแปลกๆ ก็เพราะปัจจัยตามธรรมชาติที่จะต้องคอยๆ แปรไป หมุนไปตามลำดับตามกฎเกณฑ์ธรรมชาติ โดยไม่อยู่ในอำนาจของโลกเรียกว่าอนัตตา”

3. หลักอริยสัจ อันประกอบด้วยสภาพอันเป็นทุกข์ สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ สภาพความดับของทุกข์ วิธีให้ถึงซึ่งความดับทุกข์ ดังนั้น ทฤษฎีที่ยึดคำสอนของพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานความคิดอธิบายการพัฒนา จริยธรรมว่าเป็นการพัฒนาบุคคลให้มีพฤติกรรมละเว้นชั่ว มีจิตใจสะอาดบริสุทธิ์รู้แจ้งในภาวะ อันแท้จริง ดับไม่เหลือเชื่ออีกต่อไป (นิพพาน) ซึ่งวิธีการพัฒนาที่ได้โดยการสอนหรือชี้แนะจากครู และโดยการคิดพิจารณาโดยตนเองแล้วทำให้เกิดปัญญาพิจารณาจนเห็นถึงความทุกข์ หรือปัญหานั้น เกิดขึ้นอย่างไร ความทุกข์หรือปัญหาเหล่านั้นดับลงได้อย่างไร ซึ่งมีลักษณะเป็นลูกโซตต่อเนื่องกันไป และหมุนมาบรรจบกัน เรียกว่าเป็นวงล้อชีวิต หลักธรรมนี้มีชื่อเรียกว่า ปฏิจจสมุปบาท ทฤษฎีนี้เป็น ทฤษฎีที่เกิดจากการพัฒนาของนักวิชาการไทย เน้นการพัฒนาจริยธรรมด้วยการชี้แนะจากครูและการคิดพิจารณาโดยตนเองจริยธรรมที่ระบุตามทฤษฎีนี้ ก็คือการมีความประพฤติดีและละเว้นชั่ว มีจิตใจสะอาดรู้แจ้งในสัจจะซึ่งเป็นสภาวะอันแท้จริงของชีวิต จากแนวคิดทฤษฎีและหลักการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมดังกล่าวข้างต้น ไมว่าจะเป็นทฤษฎีใดก็ตามเน้นการสอนหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านจริยธรรมไปในทางที่ดีและเหมาะสม มุ่งค้นหาสาเหตุของการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ตลอดจนการสอนให้คนสำนึกในหน้าที่สอนให้คนไม่ยกตัวเองเหนือกฎซึ่งเป็นกฎศีลธรรม ทุกคนมีค่าของตนเองเท่ากับผู้อื่น เน้นการอยู่รวมกันในสังคมอย่างมีความสุข

แนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

สถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา (ไอเอพีดี) (2549 : 26 - 46) สรุปแนวทางพัฒนารูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรมจากการประชุมแบบเนกกลุ่มเป้าหมาย การสัมภาษณ์เชิงลึกและเดลฟายเทคนิคกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นว่าการพัฒนารูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพในการสอนคุณธรรม จริยธรรมมีหลายปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้อง มิได้มีเพียงปัจจัยด้านการสอนในชั้นเรียนเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการของสถานศึกษาที่จะมีบทบาทค่อนข้างมาก รวมถึงปัจจัยภายนอกสถานศึกษาที่จะต้อง มีส่วนส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาในการพัฒนารูปแบบการจัดการสอนคุณธรรม จริยธรรม เช่น บทบาทและแนวทางดำเนินงานของเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาและรัฐบาล โดยจะดำเนินการตามบทบาทหน้าที่และศักยภาพของแต่ละหน่วยงาน ทำงานสนับสนุนเกื้อกูลกัน ไม่ซ้ำซ้อน และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จึงจะมีส่วนเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนารูปแบบการสอนคุณธรรม จริยธรรมได้อย่างเกิดผล โดยสรุปได้ ดังนี้

1. แนวทางระดับสถานศึกษา สถานศึกษาเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการพัฒนารูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม เพราะมีความใกล้ชิด

มีอำนาจบริหารจัดการและจัดสรรทรัพยากรในการสนับสนุนโดยตรงต่อการพัฒนารูปแบบการสอน คุณธรรม จริยธรรมของครู โดยสถานศึกษาควรดำเนินงานด้านต่างๆ อย่างสอดคล้องกัน ดังนี้

1.1 ดานผู้บริหารสถานศึกษา

- การให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมดำเนินการจริงจังในการพัฒนา ด้านคุณธรรม จริยธรรมควบคู่กับการพัฒนาด้านวิชาการ
- การมีความรู้ความสามารถและทักษะการบริหารจัดการสมัยใหม่ ที่จะมีส่วนเพิ่ม ประสิทธิภาพการจัดสรรทรัพยากรในการจัดการสอนคุณธรรม จริยธรรม
- การมีความรู้ทักษะและความสามารถบริหารการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในช่วง แรกของการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา
- การมีความรู้ทักษะและศิลปะในการสร้างขวัญกำลังใจและแรงจูงใจ แก่ผู้เกี่ยวข้อง ในการร่วมกันพัฒนารูปแบบการสอนคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อการเพิ่ม ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน
- การมีความสามารถสร้างสัมพันธ์สร้างเครือข่าย ประสานประโยชน์และ ระดม ทรัพยากรจากองค์กรอื่นในพื้นที่ เช่น ชุมชน องค์กรศาสนา ปราชญ์ชาวบ้าน หน่วยงานรัฐ เอกชน สถานศึกษาอื่น เขตพื้นที่การศึกษา มหาวิทยาลัย ฯลฯ
- การเป็นแบบอย่างของการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความสามารถในการประยุกต์ใช้ทรัพยากรที่มีอย่างคุ้มค่า

1.2 ดานบริหารจัดการสถานศึกษา

- การสร้างความเข้าใจที่ ตรงกัน ชัดเจนและถูกต้องเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมในผู้เรียนแต่ละช่วงวัยแก่ครู และผู้เกี่ยวข้องในการจัดการสอนคุณธรรม จริยธรรม
- การทบทวนและกำหนดนโยบายกลยุทธ์และมาตรการพัฒนาการสอน คุณธรรม จริยธรรม โดยอยู่บนฐานการประยุกต์ใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาและองค์กรในพื้นที่ ชุมชนอย่าง คุ้มค่า
- การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน โอกาส และความเสี่ยงของสถานศึกษา เพื่อนำมาใช้ ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนคุณธรรม จริยธรรม
- การกำหนดปฏิทินเวลาการปฏิบัติงานช่วงเวลาต่างๆ ที่ชัดเจน เพื่อให้ ผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้อง สามารถบริหารจัดการต้งทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัวได้สมดุล
- การปรับกระบวนการทัศน์วัฒนธรรมการทำงานของสถานศึกษา ให้เอื้อต่อการพัฒนา รูปแบบการสอนคุณธรรม จริยธรรมที่มีประสิทธิภาพ เช่น การมีจุดเน้นที่ให้ความสำคัญพัฒนา คุณธรรม การเน้นวัดผลมากกว่าวัดกิจกรรม เป็นพลวัตรสูง ยืดหยุ่นปรับตัวเข้ากับ การเปลี่ยนแปลง เน้นการทำงานที่มุ่งเน้นประสิทธิภาพ ฯลฯ

- การพัฒนาความสัมพันธ์เชิงสถาบันระหว่างองค์กรในพื้นที่ ชุมชน เพื่อระดมทรัพยากร และความร่วมมือในรูปแบบต่างๆ เพื่อใช้ในการจัดการสอนคุณธรรม จริยธรรม และสอดคลองตามความต้องการและสภาพปัญหาของชุมชน
- การระดมทรัพยากรจากองค์กรในพื้นที่เพื่อเข้าร่วมจัดการสอนคุณธรรม จริยธรรม เช่น วัด แหล่งเรียนรู้ในชุมชน อาสาสมัครชุมชน ประชาชนชาวบ้าน สถานประกอบการ เอกชน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ฯลฯ
- การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่คณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อมีส่วนร่วมในการพิจารณาการใช้จ่ายและจัดทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ และระดมทรัพยากรในการจัดการสอนคุณธรรม จริยธรรม
- การพัฒนากลุ่มผู้ประกอบการหรือกลุ่มสมาคมผู้ประกอบการที่เข้มแข็ง เพื่อมีส่วนร่วม เสนอความเห็น ผลักดัน ระดมทรัพยากรและให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในผู้เรียน
- การมีแผนงาน มาตรการและการสนับสนุนที่เพียงพอในการติดตาม กลุ่มผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงในการทำผิดคุณธรรม จริยธรรมเป็นกรณีพิเศษอย่างใกล้ชิด
- การสนับสนุนส่งเสริมวิจัยในชั้นเรียนเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการสอนคุณธรรม จริยธรรมที่ใช้ทรัพยากรสถานศึกษาและองค์กรในพื้นที่ได้อย่างคุ้มค่าเชิงสร้างสรรค์

1.3 ดานบริหารบุคลากร

- การพัฒนาผู้บริหารและครูใหม่มีความรู้รอบรู้และมีทักษะที่ถูกต้องเกี่ยวกับความสูญเปล่า (waste) ความด้อยประสิทธิภาพ (inefficiency) และการเสียโอกาสเกี่ยวกับการจัดการสอนด้วยรูปแบบการสอนและทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการสอนที่แตกต่างกัน
- การสนับสนุนการจัดกิจกรรมและโครงการในการพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะที่ดีและทักษะด้านการจัดการเรียนการสอนคุณธรรม จริยธรรมที่มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าและสอดคลองกับความต้องการของท้องถิ่น
- การกระจายอำนาจและบทบาทการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรมให้กลุ่มครูประจำการตามหมวดวิชาให้เป็นผุ้คิดริเริ่ม ดำเนินการ ประเมินผลและพัฒนาไดต่อเนื่อง แมจะเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร
- การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษา อันก่อให้เกิดเอกภาพและความร่วมมือพัฒนาการสอนคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการสอนคุณธรรม จริยธรรม
- การสร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่มีความ

สามารถในการพัฒนาการสอนคุณธรรม จริยธรรมที่ซัพพารากรที่มีอยู่ได้อย่างคุ้มค่า และสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชุมชน

- การให้ความสำคัญและเอาใจจริงเอาใจในการประเมินคุณธรรม จริยธรรมของครู และผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพราะผู้บริหารและครูเป็นตัวแบบสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนโดยตรง ด้วยการประเมินจากคนหลากหลายกลุ่ม เช่น ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ฯลฯ

- การจัดทำดัชนีชี้วัดและแนวทางติดตามประเมินผลด้านประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรในการจัดการสอนคุณธรรม จริยธรรมของครูผู้สอน

1.4 ดานระบบสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพงานสอน

- การสนับสนุนด้านสถานที่ด้านอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ฯลฯ โดยจัดลำดับความสำคัญ ความเร่งด่วนโดยบริหารงานด้วยการใช้และจัดสรรทรัพยากรอย่างคุ้มค่าให้มากที่สุด

- การจัดทำฐานข้อมูลวิเคราะห์และประเมินสภาพทรัพยากรของสถานศึกษา และองค์กรในพื้นที่ชุมชนเป็นระยะๆ และอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้ครูนำไปใช้ออกแบบและจัดการเรียนการสอนคุณธรรม จริยธรรม

- การจัดทำฐานข้อมูลวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการสอนคุณธรรม ซึ่งข้อมูลที่เก็บจะเกี่ยวกับลักษณะนิสัย พฤติกรรม สภาพปัญหา ครอบครัว ปัญหาชีวิต ฯลฯ โดยหน้าที่หลักควรเป็นครูประจำชั้นในการเป็นผู้วิเคราะห์ มีระบบการบันทึกและการกระจายข้อมูลสู่ครูที่สอนในรายวิชาอื่น และส่งต่อข้อมูลไปสู่ระดับการศึกษาที่สูงขึ้น รวมถึงส่งต่อไปยังสถานศึกษาอื่นที่ผู้เรียนเขาไปศึกษาต่อ

- การสนับสนุนด้านการวิเคราะห์ประเด็นท้าทายคุณธรรม จริยธรรม โดยมีหน่วยวิเคราะห์ปัญหาคุณธรรมที่เป็นกระแสในสังคม ชุมชน เช่น พนันบอล ยกพวกตีกัน ยาเสพติด การล่อลวงทางอินเทอร์เน็ต ฯลฯ โดยวิเคราะห์สถานการณ์กระจายข้อมูลให้ครูเพื่อใช้สอนและหาแนวทางแก้ไขป้องกันได้ทันเวลาที่ อันเป็นการตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและสังคม

- การสนับสนุนด้านข้อมูล องค์กรความรู้งานวิจัยเอกสารวิชาการที่มีคุณภาพ เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในผู้เรียนซึ่งการสนับสนุนฐานข้อมูลนี้อาจดำเนินการโดยสถานศึกษาเอง หรือเป็นการใช้ร่วมกับหน่วยงานอื่นที่มีการจัดทำขึ้นแล้วแบ่งกันใช้ เช่น สถานศึกษาอื่นใกล้เคียง เขตพื้นที่การศึกษา หรือ กระทรวงศึกษาธิการให้การสนับสนุน ฯลฯ

- การบริหารจัดการความรู้ (knowledge management) เพื่อสนับสนุนงานข้อมูล และองค์ความรู้ด้านการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรมแก่ครูและผู้เกี่ยวข้อง ทั้งด้านการรวบรวม ด้านระบบการจัดเก็บ ด้านการแลกเปลี่ยนและด้านกระจายองค์ความรู้โดยสร้างช่องทางและเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความรู้ระหว่างกันเกี่ยวกับการพัฒนางานสอนคุณธรรม จริยธรรม อันเป็นการกระจายและต่อยอดองค์ความรู้ร่วมกันภายในสถานศึกษา

- การจัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจเพื่อให้คำปรึกษาแก่ครูในการแก้ปัญหาและพัฒนา กลุ่มเด็กที่เสี่ยงในการทำผิด โดยอาจเป็นการพัฒนาครูบางคน ให้ความรู้และทักษะในการเป็นที่ปรึกษาสำหรับนักเรียนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงในการทำผิดคุณธรรม จริยธรรม

1.5 ดานบริหารกิจกรรมสำหรับนักเรียน

- การวิเคราะห์ความต้องการกิจกรรมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมสำหรับนักเรียน โดยวิเคราะห์จากกลุ่มนักเรียน ผู้ปกครอง และคนในชุมชน เพื่อจัดกิจกรรมได้สอดคล้อง ตามความสนใจ ความต้องการและสภาพปัญหาคุณธรรม จริยธรรมที่เกิดขึ้น

- การจัดกิจกรรม/โครงการ ที่มีส่วนพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างหลากหลายเพื่อผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาได้ตามศักยภาพ ความถนัด และความสนใจ เพื่อใช้เสริมการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยเป็นกิจกรรมที่มุ่งใช้ทรัพยากรที่มีในสถานศึกษาหรือชุมชนอย่างคุ้มค่า

- การจัดกิจกรรมเสริมช่วงปิดภาคเรียน เช่น ค่ายอาสาสมัครต่างๆ ค่ายคุณธรรม กิจกรรมสิ่งประดิษฐ์เพื่อพัฒนาชุมชน ฯลฯ เพื่อใช้เวลาว่างในการพัฒนาตนเองและเกิดประโยชน์ โดยใช้ทรัพยากรในสถานศึกษา และชุมชนที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า

1.6 ดานการพัฒนางานสอนคุณธรรม จริยธรรมร่วมกันของกลุ่มครู

- การรวมกำหนดแผนการสอน กระจายความรับผิดชอบ และปรึกษาหารือร่วมกันของกลุ่มครูที่อยู่ตามวงชั้นในการจัดการสอนคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่องและไม่ซ้ำซ้อน

- การรวมกำหนดแผนการสอนและกระจายความรับผิดชอบและปรึกษาหารือร่วมกันของกลุ่มครูในวงชั้นเดียวกันที่สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ในการจัดการสอนคุณธรรม จริยธรรม

- การร่วมคิดและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยบูรณาการการสอนคุณธรรม จริยธรรม เขาไปเพื่อเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม สภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน/ท้องถิ่น

- การรวมพัฒนาและปรับกิจกรรมที่มีอยู่แล้วและมีหลักปรัชญาการพัฒนาคุณธรรม เป็นแกน เช่น กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี ยุวกาชาด ฯลฯ โดยพัฒนาต่อยอดกิจกรรมเหล่านี้ให้มีส่วน

พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมได้อย่างน่าสนใจ มีความร่วมสมัยสอดคล้องตามสภาพปัญหาและบริบทของชุมชนและสังคม

1.7 ดานการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน

- การวิเคราะห์ผู้เรียน เช่น อายุระดับสติปัญญา ความสามารถในการเรียนรู้ พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์สภาพพื้นฐานครอบครัว ฯลฯ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการจัดการสอนคุณธรรม จริยธรรม (ซึ่งจะสำคัญมากขึ้นสำหรับกลุ่มผู้เรียนที่มีความเสี่ยงกระทำผิดคุณธรรม จริยธรรม) เพื่อจัดการสอนได้อย่างเฉพาะเจาะจงและสอดคล้องกับสภาพผู้เรียน โดยอาจพิจารณาจากฐานข้อมูลวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคลที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบดังที่นำเสนอไว้ ขางตน

- การวิเคราะห์ทรัพยากรสถานศึกษาและองค์กรในพื้นที่ ชุมชนฯ มีจุดแข็ง จุดอ่อน ดานใด เพื่อนำทรัพยากรที่มีมาใช้จัดการสอนได้เต็มที่ โดยอาจพิจารณาจากฐานข้อมูล การวิเคราะห์ และประเมินสภาพทรัพยากรของสถานศึกษาและองค์กรในพื้นที่ ชุมชนที่จัดทำขึ้น อย่างเป็นระบบ ดังที่นำเสนอไว้ข้างตน

- การวิเคราะห์รายวิชาฯ แต่ละรายวิชาเหมาะสมที่จะสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม เรื่องใดใดบ้างและแมจะปนรายวิชาเดียวกัน แต่จะแตกต่างกันไปตามแต่ละช่วงชั้น

- การพัฒนารูปแบบการสอนขึ้นมาหลากหลายทางเลือกโดยแต่ละทางเลือก มีการระบุเงื่อนไขความสำเร็จต่างๆ และมีการประเมินผลที่ได้เปรียบเทียบกับ “ทรัพยากรที่ใช้ไป” รวมถึงประเมินความเป็นไปได้ที่จะทำให้เกิดขึ้น

- แนวทางพัฒนารูปแบบการสอนคุณธรรม จริยธรรมที่มีประสิทธิภาพ ที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอไว้ว่า ควรมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1) การเลือกใช้รูปแบบการสอนให้เหมาะสมตามพัฒนาการในแต่ละช่วงวัย เช่น ผู้เรียนในวัยเด็กเล็กเน้นการสอนโดยใช้ตัวแบบหรือการไทรงวัล ฯลฯ ในขณะที่ผู้เรียนระดับมัธยม เน้นการสอนที่ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นต้น เพื่อให้เกิดผลสูงสุดต่อผู้เรียน

2) การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์สอน อันเป็นการปลูกฝังรากฐาน การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในการดำเนินชีวิตจริง และมีสวนประยุกต์ใช้ทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น มาใช้ในการจัดการสอนคุณธรรม จริยธรรม

3) การประยุกต์ใช้ทรัพยากรที่มีในสถานศึกษาหรือชุมชนให้เกิดประโยชน์อย่าง คุ่มค่าในการจัดการสอน เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีความรู้ พระสงฆ์มาช่วยสอน หรือแบ่งปันประสบการณ์ที่น่าสนใจและให้ข้อคิด หรือการนำเอาโครงการในชุมชนมาใช้สอน เช่น ชุมชนมีโครงการรักบ้านเกิด ควรจะนำมาประยุกต์ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมและใช้สอนเชิงคุณธรรม จริยธรรมรวมด้วย เป็นต้น

4) การจัดการเรียนการสอนคุณธรรม จริยธรรมที่มีการปฏิบัติจริง มีประสบการณ์จริงที่เป็นประโยชน์ต่อการสาธารณะ เพื่อรับรู้ถึงสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคม การให้ครูเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ผ่านการไปงานศพบางงาน การดูแลช่วยเหลือสัตว์ป่วย การมีส่วนร่วมช่วยอ่านหนังสือให้คนตาบอด การมีส่วนร่วมช่วยเหลือหรือดูแลผู้สูงวัยที่ถูกทอดทิ้ง ฯลฯ

- การคัดเลือกรูปแบบการสอนคุณธรรม จริยธรรมที่มีความเป็นไปได้ที่จะดำเนินการให้เกิดขึ้นจริง และมีการใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาและองค์กรในพื้นที่ชุมชนอย่างคุ้มค่า โดยเปรียบเทียบกับผลที่ได้ตามเป้าหมายการพัฒนาคุณธรรมในผู้เรียนและความต้องการของชุมชน

- การแก้ปัญหาและดูแลกลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาทางพฤติกรรมเฉพาะรายเป็นพิเศษ โดยจัดกิจกรรมเสริมเพิ่มเติม ให้คำปรึกษาและติดตามผลถึงบ้านอย่างใกล้ชิด (เนื่องด้วยทรัพยากรด้านผู้สอนจำกัด/ครูมีภารกิจมากอีกทั้งต้องใช้ทรัพยากรมากในการติดตาม และแก้ไขพฤติกรรมกลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาจึงต้องดำเนินการเฉพาะราย สอนกลุ่มผู้เรียนปกติก็ใช้ ระบบการสอนในชั้นเรียนที่จัดให้)

- การประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการสอนคุณธรรม จริยธรรมว่าผลที่ได้เป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ เปรียบเทียบกับทรัพยากรที่ใช้ในกระบวนการจัดการสอน อาทิ ทรัพยากรในรูปของเวลา ต้นทุน ค่าสื่อการสอน หรือค่าใช้จ่ายต่างๆ ปริมาณบุคลากรที่ใช้ ฯลฯ

- การปรับปรุงรูปแบบการสอนคุณธรรม จริยธรรมที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง โดยพัฒนาและประยุกต์ตามสภาพทรัพยากรของสถานศึกษาและองค์กรในพื้นที่ชุมชน

2. แนวทางระดับเขตพื้นที่การศึกษา

เขตพื้นที่การศึกษา นับเป็นองค์กรสำคัญในการมีส่วนร่วมสนับสนุนการพัฒนาและเสริมสร้างการพัฒนาคุณภาพรูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เนื่องด้วยมีความใกล้ชิด และเบนหน่วยงานระดับพื้นที่ที่ดูแล และสนับสนุนจัดการศึกษาในภาพรวม ของเขต อีกทั้งมีศักยภาพในการจัดสรรและระดมทรัพยากรสนับสนุนสถานศึกษาจากองค์กรในพื้นที่ชุมชน โดยเขตพื้นที่การศึกษาควรดำเนินการ ดังนี้

- การกำหนดเป้าหมาย นโยบายและยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ในการพัฒนางานสอนคุณธรรม จริยธรรมของสถานศึกษาในพื้นที่ความรับผิดชอบ โดยดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ไม่เปลี่ยนแปลงงานบ่อย ซึ่งอาจจะมีผลแตกต่างกันไปในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ตามสภาพบริบทท้องถิ่นที่แตกต่างกัน

- การสำรวจประเด็นและระดับความรุนแรงของปัญหาคุณธรรม จริยธรรมในพื้นที่ โดยอาจร่วมมือกับหน่วยอื่น เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ เพื่อเป็นฐานข้อมูลให้สถานศึกษาใช้ประกอบการจัดการสอนคุณธรรม จริยธรรมได้สอดคล้องตามสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น

- การสนับสนุนองค์ความรู้และศึกษานิเทศก์ที่เชี่ยวชาญด้านการจัดการสอนคุณธรรม จริยธรรม ที่มีคุณภาพและสามารถประยุกต์ใช้ทรัพยากรในสถานศึกษาและท้องถิ่นได้เกิดประโยชน์ อย่างคุ้มค่าให้ไปมีส่วนพัฒนาและแนะนำการสอนคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- การระดมทรัพยากรและสร้างความร่วมมือกับองค์กรในพื้นที่ชุมชนที่มีศักยภาพ ในการมีส่วนร่วมจัดการสอนกิจกรรม หรือโครงการเกี่ยวกับพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมร่วมกับสถานศึกษา เช่น การไปเจรจากับสำนักงานพัฒนาชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานการค้าภายใน สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ฯลฯ (เนื่องด้วย สพท. มีพลังเจรจาต่อรองและชักชวน ได้มากกว่าสถานศึกษา)
- การมีหน่วยงานเฉพาะกิจในการให้คำปรึกษาสำหรับผู้บริหารและครู ในกรณีที่มี ปัญหาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา ปัญหาการสอนคุณธรรม จริยธรรม การเพิ่มประสิทธิภาพ การจัดการเรียนการสอน ฯลฯ ซึ่งหน่วยงานนี้ควรมีผู้เชี่ยวชาญ และกลุ่มนักจิตวิทยาหลากหลาย สาขาและมีระบบการให้บริการที่ทั่วถึงและมีคุณภาพ
- การสนับสนุนการฝึกอบรม กิจกรรมหรือโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่อง ให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและครูเรียนจากสถานศึกษาต่างๆ ที่อยู่ในเขตพื้นที่นั้น ได้มีส่วนร่วมได้รับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
- การสร้างแรงจูงใจให้สถานศึกษาที่อยู่ในเขตพื้นที่ ให้แข่งขันกันพัฒนารูปแบบการสอน คุณธรรม จริยธรรมที่ประยุกต์ใช้ทรัพยากรในสถานศึกษาหรือท้องถิ่น โดยการจัดประกวด การให้ รางวัลรวมถึงการยกย่องครูหรือสถานศึกษาที่ปฏิรูปการสอนคุณธรรม จริยธรรมได้โดดเด่น โดยมี กฎเกณฑ์การประกวด/ให้รางวัลที่ชัดเจนน่าเชื่อถือและวัดได้จริง

3. แนวทางระดับกระทรวงศึกษาธิการ

ความชัดเจนด้านทิศทาง นโยบายและการสนับสนุนของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นสิ่ง จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนารูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของ สถานศึกษา โดยเฉพาะในระยะแรกที่มีการพัฒนารูปแบบการสอนคุณธรรม จริยธรรมที่มี ประสิทธิภาพโดยกระทรวงศึกษาควรดำเนินการ ดังนี้

3.1 การกำหนดทิศทางและนโยบาย

- การให้ความสำคัญ การกำหนดนโยบายแผนงาน และมาตรการที่ชัดเจนในการ ปฏิรูประบบการจัดการเรียนการสอนคุณธรรม จริยธรรมทั้งระบบ และนำสู่การปฏิบัติ โดยดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง
- การกำหนดนโยบายและมอบหมายให้เขตพื้นที่การศึกษาทุกเขต ต้องมีแผนงาน และโครงการชัดเจนในการพัฒนางานสอนคุณธรรม จริยธรรม โดยแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา อาจมี แผนงานหรือโครงการที่ต่างกันตามสภาพปัญหา ความต้องการและทรัพยากรที่มีในพื้นที่

3.2 การกำหนดเป้าหมาย หลักสูตรและสาระการเรียนรู้

- การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในแต่ละช่วงชั้นที่ชัดเจน โดยสอดคล้องตามพัฒนาการในแต่ละช่วงวัยและต่อเนื่องเชื่อมโยงสู่ช่วงชั้นที่สูงขึ้น
- การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ กำหนดสาระการเรียนรู้จากเดิมที่มุ่งเน้นเรียนสาระเนื้อหาความรู้ทางวิชาการที่อัดแน่น ด้วยการลดเนื้อหาวิชาการลงและมุ่งพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมมากขึ้น
- การปรับเปลี่ยนหลักสูตรแกนกลาง โดยแยกการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมออกมาเป็น 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้อย่างชัดเจนเพื่อให้การจัดการสอน และการประเมินผล มีความเป็นรูปธรรมชัดเจนมากขึ้น
- การบังคับให้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ต้องสอดแทรกการสอนคุณธรรม จริยธรรมรวมด้วย โดยกำหนดสัดส่วนที่ชัดเจน เช่น จะต้องสอดแทรกการสอนคุณธรรม จริยธรรม 10 หรือ 20 % ของเนื้อหาทั้งหมด เป็นต้น
- การปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระการเรียนรู้ศาสนาและคุณธรรม จริยธรรม ใหม่สอนศาสนาที่เชื่อมโยงกับการใช้ชีวิตประจำวัน และมีความยืดหยุ่นที่จะประยุกต์เอาประเด็นปัญหาและความต้องการของชุมชนด้านคุณธรรม จริยธรรมเข้ามาใช้สอน

3.3 การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนคุณธรรม จริยธรรม

- การสนับสนุนการนำเสนอและแลกเปลี่ยนความเห็นจากนักวิชาการหลากหลายสาขา เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ทั้งจากกลุ่มนักการศึกษา นักจิตวิทยา นักพัฒนาพฤติกรรม นักการศาสนา นักปรัชญาดานจริยศาสตร์ นักสังคมมนุษย์วิทยา นักเศรษฐศาสตร์ นักพัฒนาชุมชน ฯลฯ
- การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนารูปแบบการสอนคุณธรรม จริยธรรมที่หลากหลายตามสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน รวมถึงตามสภาพความจำกัดทางทรัพยากรของพื้นที่ต่างๆ
- การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนารูปแบบการสอนคุณธรรม จริยธรรมเฉพาะเจาะจงสำหรับกลุ่มผู้เรียนที่เสี่ยงต่อการประพฤติดีคุณธรรม จริยธรรมอย่างแรงดวน โดยแยกตามสภาพปัญหาความเสี่ยงทางคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเป็นตัวแบบให้สถานศึกษานำไปต่อยอดและประยุกต์ใช้
- การจัดโครงการประกวดและโครงการสถานศึกษานำร่องด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ที่มุ่งประยุกต์ใช้ทรัพยากรสถานศึกษาและชุมชนอย่างคุ้มค่า/เกิดประโยชน์สูงสุด ในทางสร้างสรรค์

- การจัดทำคู่มือพื้นฐานในการเพิ่มประสิทธิภาพการสอนคุณธรรม จริยธรรม โดยมีเนื้อหาที่สำคัญ ได้แก่ การวิเคราะห์หจจยที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มประสิทธิภาพการสอน รูปแบบการสอนแบบต่างๆ โดยวิเคราะห์ทรัพยากรที่ต้องใช้ในแต่ละรูปแบบ แนวทางประยุกต์ใช้ทรัพยากรต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอน แนวทางคัดเลือกรูปแบบการสอนที่เหมาะสม ตามสภาพทรัพยากร และวิธีประเมินผลรูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมตามสภาพบริบทท้องถิ่น เป็นต้น

- การจัดทำกรณีศึกษาตัวอย่าง การสอนประเด็นท้าทายคุณธรรม จริยธรรมใหม่ๆ เพื่อเป็นแนวทางให้ครูใช้สอน เช่น ประเด็นการรู้เท่าทันสื่อ การเล่นเกมอย่างชาญฉลาด ฯลฯ และรวมถึงประเด็นที่สังคมยังไม่ชัดเจนว่าผิดหรือถูก โดยมีการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

- การให้รางวัลและยกย่องสถานศึกษาดีเด่นด้านการจัดการสอนคุณธรรม จริยธรรมที่ใช้ทรัพยากรในสถานศึกษาหรือชุมชนอย่างคุ้มค่า/เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีเกณฑ์ให้รางวัลที่ชัดเจน และสามารถวัดได้ใกล้เคียงสภาพจริง มีใช้วัดแต่เพียงภายนอก

3.4 การพัฒนาระบบการประเมินผล

- การพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลผู้เรียนด้านจิตพิสัยที่ชัดเจน แม่นยำและถูกต้อง โดยอยู่บนกรอบมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ เพื่อให้สถานศึกษาใช้ประเมิน ความก้าวหน้าของผู้เรียน

- การพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลด้านประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สถานศึกษานำไปใช้ประเมินความก้าวหน้าในการจัดการสอนคุณธรรม จริยธรรมที่มีประสิทธิภาพ

- การพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลสถานศึกษาด้านจัดการเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรม เพื่อกระทรวงศึกษาธิการจะสามารถประเมินสภาพความก้าวหน้าในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของสถานศึกษา

- การพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลคุณธรรม จริยธรรมครู ที่ชัดเจนตรงกับสภาพความเป็นจริง โดยประเมินจากหลายฝ่ายเป็นการประเมินเป็นระยะอย่างต่อเนื่องและเอาจริงเอาจัง เพื่อให้สถานศึกษาและกระทรวงศึกษาใช้ประเมินคุณธรรม จริยธรรมของครู ซึ่งเป็นตัวแบบสำคัญในการพัฒนาการสอนคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน

- การพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลคุณธรรม จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษา ที่ชัดเจน ตรงกับสภาพความเป็นจริง โดยประเมินจากหลายฝ่าย ประเมินเป็นระยะอย่างต่อเนื่องและเอาจริงเอาจัง เพื่อให้สถานศึกษาและกระทรวงศึกษาใช้ประเมินคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหาร ซึ่งจะต้องเป็นผู้นำที่เป็นแบบอย่างที่ดีมีคุณธรรม จริยธรรม

3.5 การพัฒนาผู้บริหารและครู

- การพัฒนาหลักเกณฑ์วิทยฐานะตามวินัยและจรรยาบรรณของครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้มงวด โดยมีแนวทางปฏิบัติชัดเจนและเอาจริงเอาจัง
- การกำหนดคุณสมบัติของครูสอนวิชาคุณธรรม จริยธรรมให้ชัดเจนว่าต้องเป็นครูสายจริยธรรมโดยตรง หรือต้องผ่านหลักสูตรการศึกษา/อบรมสอนคุณธรรม จริยธรรมเข้มข้นใดมาตรฐาน มิใช่ให้ครูคนใดก็ได้มาสอนวิชาคุณธรรม จริยธรรม
- การพัฒนาระบบผลิตและพัฒนาครูก่อนประจำการและระหว่างประจำการให้สามารถพัฒนาครูที่มีความรู้ความสามารถและทักษะในการจัดการสอนคุณธรรม จริยธรรม รวมถึงการใช้และการประเมินการใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาหรือชุมชนได้อย่างคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด
- การให้รางวัลและยกย่องครูดีเด่นด้านการเป็นแบบอย่างและด้านการจัดการสอนคุณธรรม จริยธรรม ที่สามารถประยุกต์ใช้ทรัพยากรที่มีในสถานศึกษา ชุมชนให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าอันเป็นการสร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจ
- การพัฒนาระบบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทัศนคติและพฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรม
- การพัฒนาระบบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการบริหาร รวมถึงการจัดสรรและระดมทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- การให้รางวัลและยกย่องผู้บริหารสถานศึกษาดีเด่นด้านการเป็นแบบอย่าง และการบริหารสถานศึกษาที่มีความก้าวหน้าในการพัฒนาการสอนคุณธรรม จริยธรรมที่มีการประยุกต์ใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาและองค์กรในพื้นที่ชุมชนใดเกิดประโยชน์สูงสุด

3.6 การพัฒนาระบบสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการสอนคุณธรรม จริยธรรม

- การระดมทรัพยากรสนับสนุนจากภาคีอื่นมาเผยแพร่ และใช้ในสถานศึกษาอย่างกว้างขวาง เช่น สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จัดทำการตุนส่งเสริมคุณธรรม เป็นต้น
- การสนับสนุนการผลิตและพัฒนาสื่อการศึกษาการเรียนรู้ เช่น ตำรา หนังสือเรียน สื่อการสอนอิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ ให้มีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมอย่างร่วมสมัย เหมาะสมตามช่วงวัย และลดเนื้อหาทางวิชาการลงอย่างเหมาะสม
- การรวบรวม วิเคราะห์และสังเคราะห์ประเด็นท้าทายคุณธรรม จริยธรรมใหม่ๆ ต่อเนื่อง โดยอาจประสานงานร่วมกับหน่วยงานอื่น เพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาเฝ้าระวัง และพัฒนาผู้เรียนให้รู้เท่าทันไม่ตกเป็นเหยื่อ

- การสร้างระบบฐานข้อมูลองความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการสอนคุณธรรม จริยธรรมที่มีความหลากหลาย มีคุณภาพทันสมัยโดยมีการวิเคราะห์และประเมินการใช้ทรัพยากรในแต่ละรูปแบบการสอนต่างๆ รวมด้วย

- การวิเคราะห์แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้นอย่างชัดเจนเหมาะสมที่จะสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในเรื่องใดใดบ้าง เพื่อเป็นกรอบแนวทางให้ครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้นำไปสอดแทรกและประยุกต์สอนได้

- การพัฒนาระบบประชาสัมพันธ์และกระจายข้อมูล

- องค์กรความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการสอนคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาและกลุ่มเป้าหมายต่างๆ เช่น กลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง เขตพื้นที่การศึกษา ฯลฯ

3.7 แนวทางเสริมอื่นเพื่อพัฒนาการสอนคุณธรรม จริยธรรม

- การออกระเบียบและกฎเกณฑ์หรือนำสิ่งอบายมุขเข้ามาในสถานศึกษา โดยบังคับใช้ทั้งกับผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้เรียน และผู้ที่เข้ามาในสถานศึกษา เช่น การจัดเลี้ยงในสถานศึกษา ไม่ควรมีสสิ่งมีนเมา การสูบบุหรี่ การจัดเวทีแสดงที่ไม่เหมาะสม ฯลฯ และมีกระบวนการควบคุมและดำเนินการเอาผิดที่จริงจัง เพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในผู้เรียน

- การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย ให้มีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมที่ชัดเจนและมีคุณภาพ โดยเฉพาะในช่วงวัย 3 - 6 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยสำคัญที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

- การกำหนดเกณฑ์คัดเลือกเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา โดยควรพิจารณาสัดส่วนคะแนนคุณธรรม จริยธรรมของผู้สมัครสอบรวมด้วย เช่น ประสพการณ์เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อการสาธารณะการเคยทำประโยชน์ต่อผู้อื่นหรือชุมชน เป็นต้น

4. แนวทางระดับรัฐบาล

เนื่องด้วยการดำเนินงานในหลายประการเป็นอำนาจและบทบาทของระดับรัฐเพื่อกำหนดทิศทางและนโยบายรวมถึงมีส่วนส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้น และประสบความสำเร็จได้มากขึ้นโดยแนวทางระดับรัฐบาลมีดังนี้

- การกำหนดทิศทาง นโยบายแผนงาน กลยุทธ์และการสนับสนุนทรัพยากรอย่างชัดเจนในการมุ่งแก้ปัญหาและพัฒนาการสอนคุณธรรม จริยธรรมใหญ่เรียนทุกช่วงวัย

- การพัฒนากฎหมายต่างๆ ที่มีสวนสกัดกั้นความเสี่ยงในการกระทำผิดคุณธรรม จริยธรรมของเด็กเยาวชน เช่น การจัดระเบียบสังคม การพนัน การคุมสถานบันเทิงการจัดโซนนิ่งสถานบันเทิงไม่ให้ตั้งใกล้สถานศึกษา ฯลฯ และกฎหมายต้องบังคับใช้ได้จริง ดำเนินการอย่างเอาใจจริง เอาใจ และมิบหลงโทษหนัก

- การพัฒนาดัชนีชี้วัด/ระบบวัดระดับคุณธรรม จริยธรรมของสังคม เพื่อส่งสัญญาณเตือน
สู่ระบบการศึกษาว่ามี ประเด็นสังคมใดที่ส่อ/เป็นวิกฤตคุณธรรม เพื่อสถานศึกษาจะได้แก้ปัญหาและ
ป้องกันได้ทันเวลาที่ โดยอาจดำเนินการร่วมกับหน่วยงานอื่น

- การสนับสนุนการขยายผลการปฏิบัติตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ประยุกต์
สู่การพัฒนาการสอนคุณธรรม จริยธรรมในกลุ่มผู้เรียน

- การพัฒนาโครงการต่างๆ ของรัฐให้มีส่วนร่วมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เด็กและ
เยาวชนไทย เช่น เปโตโอกาสและส่งเสริมการเป็นอาสาสมัครในโครงการต่างๆ ของรัฐหรือเอกชน
ที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ การพัฒนาชุมชนแมบาน หรือสหกรณ์ที่มีส่วนให้เด็กและเยาวชนเข้าร่วม
การพัฒนาการท่องเที่ยว ที่มุ่งสร้างจิตสำนึกรักชุมชน/ท้องถิ่น ฯลฯ

- การสนับสนุนองค์กรทางศาสนาต่างๆ ให้มีบทบาทชัดเจนในการจัดทำโครงการที่
เกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในเด็กและเยาวชน ซึ่งอาจเป็นการร่วมมือกับสถานศึกษา
หรือเป็นการดำเนินการเอง เช่น การพัฒนาค่าเทศน์ ที่รวมสมัยเพื่อสถานศึกษานำไปประยุกต์ใช้
การพัฒนาศาสนสถานในนาตึงดูดน่าสนใจเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ ฯลฯ

- การกำหนดกฎหมาย มาตรการและดำเนินการจริงจังในการนำเสนอ สื่อสารมวลชน
ต่างๆ ทางสร้างสรรค์รวมถึงการสกัดกั้นสื่อและลงโทษสื่อไม่พึงประสงค์

- การสนับสนุนสื่อสารมวลชนที่มุ่งพัฒนาปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้คนในสังคม
โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน

- การพัฒนาระบบกระตุ้นสังคมด้านคุณธรรม จริยธรรมเป็นระยะต่อเนื่อง เพื่อสร้าง
จิตสำนึก เห็นคุณค่าและความสำคัญ เช่น จัดโครงการกิจกรรมสร้างสรรค์พัฒนาสื่อเลิกเหลา บุหรี่
ไม่ซื้อขายเสียง รับผิดชอบในหน้าที่อาสาสมัคร ฯลฯ จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าการพัฒนา
รูปแบบการสอนคุณธรรม จริยธรรม จะต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนรวมด้วย
โดยจำเป็นต้องมีการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนคุณธรรมทั้งระบบการศึกษา ตั้งแต่ครูผู้สอน
สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการจนถึงรัฐบาล โดยให้มีการจัดสรร และใช้
ทรัพยากรขององค์กรหรือหน่วยงาน ทุกระดับที่เกี่ยวข้อง มีการต่อยอดและพัฒนาจากทรัพยากร
ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า อันจะทำให้การพัฒนารูปแบบการสอนคุณธรรม จริยธรรมเป็นไปได้
อย่างมีประสิทธิภาพ มีโอกาสสำเร็จ และสอดคล้องตามสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและ
สังคมไทย

คุณธรรม จริยธรรมที่สังคมคาดหวัง

คุณธรรม จริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมของมนุษย์ หากสังคมใดที่
คุณธรรมจริยธรรมเสื่อมโทรม ย่อมก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ มากมาย ในแต่ละสังคมย่อมมีความคาดหวัง

ต่อพฤติกรรมของคนในสังคม ซึ่งจะต้องเป็นเครื่องเตือนสติในการทำความดี ผู้รายงานจะได้นำเสนอคุณธรรม จริยธรรมที่สังคมคาดหวัง ดังต่อไปนี้

1. คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ การปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้สร้างคุณตระหนักและปลูกจิตสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย พัฒนาค้นโดยใช้คุณธรรม เป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้และอยู่ดีมีสุขเพื่อให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ (อรศญา จวนทองรักษา. 2551 : 25) ดังนี้

1.1 ความขยัน ขยัน คือความตั้งใจเพียรพยายาม ทำหน้าที่ การงานอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ อดทน ความขยันต้องปฏิบัติควบคู่กับการใช้สติปัญญาแก้ปัญหาจนเกิดผลสำเร็จ ผู้ที่มีความขยัน คือผู้ที่ตั้งใจทำอย่างจริงจังต่อเนื่องในเรื่องที่ถูกที่ควร เป็นคนสูงงาน มีความพยายาม ไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค รั้งงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างแท้จริง

1.2 ความประหยัด ประหยัด คือการรู้จักเก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สิน สิ่งของแต่พอควร พอประมาณ ไม่เกิดประโยชน์คุณคา ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ผู้ที่มีความประหยัด คือผู้ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่เรียบง่าย รู้จักฐานะการเงินของตน คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สิน สิ่งของอย่างคุ้มค่า รู้จักทำบัญชีรายรับ รายจ่ายของตนเองอยู่เสมอ

1.3 ความซื่อสัตย์ ซื่อสัตย์ คือประพฤติตรงไม่เอินเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึกลำเอียงหรืออคติ ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรง ทั้งต่อหน้าที่ ต่อวิชาชีพ ตรงต่อเวลา ไม่ใช้เล่ห์กลคดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม รับผิดชอบต่อตนเองปฏิบัติอย่างเต็มที่ถูกต้อง

1.4 ความมีวินัย มีวินัย คือการยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ขอบบังคับ ขอปฏิบัติซึ่งมีทั้งวินัยในตนเอง และวินัยต่อสังคม ผู้ที่มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตนในขอบเขต กฎระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน องค์กร สังคมและประเทศ โดยที่ตนเองยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มใจและตั้งใจ

1.5 ความสุภาพ สุภาพ คือเรียบบร้อยอ่อนโยน ละมุนละม่อม มีกิริยามารยาทที่ดีงาม มีสัมมาคารวะ ผู้ที่มีความสุภาพ คือผู้ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพ และกาลเทศะ ไม่ก้าวร้าวรุนแรง หรือวางอำนาจข่มผู้อื่น ทั้งโดยวาจาและทาท่าง แต่ในเวลาเดียวกันยังคงมีความมั่นใจในตนเอง เป็นผู้ที่มีมารยาท วางตนเหมาะสมตามวัฒนธรรม

1.6 ความสะอาด สะอาดคือปราศจากความมัวหมองทั้งทางกายใจและสภาพแวดล้อม มีความผ่องใส เป็นที่เจริญตา ทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น ผู้ที่มีความสะอาด คือ ผู้ที่รักษา

ร่างกาย ที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อมถูกต้องตามสุขลักษณะ ผกผันจิตใจมีใหญ่ขุ่นมัว มีความแจ่มใส อยู่เสมอ

1.7 ความสามัคคี สามัคคี คือความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน รวมกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เกิดงานการอย่างสร้างสรรค์ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอาวัดเอาเปรียบกัน เป็นการยอมรับความแตกต่าง ความหลากหลายทางความคิดความหลากหลายในเรื่องเชื้อชาติ ความกลมเกลียวในลักษณะเช่นนี้ เรียกอีกอย่างว่า ความสามานฉันท์ ผู้ที่มีความสามัคคี คือผู้ที่เปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รูปทาบของตน ทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลังช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้การทำงานสำเร็จ ลุล่วง สามารถแก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้ที่ไม่มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ พร้อมที่จะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ

1.8 ความมีน้ำใจ มีน้ำใจ คือความจริงใจที่ไม่เห็นแก่เพียงตนเอง หรือเรื่องของตัวเอง แต่เห็นอก เห็นใจ เห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ในความต้องการ ความจำเป็น ความทุกข์สุขของคนอื่น และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน ผู้ที่มีน้ำใจ คือผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขของตน เพื่อทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น เขาใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคม ด้วยร่างกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหาหรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน

2. คุณลักษณะที่ดีของคนไทยที่พึงประสงค์

คุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับคนไทยในงานวิจัยของ สุวิมล วองวาณิช และคณะ เรื่อง โครงการเร่งสร้างคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย กล่าวว่า คุณลักษณะที่ดีของคนไทยที่พึงประสงค์ซึ่งกำหนดในมาตรฐานการศึกษาชาติ คือคุณธรรมและจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลโลก โดยคนไทยต้องมีการดำเนินชีวิตโดยกายสุจริต วาจสุจริต และมโนสุจริต และหากยึดชุดคุณธรรมระดับบุคคลเพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนรวม ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จากการวิเคราะห์ของ ไกรยุทธ ธีรตยาคินันท์ ซึ่งใช้เป็นกรอบในงานวิจัยของ สุวิมล วองวาณิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย พบว่า คุณธรรมระดับบุคคล ซึ่งหมายรวมถึง เด็กและเยาวชนไทย เพื่อความสำเร็จในการดำเนินชีวิตมี 3 ด้าน ดังต่อไปนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2550 : 3 - 4)

2.1 คุณลักษณะด้านคุณธรรม หมายถึง คุณลักษณะที่เป็นสภาพความดีงามในด้านต่างๆ ประกอบด้วย 4 ชุด ได้แก่

2.1.1 คุณธรรมที่เป็นปัจจัยแรงผลักดัน หมายถึง สภาพความดีงามที่ช่วยเร่งรัดให้การกระทำใดๆ ให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ เช่น ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ความสามารถในการพึ่งตนเอง และความมีวินัย

2.1.2 คุณธรรมที่เป็นปัจจัยหล่อเลี้ยง หมายถึง สภาพความดีงามที่ช่วยเร่งรัดให้ทำการใดๆ ให้บรรลุจุดหมายที่ตั้งไว้อย่างต่อเนื่อง เช่น ฉันทะ สัจจะ ความรับผิดชอบ ความสำนึกในหน้าที่และความกตัญญู

2.1.3 คุณธรรมที่เป็นปัจจัยเหนี่ยวรั้ง หมายถึง สภาพความดีงามที่ช่วยยึดประวิงหรือตักเตือนให้ระทำการให้บรรลุจุดหมายที่ตั้งไว้ เช่น ความมีสติและรอบคอบ และความตั้งใจให้ดี

2.1.4 คุณธรรมที่เป็นปัจจัยสนับสนุน หมายถึง สภาพความดีงามที่ช่วยส่งเสริมให้ทำการใดๆ ให้บรรลุจุดหมายที่ตั้งไว้ เช่น ความเมตตา ความปรารถนาดีต่อกัน ความเอื้อเฟื้อต่อกัน ความไม่เห็นแก่ตัว ความไม่เอาใจเอาเปรียบผู้อื่น ความอะลุ้มอลวยถ้อยทีถ้อยอาศัย

2.2 คุณลักษณะดานสังคม หมายถึง คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการเขาสังคม และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น ความมีกิริยามารยาท การปรับตัว ความตรงต่อเวลา ความสุภาพ การมีสัมมาคารวะ การพูดจาไพเราะ ความอ่อนน้อมถ่อมตน

2.3 คุณลักษณะดานการเรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา หาความรู้ การทำความเข้าใจในเรื่องต่างๆ เช่น ความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ความรักโรงเรียนและความรักการอ่าน

3. พฤติกรรมตามความคาดหวังของกลุ่มบุคคล

พจนานุกรม คำป้องกันภัย (2548 : 5) ได้สรุปแนวคิดของหน่วยงาน นักวิชาการต่างๆ แบ่งพฤติกรรมตามความคาดหวังของกลุ่มบุคคล สามารถแบ่งได้ 3 ลักษณะพฤติกรรม คือพฤติกรรมต่อตนเอง พฤติกรรมต่อผู้อื่น และพฤติกรรมต่อสังคม ดังนี้

3.1 พฤติกรรมต่อตนเอง

3.1.1 มีความรู้ความเข้าใจเรื่องคุณธรรม จริยธรรมอย่างมีเหตุผล และเข้าใจกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่ขยายขอบเขตกว้างไปสู่ระดับสังคม

3.1.2 ปฏิบัติในกรอบมาตรฐานของศีลธรรมที่สังคมนั้นยอมรับได้อย่างสม่ำเสมอ ปฏิบัติตนตามระเบียบและหลักเบื้องต้นของแต่ละศาสนา ควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ให้อยู่ในขอบเขตที่ดีงาม

3.1.3 กลายยอมรับความคิดและตั้งใจแก้ไขและพัฒนาให้ดีขึ้น

3.1.4 มีความมั่นคงในจิตใจและภูมิใจในตนเอง

3.1.5 รู้จักจุดอ่อน จุดแข็งเกี่ยวกับอารมณ์ของตนเองเป็นอย่างดี

3.1.6 มีความสามารถในการปรับตัวและรู้จักวิธีผ่อนคลายตนเอง

3.1.7 มีความสุขในทางที่เหมาะสมได้

3.1.8 มีความมุ่งมั่น ขยันและอดทนทุ่มเทในการทำสิ่งที่ยาก มีอุปสรรค หรือต้องใช้ระยะเวลาอันนานใหญ่สำเร็จได้ด้วยตนเอง แม้มันไม่มีใครควบคุม

3.1.9 ซื่อสัตย์และรักความถูกต้อง

3.1.10 เก็บรวบรวมความรู้ จำแนกข้อมูลเพื่อใช้ตัดสินใจและประเมินค่าของสิ่งที่เรียนรู้ตามกฎเกณฑ์และมาตรฐานที่กำหนด

3.1.11 สามารถเลือกและยอมรับค่านิยมที่เหมาะสม ตัดสินใจที่ดี ความซื่อ การยอมรับปฏิบัติตามพฤติกรรมต่างๆ โดยอาศัยเหตุผลของตนเอง

3.1.12 สามารถพึ่งตนเองได้ รู้จักแก้ปัญหาของตนเองได้ด้วยสติปัญญา และความเชื่อมั่นในตัวเอง

3.1.13 พัฒนาความสามารถของตน

3.1.14 มีคุณลักษณะในด้านความประหยัด มีวินัย มีน้ำใจเป็นนักกีฬา มีเหตุผล มีลักษณะมุ่งอนาคต มีความเป็นผู้นำ มีความรับผิดชอบ ไม่กังวลใจ มีความเชื่อมั่นในอำนาจภายในของตนเอง

3.2 พฤติกรรมต่อผู้อื่น

3.2.1 มีความเข้าใจในการแสดงออกทางอารมณ์ของผู้อื่นได้

3.2.2 มีความเห็นใจไม่เกรงใจโดยปราศจากเหตุผล

3.2.3 มีความเมตตากรุณารวมถึงการอยู่ร่วมกันอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัย

3.2.4 ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือเกื้อกูลประโยชน์ต่อกันอย่างไม่เห็นแก่ตัว

3.2.5 เคารพในสิทธิของผู้อื่น

3.2.6 ควบคุมอารมณ์ทั้งทางสีหน้าและวาจา

3.2.7 แสดงมารยาท และวางตนให้เหมาะสมกับกาลเทศะ

3.2.8 มีความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ

3.3 พฤติกรรมต่อสังคม

3.3.1 จิตสำนึกเพื่อส่วนรวม

3.3.2 รับผิดชอบต่อผู้อื่น สังคมและมนุษยชาติ ไม่ประพฤติไปในทางที่จะก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมภาพรวม ทั้งในทางตรงและทางอ้อม

3.3.3 มีความพร้อมและเต็มใจที่จะเสียสละเวลาและผลประโยชน์ส่วนตัว เพื่อทำประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม

3.3.4 มีความยุติธรรมและรักความถูกต้อง

3.3.5 มุ่งมั่นที่จะพัฒนาและมีความพร้อมในการสร้างสรรค์สังคมให้มีสันติสุข

3.3.6 ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม

3.3.7 ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส

3.3.8 ช่วยสร้าง ปกป้องกันสาธารณสมบัติของชาติและเสียสละในการช่วยพัฒนาประเทศชาติได้

3.3.9 เสียสละเพื่อส่วนรวม และให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเท่าเทียม

3.3.10 ประหยัด ใช้จ่ายของและทรัพย์สินทั้งของตนเองและส่วนรวม ตลอดจน
ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและมีค่า

3.3.11 มีส่วนรวมในการนำความรู้แนวทางหรือวิธีการใหม่ๆ เขาไปใช้ในการพัฒนา
ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

3.3.12 ร่วมสร้างสรรค์และพัฒนากิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

3.3.13 รวมกลุ่มที่มีอุดมการณ์เดียวกันที่ยอมทุ่มเทเสียสละเพื่อสร้างสิ่งที่ดีขึ้น
ในสังคม

จากพฤติกรรมตามคุณธรรม จริยธรรมดังกล่าวข้างต้น เป็นพฤติกรรมที่สังคมคาดหวังให้
บุคคลแสดงต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคมเพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับโครงการและการบริหารโครงการ

หลักการจัดทำโครงการ “โครงการ” ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “Project” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง
หรือระดับหนึ่งของแผนงาน (Plan) และในบางตำราถือว่ามีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า Program
ซึ่งหมายถึง แผนงานที่มีรายละเอียดในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า
โครงการคือ “Project” หรือ “Program” ในภาษาอังกฤษนั่นเอง โครงการเป็นส่วนประกอบสำคัญ
ของแผนที่จัดทำขึ้นเพื่อการบริหารองค์กรให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งมีนักวิชาการ/หน่วยงานได้ให้
แนวคิดไว้หลายลักษณะ ดังนี้

นิศา ชูโต (2541 : 39) ได้ให้ความหมายของโครงการไว้ว่า โครงการ หมายถึง ความคิด
แนวทางกิจกรรม หรือผลรวมที่เกิดจากกิจกรรมที่ได้จัดวางไว้ในกิจกรรมนั้นๆ แนวคิดการจัดกิจกรรม
หรือกลุ่มของกิจกรรมที่ดำเนินการอย่างมีระบบระเบียบ มีงบประมาณ และระยะเวลาการดำเนินการ
เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ประชุม รอดประเสริฐ (2542 : 5) ได้สรุปความหมายของโครงการว่า โครงการเป็น
แผนงานที่จัดทำขึ้นอย่างมีระบบ โดยประกอบด้วยกิจกรรมย่อยหลายกิจกรรมที่ต้องใช้ทรัพยากร
ในการดำเนินงาน และคาดหวังที่จะให้ผลตอบแทนอย่างคุ้มค่า จะต้องมีจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดในการ
ดำเนินงานจะต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายชัดเจน และต้องมีพื้นที่ในการดำเนินงาน เพื่อการ
ให้บริการและสนองความต้องการของกลุ่มบุคคลในพื้นที่นั้น และจะต้องมีบุคคลหรือหน่วยงาน
รับผิดชอบในการดำเนินงาน

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544 : 45) กล่าวถึงโครงการไว้ว่า โดยทั่วไปแล้วงานโครงการ
มักจะเริ่มต้นจากปัญหาหรือความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน ซึ่งเมื่อเสร็จสิ้น
โครงการแล้ว สภาพปัญหานั้นจะหมดสิ้นไป หรือเบาบางลงไปตามเป้าหมายของโครงการที่ระบุไว้

ความสำคัญของโครงการแต่ละโครงการน่าจะขึ้นอยู่กับความสำคัญของปัญหาที่โครงการแต่ละอันมุ่งหวังจะจัดให้สิ้นไป ปัญหาแต่ละอย่างไม่ควรมีข้อจำกัดว่า จะแก้ไขได้ด้วยโครงการเพียงโครงการเดียว และวิถีทางในการแก้ปัญหาที่ไม่จำเป็นต้องจำกัดให้มีเพียงอย่างเดียว

พิสนุ พองศรี (2551 : 24) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า คำว่าโครงการมีลักษณะและระยะเวลาที่สิ้นสุดแน่นอน และจะไม่ทำซ้ำอีก ซึ่งอาจยกเว้นถ้ามีการปรับให้ต่างจากเดิม

จึงสรุปได้ว่า โครงการไม่ใช่งานประจำตามปกติที่มีลักษณะเป็นโปรแกรมที่กำหนดไว้ตลอด แต่จะช่วยเสริมงานปกติให้บรรลุจุดมุ่งหมาย จากแนวคิดเกี่ยวกับหลักการจัดทำโครงการที่นักวิชาการได้กล่าวไว้ นั้น สรุปได้ว่าการจัดทำโครงการเป็นภารกิจสำคัญของหน่วยงานที่จะต้องดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพคุณภาพชีวิตประชาชนในทุกด้าน โครงการเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งในการบริหารงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของหน่วยงานที่กำหนดไว้ ดังนั้น โครงการจึงต้องจัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดมุ่งหมายในการเริ่มต้นและดำเนินการจนสิ้นสุดโครงการ มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีวิธีการดำเนินงาน โดยต้องมีผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน ซึ่งความสำคัญของโครงการขึ้นอยู่กับความสำคัญของปัญหา และวิธีการแก้ปัญหาที่มีหลายวิธี

ลักษณะของโครงการที่ดี

โครงการเป็นแผนงานที่จัดทำขึ้นเพื่อการปฏิบัติตามภารกิจของหน่วยงานให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โครงการที่ดีย่อม หมายถึง ประสิทธิภาพของการดำเนินงานและผลตอบแทนที่คุ้มค่า และนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าของหน่วยงานในที่สุด

ประชุม รอดประเสริฐ (2542 : 10) กล่าวถึงโครงการที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้

1. สามารถแก้ปัญหาขององค์กรหรือหน่วยงานได้
2. มีรายละเอียดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน สามารถดำเนินงานได้หรือมีความเป็นไปได้สูง
3. รายละเอียดของโครงการต้องเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน กล่าวคือวัตถุประสงค์ต้องสอดคล้องกับปัญหาหรือหลักการและเหตุผลวิธีดำเนินการต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เป็นต้น
4. สามารถสนองความต้องการของสังคมของกลุ่มชนส่วนใหญ่และหน่วยงานของประเทศชาติ
5. เป็นโครงการที่สามารถนำไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับแผนงานหลักขององค์กร
6. โครงการที่ดีต้องยืดหยุ่นได้คือ สามารถเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ต่อโครงการนั้นอยู่เสมอ
7. โครงการที่ดีจะต้องมีการประเมินผลได้

8. โครงการต้องกำหนดขึ้นจากข้อมูลที่เป็นจริงและเป็นข้อมูลที่ได้รับการวิเคราะห์อย่างรอบคอบ

9. โครงการต้องได้รับการสนับสนุนทางด้านทรัพยากรอย่างเหมาะสมและทางด้านบริหารอย่างแท้จริง

10. โครงการจะต้องมีระยะเวลาดำเนินงาน กล่าวคือ จะต้องระบุถึงวัน เวลาที่เริ่มต้นและวันเวลาที่แล้วเสร็จอย่างแน่ชัด จากลักษณะของโครงการที่ดีที่นักวิชาการได้กล่าวไว้ดังนี้

สรุปได้ว่า ลักษณะของโครงการที่ดี จะต้องแก้ปัญหาของหน่วยงานองค์กรประกอบของโครงการ ต้องกำหนดวัตถุประสงค์ให้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม มีเป้าหมายการดำเนินการ และระยะเวลาดำเนินงานที่ชัดเจน ยืดหยุ่นและประเมินผลได้ โดยกำหนดขึ้นจากข้อมูลที่เป็นจริง ได้รับการสนับสนุนอย่างแท้จริง สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด

องค์ประกอบของโครงการ

องค์ประกอบของโครงการโดยทั่วไปจะครอบคลุมรายละเอียดต่างๆ ที่ช่วยให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจพิจารณาโครงการได้โดยสะดวก และช่วยให้ผู้รับผิดชอบโครงการเห็นทิศทางการปฏิบัติงานสามารถดำเนินการตามโครงการได้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ในการเขียนโครงการ รูปแบบอาจแตกต่างกันไปตามลักษณะของโครงการ และข้อกำหนดแต่ละหน่วยงาน ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของโครงการไว้ ดังนี้

อุทัย บุญประเสริฐ (2540 : 9 - 10) กล่าวว่า องค์ประกอบของโครงการ หรือโครงสร้างของโครงการนั้น แท้ที่จริงแล้วมาจากความพยายามตอบคำถามของผู้บริหาร ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาและตัดสินใจอนุมัติโครงการ

เทศ แก้วกสิกรรม (2543 : 6 - 9) ได้กำหนดองค์ประกอบของโครงการไว้ ดังนี้

1. ชื่อโครงการเป็นการระบุเพื่อให้ทราบว่า จะมีแนวทางปฏิบัติอย่างไรและหวังผลตอบแทนในรูปใดจะต้องชัดเจนและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระของโครงการนั้น

2. ความสำคัญของที่มาของโครงการ หน่วยงานบางแห่งจะใช้หลักการและเหตุผลแทนความสำคัญและที่มาของโครงการ ซึ่งต้องแสดงให้เห็นสภาพปัญหาและความจำเป็นในการจัดทำโครงการขึ้นมาอย่างชัดเจน

3. การกำหนดวัตถุประสงค์ จะต้องมีความเป็นไปได้ วัดได้ ระบุสิ่งที่ต้องการได้ มีเหตุผล และมีขอบเขตเวลาการดำเนินงานที่ชัดเจน และควรกำหนดวัตถุประสงค์หลังจากที่ได้ดำเนินการวิเคราะห์ปัญหา เนื้อหา สาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหา

4. การกำหนดเป้าหมายของโครงการ เนื่องจากเป้าหมายเป็นการแสดงถึงความต้องการที่ระบุในเชิงปริมาณ คุณภาพ หรือลักษณะเฉพาะและมักจะมีเวลากำกับด้วย ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็น

ถึงความต้องการที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานของโครงการในอนาคตในแต่ละช่วงเวลา

5. การกำหนดกิจกรรม กิจกรรมเป็นขั้นตอนที่จะเป็นผลให้เกิดการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายของโครงการ ที่กำหนดไว้โดยมีประสิทธิภาพสูงสุด กิจกรรมที่ที่จะต้องครอบคลุมหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ระยะเวลาของการปฏิบัติงาน และขอบเขตหรือพื้นที่สำหรับปฏิบัติงาน

6. การกำหนดระยะเวลาและขั้นตอนการดำเนินโครงการ ควรจะกำหนดให้ชัดเจนว่าจะดำเนินการกี่ปี มีระยะเริ่มต้นและสิ้นสุดเมื่อใด ส่วนการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานนั้นประกอบด้วยสาระสำคัญของกิจกรรมซึ่งจะเขียนเรื่องเป็นข้อๆ แผนดำเนินงานซึ่งระบุกิจกรรมการดำเนินงานกับช่วงระยะเวลาที่จะปฏิบัติกิจกรรม กำหนดตัวผู้รับผิดชอบ โดยระบุถึงตำแหน่งหรือชื่อของผู้รับผิดชอบ

7. การกำหนดทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการ ทรัพยากรเป็นองค์ประกอบหรือปัจจัยที่จะนำไปใช้ในการปฏิบัติเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยคน เครื่องจักร เครื่องมือวัสดุหรืออุปกรณ์ การใช้ทรัพยากรจะต้องประหยัดแต่เกิดประโยชน์สูงสุด

8. ค่าใช้จ่ายโครงการเป็นส่วนสำคัญของโครงการ สามารถพิจารณาถึงผลตอบแทนที่ได้รับว่าคุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่เพียงใด และจะต้องมีความเหมาะสมกับการดำเนินงานในแต่ละโครงการจากแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของโครงการที่นักวิชาการได้กล่าวไว้ดังนี้

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของโครงการจะครอบคลุมรายละเอียดต่างๆ ที่ช่วยให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจ พิจารณาโครงการได้โดยสะดวกและช่วยให้ผู้รับผิดชอบโครงการเห็นทิศทางในการปฏิบัติงาน องค์ประกอบสำคัญของโครงการได้แก่ ชื่อโครงการ ความสำคัญและที่มาของโครงการ วัตถุประสงค์ เป้าหมายกิจกรรม รายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินงาน ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินโครงการและ ค่าใช้จ่ายในโครงการ

หลักการบริหารโครงการ

การบริหารโครงการเป็นกระบวนการที่จะทำให้คนทำงานในกิจกรรมต่างๆ ตามระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการถ้าบริหารโครงการโดยใช้หลักการที่ถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ก็จะทำให้โครงการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายได้ การบริหารโครงการจึงมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการ ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับหลักการบริหารโครงการไว้ดังนี้

ธงชัย สันติวงษ์ (2535 : 48) กล่าวว่าการบริหารโครงการ หมายถึง รูปแบบของการทำงานของมนุษย์ที่มีลักษณะการทำงานเป็นกลุ่ม ที่มีการประสานกันตลอดเวลา ตลอดจนต้องมีการกำหนดทิศทาง มีการจัดระเบียบวิธีการทำงาน และการติดตามวัดผลสำเร็จของงานที่ทำอยู่เสมอด้วย

อุทัย บุญประเสริฐ (2540 : 5) ได้ให้ความเห็นว่า การบริหารโครงการ คือการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์เฉพาะอย่างหนึ่งที่ต้องการกำหนดไว้

ประชุม รอดประเสริฐ (2542 : 48) กล่าวว่าการบริหารโครงการ เป็นงานชนิดหนึ่งที่มีผู้มีความเกี่ยวข้องทุกคนจะต้องร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานนั้นให้บรรลุถึงความสำเร็จหรือตามเป้าหมายที่บุคคลเหล่านั้นต้องการ

จากแนวคิดเกี่ยวกับหลักการบริหารโครงการที่นักวิชาการได้กล่าวไว้นั้น สรุปได้ว่า หลักการบริหารโครงการเป็นกระบวนการที่หน่วยงานหรือองค์กรนั้นกำหนดขึ้น ซึ่งเป็นขั้นตอน การทำงาน เพื่อให้การดำเนินงานของโครงการต่างๆ บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการ

ความหมายของการประเมินโครงการ

สุวิมล ติरणันท์ (2545 : 67) ได้อธิบายถึงการประเมินว่าการประเมิน มีความหมาย 2 นัย คือหากเป็นการประเมินในความหมายของการวัดผลจะเป็นการประเมินที่ได้พัฒนาขึ้นตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ของการวัด โดยเน้นความเป็นปรนัยในเชิงประจักษ์ ความเที่ยงตรงของการวัดความเป็นมาตรฐานของเครื่องมือที่ใช้วัด และการตีความหมายจากคะแนนที่วัดได้แต่ถ้าเป็นการประเมินในความหมายของการวิจัยเป็นการประเมินที่ได้นำระเบียบวิธีวิจัยมาประยุกต์ใช้เพื่อตัดสินและพัฒนาโครงการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2546 : 41) ได้ให้ความหมายของโครงการว่า โครงการ หมายถึง แผนงานที่กำหนดไว้ในลักษณะที่มีใช้เป็นประจำแต่เป็นงานพิเศษที่มีความสำคัญซึ่งจะต้องรีบดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ภายในกำหนดเวลาที่แน่นอน และภายในวงเงินงบประมาณที่จำกัดอย่างไรก็ตาม โครงการบางอย่าง ซึ่งต้องดำเนินการในลักษณะที่ต่อเนื่องและเป็นระยะเวลาที่ยาวนานจนอาจจะกลายเป็นงานประจำไปจนกว่าจะมีการยุติ/ยกเลิก หรือปรับระบบไปในทิศทางใหม่ในที่สุด ทั้งนี้แล้วแต่การให้ความสำคัญและความจำเป็นของโครงการนั้นๆ เป็นหลัก

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2554 : 24) ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่าการประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการให้ได้มาซึ่งสารสนเทศ หรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโครงการใดโครงการหนึ่ง เพื่อช่วยให้ผู้บริหารโครงการสามารถตัดสินใจถูกต้องมากยิ่งขึ้น

สุวิมล ติरणันท์ (2545 : 74) ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่า การประเมินโครงการเป็นกิจกรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับ

- 1) การจัดเก็บข้อมูลที่ใช้ในการดำเนินงานตาม โครงการในทุกรูปแบบและทุกขั้นตอน
- 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลมาทำการวิเคราะห์

3) การใช้ ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ

4) สารสนเทศจากข้อมูลสามารถนำมาใช้ใน การปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานให้มี ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

กล่าวโดยสรุป การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อหาข้อมูล ที่เป็นจริงเกี่ยวกับโครงการ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ การวางแผนการ ดำเนินการและผลกระทบที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นการกำหนดคุณค่าหรือข้อดีของโครงการดังกล่าวว่า ดีหรือไม่อย่างไร หรือเป็นการค้นหาว่าผลสำเร็จของกิจกรรมจากการดำเนินโครงการที่กำหนดไว้ว่า สามารถประสบความสำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนหรือไม่

ความสำคัญของการประเมินโครงการ

การประเมินผลโครงการเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้เงินและเวลาเป็นจำนวนมาก ดังนั้นการ ประเมินผลโครงการจะกระทำก็ต่อเมื่อ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2541 : 3)

1. โครงการนั้นเป็นโครงการที่สำคัญ มีค่าใช้จ่ายสูง มีผลกระทบต่อระบบการปฏิบัติงาน และต่อประชาชนจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อโครงการนั้นยังหารูปแบบหรือแนวทางที่แน่นอน ไม่ได้ หรือยังไม่แน่ใจเกี่ยวกับแนวทาง กระบวนการ ขั้นตอน หรือหลักเกณฑ์ต่างๆ ของโครงการ
2. โครงการนั้นมีความสลับซับซ้อน ทั้งในแง่กระบวนการ ขั้นตอน หลักเกณฑ์และองค์ ประกอบของโครงการ ตลอดจนผล และผลกระทบของโครงการ ซึ่งทำให้ยากแก่การสังเกตเชิงจิตวิสัย หากไม่มีการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์
3. มีความต้องการหลักฐานทางข้อมูลที่ได้ มีการจัดเก็บอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ มีความเป็นวัตถุวิสัย และหลักฐานทางข้อมูลเป็นสิ่งที่จำเป็นในการที่จะให้ทุกคนยอมรับ ในความ ถูกต้องของข้อสรุป
4. การตัดสินใจที่เกิดขึ้นมีความสำคัญต่อสังคม ต่อระบบงาน ต่อกลุ่มบุคคลและเกี่ยวข้องกับ เรื่องที่มีค่าใช้จ่ายสูง

รัตน์ บัวสนธ (2540 : 18-19) กล่าวว่า แอนเดอร์สัน และบอล (Anderson & Ball)

ได้อธิบายบทบาทและประโยชน์ของการประเมินโครงการในด้านวัตถุประสงค์ต่างๆ ไว้ 6 ประการ คือ

1. เพื่อช่วยในการตัดสินใจนำโครงการไปใช้ ซึ่งได้แก่ การประเมินว่าโครงการที่จัดทำขึ้นนั้น มีความจำเป็นมากน้อย หรือมีความสมเหตุสมผลหรือไม่ ความเป็นไปได้หรือคุ้มค่ากับเงินทุนค่าใช้จ่าย ต่างๆ เพียงไร โครงการเป็นที่ต้องการสำหรับกลุ่มเป้าหมายหรือจะได้รับการสนับสนุนแค่ไหน รวมทั้ง ขนาดและขอบเขตการนำโครงการไปใช้กว้างหรือแคบ เป็นต้น ข้อมูลจากการประเมินเหล่านี้จะช่วย ในการนำมาประมวลสรุปตัดสินใจสำหรับผู้บริหารหรือแหล่งทุนที่จะตัดสินใจอนุมัติการนำโครงการ ดังกล่าว ไปดำเนินการใช้ต่อไป

2. เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการโดยต่อเนื่องต่อไป หรือการขยายโครงการและการรับรองโครงการ ซึ่งได้แก่ การประเมินภายหลังจากโครงการได้ดำเนินการเสร็จสิ้นไปแล้ว (ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้) เป็นการประเมินเพื่อจะรู้ว่าโครงการดังกล่าว ยังมีความจำเป็น ต้องจัดให้มีอยู่อีกต่อไปหรือไม่ ผลที่ได้จากการดำเนินโครงการได้รับผลตอบแทนคุ้มค่ากับทุนที่สูญเสียไปมากน้อยเพียงใด และโครงการที่ดำเนินการไปนั้น ก่อให้เกิดผลข้างเคียง (Side Effects) ทั้งทางบวกและทางลบหรือไม่

3. เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงการ ซึ่งเป็นการประเมินเมื่อโครงการได้มีการนำไปดำเนินการใช้ระยะหนึ่ง หรือเป็นการประเมินในช่วงการดำเนินโครงการ ทั้งนี้โดยทำการประเมิน เพื่อที่จะปรับปรุงส่วนต่างๆ ของโครงการ อันได้แก่

3.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อที่จะรู้ว่า วัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้นั้น เมื่อมีการดำเนินโครงการไปชั่วขณะหนึ่ง มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ หรือได้รับการยอมรับสนับสนุนร่วมมือจากกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด

3.2 เนื้อหาของโครงการ เป็นการพิจารณาว่า เนื้อหาสาระหรือกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดไว้ในโครงการมีความครอบคลุมเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ ลำดับขั้นตอนของกิจกรรมเป็นไปตามลำดับที่จะเอื้อต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการเพียงไร นอกจากนั้นก็ยังพิจารณาอีกว่าเนื้อหาสาระของโครงการดังกล่าว มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับภูมิหลังหรือพื้นเพเดิมของกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการจากโครงการมากน้อยเพียงใด

3.3 วิธีการดำเนินโครงการ โดยพิจารณาว่าโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่นั้น มีกลุ่มเป้าหมายร่วมโครงการเป็นจำนวนเท่าไร ครบหรือไม่ครบตามที่กำหนดไว้โครงการ มีผู้ร่วมงานเพียงพอหรือไม่ เท่าไร โครงการมีการดำเนินงานหรือดำเนินกิจกรรมเป็นอย่างไร กลุ่มเป้าหมายผู้ร่วมโครงการได้รับการเสริมแรง หรือการสร้างแรงจูงใจอย่างไรทำนองนี้ เป็นต้น

3.4 สภาวะแวดล้อมของโครงการ หมายถึง การพิจารณาเกี่ยวกับนโยบายทางการเมืองหรือทางการบริหารของผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการว่า ใ้การสนับสนุนการดำเนินโครงการหรือไม่อย่างไร สัมพันธภาพระหว่างผู้ร่วมงานในโครงการมีลักษณะ เช่นไร ขัดแย้งกันหรือไม่เป็นอุปสรรคต่อการที่จะดำเนินการต่อไปเพียงใด ทรัพยากรสนับสนุนอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินโครงการมีเพียงพอมากน้อยเพียงใด ตลอดจนกระทั่งการยอมรับหรือให้การสนับสนุนและการต่อต้านของสาธารณะที่มีต่อโครงการไปในทิศทางใด เหล่านี้เป็นต้น

4. เพื่อที่จะได้รับขอเท็จจริงเกี่ยวกับการให้ความสนับสนุนโครงการจากแหล่งต่างๆ ซึ่งได้แก่การพิจารณาความสนับสนุนโครงการสาธารณชน การเมืองแหล่งเงินทุน รวมทั้งนักวิชาชีพอื่นๆ

โดยต้องการรู้ว่าแหล่งดังกล่าวนี้ มีแหล่งใดบ้างให้การสนับสนุนโครงการอย่างแท้จริง เมื่อมีการดำเนินโครงการอยู่ในขณะนั้น

5. เพื่อที่จะได้รับขอเท็จจริงเกี่ยวกับการขัดขวางต่อตามโครงการจากแหล่งต่างๆ ในทางตรงกันข้ามกับวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการในข้อที่สี่ นอกจากเราจะต้องการรู้ถึงแหล่งที่ให้การสนับสนุนโครงการแล้ว ในการดำเนินโครงการใดๆ ก็ตาม บางครั้งโครงการดังกล่าวนั้นก็จะได้รับการขัดขวางต่อต้าน ทำให้การดำเนินโครงการไม่อาจเป็นไปได้โดยสะดวก และวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้ว่าจะไม่ได้รับการตอบสนอง ดังนั้น การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เพื่อพิจารณาว่าแหล่งใดบ้างที่ขัดขวางโครงการจึงเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้เพื่อจะได้หาทางแก้ไขปรับปรุงให้ดำเนินโครงการให้มีความเป็นไปได้โดยสะดวกต่อไป

6. เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการพื้นฐานต่างๆ ซึ่งหมายถึง การได้รับความรู้ความเข้าใจในพื้นฐานอื่นที่นอกเหนือจากความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการที่ทำการประเมิน แต่ว่ามีผลต่อโครงการใดแก่ พื้นฐานด้านการศึกษา ด้านจิตวิทยา ด้านสังคมวิทยาและด้านเศรษฐกิจเป็นต้น

สมคิด พรหมจยุ (2542 : 30) ได้สรุปประโยชน์ของการประเมินโครงการไว้ ดังนี้

1. ช่วยให้ข้อมูลและสารสนเทศต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนโครงการ ตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ ตลอดจนตรวจสอบความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรมต่างๆ
2. ช่วยทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน
3. ช่วยในการจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินโครงการ
4. ช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จและความล้มเหลวของโครงการเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจและวินิจฉัยว่าจะดำเนินโครงการในช่วงต่อไปหรือไม่จะยกเลิกหรือขยายการดำเนินโครงการต่อไป
5. ช่วยให้ข้อมูลซึ่งบอกรถึงประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการว่าเป็นอย่างไร
6. เปนแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติโครงการ เพราะการประเมินโครงการด้วยตนเอง จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบผลการดำเนินงาน จุดเด่น จุดด้อยและนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุง และพัฒนาโครงการใหม่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สุวิทย์ มูลคำ และสุนันทา สุนทรประเสริฐ (2550 : 151) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการประเมินโครงการว่า การประเมินโครงการมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการบริหารโครงการ ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

1. ช่วยให้ข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่นำไปใช้ในการตัดสินใจ เกี่ยวกับ

การกำหนดโครงการการตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินโครงการตลอดจนความเป็นไปได้ในการจัดทำโครงการ

2. ช่วยเฝ้าระวังข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคของโครงการที่นำมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขการดำเนินโครงการ ให้เป็นไปตามทิศทางที่ต้องการ

3. ช่วยให้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความสำเร็จและความล้มเหลวของโครงการที่นำมาใช้ในการตัดสินใจและวินิจฉัยว่าจะดำเนินการในช่วงต่อไป ยกเลิกหรือขยายการดำเนินโครงการต่อไปอีก

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การประเมินโครงการช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เกี่ยวกับการกำหนดโครงการ ความก้าวหน้าปัญหาและอุปสรรค ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการ เพื่อพิจารณาถึงคุณค่าและการคาดคะเนถึงคุณประโยชน์ของโครงการ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารโครงการ ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข การดำเนินโครงการ วิเคราะห์ข้อดีและข้อจำกัดของโครงการ เพื่อเป็นการตัดสินใจในการสนับสนุนโครงการ ตรวจสอบว่าการดำเนินโครงการบรรลุถึงเป้าหมายที่วางไว้มากน้อยเพียงใด

กระบวนการของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเป็นกระบวนการของการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ของโครงการอย่างมีระบบ โดยมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายเพื่อการปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้นกระบวนการในการประเมินโครงการ อาจมีขั้นตอนและรายละเอียดของขั้นตอนแตกต่างกันไปตาม แนวคิดของนักวิชาการทางการประเมินโครงการของแต่ละบุคคล หรืออาจมีรายละเอียดแตกต่างเพราะรูปแบบหรือประเภทของการประเมิน อย่างไรก็ตามการประเมินผลโครงการนอกจากจะประเมินโครงการทั้งหมดโดยส่วนรวมแล้ว แต่ละส่วนของโครงการจะต้องได้รับการประเมินควบคู่กันไปด้วยเสมอคือ การประเมินข้อมูลนำเข้า (Input) การประเมินตัวกระบวนการ (Processor) และการประเมินผลงาน (Output) ซึ่งแต่ละส่วนและโดยทั้งหมดของโครงการประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

1. การศึกษาและพิจารณาถึงรายละเอียดวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งเป็นการประเมินเพื่อให้ทราบว่าโครงการที่กำหนดขึ้นนั้น มีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่สามารถดำเนินการได้หรือไม่ จะมีการปรับเปลี่ยนวัตถุประสงค์ให้ปฏิบัติได้โดยลักษณะใด การประเมินผลโครงการ ในขั้นตอนนี้ถือได้ว่าเป็นการประเมินก่อนที่จะลงมือปฏิบัติงานจริงเป็นการตรวจสอบและทบทวน ความเรียบร้อย วัตถุประสงค์ของโครงการเป็นสำคัญ

2. การศึกษาความเป็นไปได้ของข้อมูล ซึ่งเป็นการประเมินข้อมูลและทรัพยากรต่างๆ ที่จะต้องใช้ในการดำเนินการว่ามีความเหมาะสมเพียงพอหรือไม่ การประเมินในขั้นตอนนี้เป็นการ

ตรวจสอบทบทวนความเหมาะสมของทรัพยากรที่จะต้องใช้เพื่อการบริหารโครงการนั่นเอง

3. การเก็บรวบรวมและการกระทำกับข้อมูลและทรัพยากรเป็นการวิเคราะห์ถึงกระบวนการในการดำเนินโครงการในลักษณะการเก็บรวบรวม และการจำแนกข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่เป็นส่วน และให้มีความเป็นจริงมากที่สุด การประเมินขั้นตอนนี้เป็นการตรวจสอบกระบวนการว่า เหมาะสมกับข้อมูลหรือทรัพยากรที่นำเข้าไปหรือไม่

4. การวิเคราะห์ การแปลความหมาย และการสรุปผล เป็นขั้นตอนที่ข้อมูลได้ผ่านกระบวนการเรียบร้อยแล้ว ผู้ประเมินต้องทำการวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นว่าเป็นเช่นใด ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

การประเมินขั้นนี้ เป็นการประเมินผลงานของโครงการที่เกิดขึ้น ด้วยผลงานที่ปรากฏนั้น โครงการโดยรวมเป็นเช่นใด เป็นโครงการที่ให้ผลประโยชน์คุ้มค่า กับการดำเนินงานหรือไม่ ควรปรับเปลี่ยนให้ดีขึ้น หรือล้มเลิกโครงการนี้เสีย กระบวนการที่กล่าวมานั้นเป็นกระบวนการทั่วไปของการประเมินโครงการ และการประเมินโครงการแต่ละโครงการนั้นปัจจัยอีกปัจจัยหนึ่งที่จะต้องเกี่ยวข้องและสำคัญในการพิจารณาเพื่อการประเมินผลโครงการด้วย คือ ระยะเวลา (Timing Periods) ของการดำเนินงานโครงการ นอกจากนี้ในการประเมินผลโครงการจะต้องอาศัยสิ่งสำคัญหรือข้อคิดที่สำคัญอีกหลายชนิด เช่น ข้อเท็จจริง ผลประโยชน์ ความเป็นไปได้ มาตรฐานและอื่นๆ เพื่อประกอบการพิจารณา

ประเภทของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการจำแนกได้หลายประเภทตามเหตุผลของนักวิชาการแต่ละบุคคล ดังนี้

1. การประเมินโครงการก่อนดำเนินการ (Preliminary Evaluation) เป็นการศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Study) ก่อนที่เริ่มดำเนินโครงการใดๆ โดยอาจทำการศึกษาถึงประสิทธิภาพของปัจจัยป้อนความเหมาะสมของกระบวนการที่คาดว่าจะนำมาใช้ในการบริหารจัดการโครงการ ปัญหาอุปสรรคความเสี่ยงของโครงการ ตลอดจนผลลัพธ์หรือประสิทธิผลที่คาดว่าจะได้รับในขณะเดียวกันก็อาจจะศึกษาผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในด้านต่างๆ เช่น

- 1.1 การประเมินผลกระทบด้านสังคม (Social Impact Assessment - SIA)
- 1.2 การประเมินผลกระทบด้านนิเวศ (Ecological Impact Assessment - EIA)
- 1.3 การประเมินผลกระทบด้านการเมือง (Political Impact Assessment - PIA)
- 1.4 การประเมินผลกระทบด้านเทคโนโลยี (Technological Impact Assessment - TIA)
- 1.5 การประเมินผลกระทบด้านประชากร (Population Impact Assessment - PIA)
- 1.6 การประเมินผลกระทบด้านนโยบาย (Policy Impact Assessment - POIA)
- 1.7 การประเมินผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Impact Assessment)

การประเมินโครงการก่อนดำเนินการนี้ มีประโยชน์สำหรับนักลงทุนเพื่อศึกษาดูว่าก่อนลงมือโครงการใดๆ นั้น จะเกิดความคุ้มค่าแก่การลงทุน (Cost Effectiveness) หรือจะเกิดผลกระทบต่อระบบสิ่งแวดล้อมทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ประชากร เทคโนโลยีและระดับนโยบายหรือไม่ หากได้ทำการศึกษารอบคอบแล้ว อาจจะได้ผลคาดการณ์ล่วงหน้าว่าจะได้เกิดประโยชน์ หรือโทษอย่างไร ปัญหาอุปสรรคเป็นอย่างไร เพื่อผู้เป็นเจ้าของโครงการจะได้ตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะเลิกล้มโครงการหรือปรับปรุงองค์ประกอบและกระบวนการบริหารจัดการโครงการเพียงใด เพื่อให้เกิดผลดี

2. การประเมินผลระหว่างดำเนินโครงการ อาจจะทำเป็นในห้วงเวลาเริ่มต้นโครงการ (Inception Study) และระหว่างดำเนินโครงการที่ผ่านพ้นช่วงแรกไปแล้ว (Formative Evaluation) ผลที่ได้จากการประเมินดังกล่าวนี้ จะช่วยปรับปรุงทั้งปัจจัยป้อน กระบวนการบริหารจัดการ และแม้แต่วัตถุประสงค์ เป้าหมายของโครงการให้เป็นไปตามความเหมาะสมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีชื่อเรียกการประเมินแบบนี้อีก เช่น การประเมินความก้าวหน้า (Progress Evaluation) และการประเมินการดำเนินการ (Implementation Evaluation) เป็นต้น ในการดำเนินโครงการด้านการท่องเที่ยวและการศึกษาอาจใช้วิธีการประเมินระหว่างดำเนินโครงการเพื่อทบทวนแผนและปรับแผนของโครงการ ปรับตารางการดำเนินงานด้านต่างๆ ทั้งการประชาสัมพันธ์การตลาด การส่งเสริมการขายและปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงของโครงการ เป็นต้น

3. การประเมินผลรวมสรุป (Summative Evaluation) มักใช้หลังสิ้นสุดโครงการใหม่ๆ เพื่อค้นหาประสิทธิผลของการดำเนินโครงการว่าบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้หรือไม่อย่างไร หรือทบทวนกระบวนการบริหารจัดการว่า ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวประการใด

4. การประเมินผลกระทบของโครงการ เป็นการตรวจสอบผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานในแต่ละโครงการ และภาพรวมของผลกระทบทั้งหลายชนิด เช่น ผลกระทบด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ระบบนิเวศ หรือสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี ประชากรและด้านนโยบาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเป้าหมายของการประเมินผลกระทบนั้นว่า ต้องการเน้นด้านใดเป็นสำคัญ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้รับผิดชอบโครงการจำเป็นต้องศึกษาดูว่า ในเชิงนิติศาสตร์แล้วจะต้องมีการประเมินผลกระทบด้านใดบ้าง

จากขั้นตอนในการประเมินผลข้างต้นนั้น สิ่งสำคัญคือโครงสร้างของการประเมินผลโครงการ ควรที่จะแสวงหาบุคคลทั้งภายในและภายนอกโครงการ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์ในการประเมินผลด้วย เพื่อให้เกิดความยุติธรรม ความเที่ยงตรงของการประเมิน การได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ ในการประเมิน เช่น เกณฑ์การวัดผล เทคนิคและขอบเขตในการวัดผล เป็นต้น นอกจากนี้ผู้มีหน้าที่ในการประเมินผลจะต้องคำนึงถึงกระบวนการในการประเมินผล เกี่ยวกับโครงสร้าง บทบาท อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารในองค์กร ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ผล การประเมินผลกับ

ตำแหน่งหน้าที่ของผู้ใช้ผลการประเมินในโครงสร้างหน้าที่ขององค์การอีกด้วย ดังนั้น ขั้นตอนในการประเมินผลจึงมีความสำคัญต่อการดำเนินโครงการนั่นเอง

รูปแบบการประเมินโครงการ

รูปแบบหรือแบบจำลองการประเมินโครงการมีหลายแบบ ในที่นี้ขอเสนอรูปแบบพอสังเขป ดังนี้

คอมราด และวิลสัน (Comrad & Wilson. 1985 : 20 - 30 อ้างถึงใน ไชยยศ เรืองสุวรรณ. 2533 : 122 - 144) กล่าวว่าถ้าพิจารณาถึงแนวทางการประเมินที่หน่วยต่างๆ ใช้ในการประเมินโครงการทางการศึกษาทั้งหลายจะพบว่า มีรูปแบบการประเมินที่นิยมใช้กัน 4 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบการประเมินตามวัตถุประสงค์ (Goal - Based Model) ผู้ปฏิรูปฐานการประเมินรูปแบบนี้ คือไทเลอร์ เป็นรูปแบบการประเมินที่เก่าแก่ที่ใช้กันอย่างกว้างขวางที่สุดในการประเมินโครงการต่างๆ นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาประยุกต์ไปใช้เป็นแนวคิดพื้นฐานในการคิดรูปแบบอื่นๆ อีกหลายรูปแบบ เพื่อใช้เป็นหลักในการประเมินโครงการศึกษาต่างๆ ว่าบรรลุจุดมุ่งหมายมากน้อยเพียงใด ตามที่เสนอรูปแบบการประเมินตามวัตถุประสงค์การประเมิน หมายถึง กระบวนการ อธิบายวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของโครงการกำหนดกฎเกณฑ์มาตรฐานแล้วใช้เครื่องมือต่างๆ วัดผลดำเนินงานโครงการ องค์ประกอบที่สำคัญของการประเมินโครงการตามรูปแบบนี้ คือวัตถุประสงค์ของโครงการ และหลักเกณฑ์ในการพิจารณาตัดสินใจในการรวบรวมและการแปลผล ข้อมูลที่ได้มารวมทั้งการพิจารณาตัดสินในเรื่องคุณค่าหรือประโยชน์ที่ได้จากโครงการด้วยการวางแผนประเมินโครงการหรือหลักสูตรตามแนวนี้นี้ทำได้หลายวิธี แต่ละวิธีจะพิจารณาดำเนินการ ตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1.1 แจกแจงวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของโครงการให้ชัดเจน
- 1.2 กำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่างๆ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของโครงการ
- 1.3 กำหนดเกณฑ์มาตรฐานที่จะใช้ในการตรวจสอบการดำเนินงานของโครงการ
- 1.4 กำหนดเทคนิคและกระบวนการในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงาน

โครงการ

- 1.5 รวบรวมข้อมูล
- 1.6 เปรียบเทียบข้อมูลที่ได้มาตรฐานที่กำหนดไว้ เพื่อนำไปสู่การพิจารณาการตัดสินใจเรื่องคุณค่าหรือประโยชน์ของโครงการเผยแพร่การประเมินโครงการ

2. รูปแบบการประเมินแบบการตอบสนอง (Responsive Model) รูปแบบการประเมินโครงการลักษณะนี้ พัฒนามาจากการประเมินของ สคริเวน (Scriven) ซึ่งประเมินโดยยึดจุดมุ่งหมายและผลข้างเคียง (Side Effect) เป็นหลักของ สเตค (Stake) ได้พัฒนารูปแบบการประเมินขึ้นมาจากแนวคิดของ สคริเวน เรียกว่า Responsive Model โดยมีนักประเมินโครงการหลายคนให้การ

สนับสนุนตามแนวความคิดนี้ เช่น กูบา (Guba), ลินคอล์น (Lincoln) การประเมินโครงการลักษณะนี้เน้นที่กิจกรรมมากกว่าจุดมุ่งหมายของโครงการและนอกจากนั้นยังให้ความสนใจกับปัญหาและสิ่งเกี่ยวข้องต่างๆ กับผู้ใช้บริการโครงการนั้นด้วย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การประเมินรูปแบบ Responsive Model ก็เพื่อทราบปัญหาและความต้องการของผู้ร่วมโครงการ การประเมินรูปแบบของ Responsive Model มีขั้นตอนการประเมิน ดังนี้

2.1 สัมภาษณ์ผู้ร่วมกิจกรรมของโครงการ เช่น ผู้ใช้บริการผู้ดำเนินงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2.2 กำหนดขอบข่ายของโครงการ

2.3 สสำรวจกิจกรรมของโครงการ

2.4 ทบทวนความมุ่งหมายที่แท้จริงของโครงการและเรื่องอื่นๆ จากผู้ร่วมโครงการ

2.5 รวบรวมปัญหาและข้อโต้แย้งต่างๆ เกี่ยวกับโครงการ

2.6 กำหนดข้อมูลที่ต้องการจากปัญหาและข้อโต้แย้ง

2.7 เลือกผู้สังเกตการณ์และผู้พิจารณาตัดสิน

2.8 รวบรวมข้อมูล

2.9 จัดเตรียมศึกษาเฉพาะกรณี

2.10 สรุปปัญหาและข้อโต้แย้ง

2.11 เสนอผลการประเมิน

3. รูปแบบการประเมินโดยผู้ชำนาญ (Connoisseurship Model) การประเมินในรูปแบบนี้มีความแตกต่างจากรูปแบบการประเมินทั้ง 2 รูปแบบ ที่กล่าวมาแล้ว ไอส์เนอร์ (Eisner) ได้เสนอแนวคิดของการประเมินตามรูปแบบนี้ นิยมนำไปเป็นแนวปฏิบัติในการประเมินโครงการทางการศึกษาหรือหลักสูตรกันมาก การประเมินตามรูปแบบนี้เน้นที่บทบาทของผู้ประเมินซึ่งจะเป็น ผู้ชำนาญเกี่ยวกับโครงการ นอกจากนี้ยังมีข้อแตกต่างจาก 2 รูปแบบที่กล่าวมา คือ

3.1 การประเมินตามรูปแบบนี้ไม่ได้ยึดจุดมุ่งหมาย ไม่ได้คำนึงถึงปัญหาและรูปแบบต่างๆ และไม่ได้จัดประเมินโดยอาศัยการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการแต่เป็นการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ

3.2 การประเมินตามรูปแบบนี้ ใช้ผู้เชี่ยวชาญเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการวัดรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์การสรุปผลการประเมินจะขึ้นอยู่กับผู้ชำนาญ

3.3 การประเมินตามรูปแบบนี้ จะเป็นการแสดงความคิดเห็นที่มีต่อโครงการของผู้ประเมิน ซึ่งก็คือผู้ชำนาญนั่นเอง การประเมินตามรูปแบบ Connoisseurship Model ผู้ชำนาญเป็นผู้กำหนดแนวทางด้วยตนเอง นับตั้งแต่กระบวนการรวบรวมเอกสาร เพื่อศึกษาหรือสังเกต หลังจากนั้นผู้ชำนาญก็จะพิจารณาตัดสินใจ ด้วยการทำความเข้าใจลักษณะและคุณภาพของโครงการ

จากเอกสารที่รวบรวมมาได้จากการสรุปผลการประเมินจะเป็นแนวคิดเห็นของผู้ชำนาญเองทั้งสิ้น

4. รูปแบบการประเมินเพื่อการตัดสินใจ (Decision - Making Model) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาอย่างรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นจุดหมายของโครงการ หรือปัญหาข้อโต้แย้งต่างๆ ในการประเมินโครงการต้นแบบของการประเมินตามรูปแบบการประเมินเพื่อตัดสินใจ Decision - Making Model มี 2 แบบ คือ CIPP Model ของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) และ CSE Model ของ อัลคิน (Alkin) ทั้งสองรูปแบบนี้ มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกันมาก คืออธิบายความหมายของการประเมินว่าการประเมิน หมายถึง กระบวนการจำแนกรวบรวมและเสนอข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์ของความมุ่งหมายการวางแผนการดำเนินงาน และผลของโครงการใดในโครงการหนึ่ง เพื่อเป็นแนวในการตัดสินใจและเพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ ส่วน CSE Model นั้นให้คำนิยามของการประเมินว่า หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องเลือกข่าวสารที่เหมาะสมรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปผลอันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้มีอำนาจในการตัดสินใจและกิจกรรมประเมินผลแบบ CIPP Model ต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ กล่าวคือ

4.1 Context Evaluation จะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับสภาพรวมๆ ของโครงการทั้งหมดรวมทั้งเรื่องของความมุ่งหมาย ปัญหาและอุปสรรคข้อดีและข้อจำกัดจุดเด่นและจุดอ่อน และสภาวะแวดล้อมของโครงการ

4.2 Input Evaluation จะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับสมรรถนะของโครงการและแนวทางในการดำเนินโครงการให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังนั้น ในเรื่องนี้จึงประเมินเกี่ยวกับบุคคลงบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการต่างๆ

4.3 Process Evaluation จะช่วยให้ข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของโครงการว่าดำเนินไปตามที่วางแผนเอาไว้หรือไม่เพียงใด

4.4 Product Evaluation จะช่วยวัดและพิจารณาเกี่ยวกับการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ ว่าได้บรรลุตามความต้องการหรือไม่ ควรดำเนินตามโครงการต่อไป หรือปรับปรุงแก้ไขหรือยุติการดำเนินการ

รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้

สมชาย ดุรงค์เดช (2542 : 45) ได้กล่าวถึงรูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP Model) ซึ่งต้องวิเคราะห์ระบบในด้านต่างๆ ไว้ดังนี้

1. การประเมินด้านบริบท หรือประเมินเนื้อความ (Context Evaluation) เป็นการศึกษาปัจจัยพื้นฐานที่นำไปสู่การพัฒนาเป้าหมายของโครงการ ได้แก่ บริบทของสภาพแวดล้อม นโยบาย วิสัยทัศน์ ปัญหาแหล่งทุน สภาพความผันผวนทางด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ตลอดจนแนวโน้มการก่อตัวของปัญหาที่อาจจะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการ เป็นต้น

2. การประเมินปัจจัยป้อน (Input Evaluation) เพื่อค้นหาประสิทธิภาพขององค์ประกอบที่นำมาเป็นปัจจัยป้อน ซึ่งในด้านการท่องเที่ยวอาจจะจำแนกเป็นบุคคล สิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องมือ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ศักยภาพการบริหารงาน ซึ่งแต่ละปัจจัยก็ยังจำแนกย่อยออกไปอีก เช่น บุคคล อาจพิจารณาเป็น เพศ อายุ มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ความพึงพอใจ ความคาดหวังทัศนคติศักยภาพ ความสามารถ ประสบการณ์ ความรู้ คุณวุฒิทางการศึกษา ถิ่นที่อยู่และลักษณะกระบวนการกลุ่ม เป็นต้น

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการศึกษาต่อจากการประเมินบริบท และปัจจัยป้อนว่า กระบวนการเป็นไปตามแผนที่วางไว้ เป็นการศึกษาค้นหาข้อบกพร่องจุดอ่อน หรือจุดแข็งของกระบวนการบริหารจัดการโครงการ ที่จะนำโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ว่า มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

4. การประเมินผลิตภัณฑ์ (Product Evaluation) เป็นการตรวจสอบประสิทธิผลของโครงการ โดยเฉพาะความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับผลลัพธ์ที่ได้ แล้วนำเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไปตัดสินเกณฑ์มาตรฐานนั้นอาจจะกำหนดขึ้นเอง หรืออาศัยเกณฑ์ที่บุคคล หรือหน่วยงานอื่นกำหนดไว้ก็ได้

อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์ (2549 : 59) ได้กล่าวว่า สิ่งที่ควบคู่กับการประเมินทั้ง 4 ข้อข้างต้น ได้แก่ การตัดสินใจดำเนินการใดๆ ซึ่งสามารถจะแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน เป็นการตัดสินใจที่อาศัยการประเมินสภาวะแวดล้อม มีบทบาทสำคัญ คือการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนในการดำเนินงาน
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ เป็นการตัดสินใจที่อาศัยการประเมินเป็นตัวป้อน มีบทบาทสำคัญ คือการกำหนดโครงสร้างของแผนงานและขั้นตอนการทำงานต่างๆ ของโครงการ
3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการปฏิบัติ เป็นการตัดสินใจที่อาศัยการประเมินเป็นตัวป้อน มีบทบาทสำคัญ คือควบคุมการทำงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด และเพื่อปรับปรุงแก้ไขแนวทางการทำงานให้ได้ผลดีที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ เป็นการตัดสินใจที่อาศัยผลจากการประเมินที่เกิดขึ้น มีบทบาทหลัก คือการตัดสินใจเกี่ยวกับการยุติ ล้มเลิก หรือขยายโครงการในระยะเวลาต่อไป

นอกจากนี้ ภูมิศักดิ์ ราศรี (2551 : 68) ได้กล่าวถึงแบบจำลองการประเมินผลตาม CIPP Model ของสตีฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) โดยสรุปได้ ดังนี้

แบบจำลอง (Model) หมายถึง วิธีการสื่อสารทางความคิด ความเข้าใจ ตลอดจนจินตนาการ ที่มีต่อปรากฏการณ์หรือเรื่องราวใดๆ ให้ปรากฏโดยใช้การสื่อในลักษณะต่างๆ เช่น แผนภูมิ แผนผัง ระบบสมการ และรูปแบบอื่น เป็นต้น เพื่อให้เข้าใจได้ง่าย และสามารถนำเสนอ

เรื่องราวได้อย่างมีระบบ การประเมินผลโครงการนั้นมีแนวคิดและโมเดลหลายอย่าง ณ ที่นี้ ขอเสนอแนวคิดและโมเดลการประเมินแบบชิปปี้ หรือ CIPP Model ของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) เพราะเป็นโมเดลที่ได้รับการยอมรับกันทั่วไปในปัจจุบัน

แนวคิดประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) ในปี ค.ศ. 1971 สตัฟเฟิลบีม และคณะ ได้เขียนหนังสือทางการประเมินออกมาหนึ่งเล่ม ชื่อ “Educational Evaluation and Decision Making” หนังสือเล่มนี้ ได้เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางเพราะให้แนวคิดและวิธีการทางการวัดและประเมินผลได้อย่างน่าสนใจและทันสมัยด้วย นอกจากนั้น สตัฟเฟิลบีม ก็ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับการประเมินและรูปแบบของการประเมินอีกหลายเล่มอย่างต่อเนื่อง จึงกล่าวได้ว่าท่านผู้นี้ เป็นผู้มีความสำคัญในการพัฒนาทฤษฎีการประเมิน จนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ในปัจจุบันเรียกว่า CIPP Model เป็นการประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่องมีจุดเน้นที่สำคัญคือ ใช้ควบคู่กับการบริหารโครงการ เพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา วัตถุประสงค์การประเมิน คือ การให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ เน้นการแบ่งแยกบทบาทของการทำงานระหว่าง ฝ่ายประเมินกับ ฝ่ายบริหารออกจากกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือฝ่ายประเมินมีหน้าที่ระบุ จัดทำ และนำเสนอสารสนเทศให้กับฝ่ายบริหาร ส่วนฝ่ายบริหารมีหน้าที่เรียกหาข้อมูล และนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อดำเนินกิจกรรมใดๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการมีอคติในการประเมินและเขาได้แบ่งประเด็นการประเมินผลออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การประเมินด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมิน ให้ได้ข้อมูลสำคัญ เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการ เป็นการตรวจสอบว่า โครงการที่จะทำสนองปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แท้จริงหรือไม่ วัตถุประสงค์ของโครงการชัดเจน เหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายขององค์กร หรือนโยบายหน่วยเหนือหรือไม่เป็นโครงการที่มีความเป็นไปได้ ในแง่ของโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ หรือไม่ เป็นต้น การประเมินสภาวะแวดล้อมจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับ เรื่องโครงการควรจะทำในสภาพแวดล้อมใด ต้องการจะบรรลุเป้าหมายอะไร หรือต้องการบรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะอะไร เป็นต้น

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยป้อน (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของโครงการ ความเหมาะสม และความพอเพียงของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ เวลา รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการดำเนินงาน เป็นต้น การประเมินผลแบบนี้ จะทำโดยใช้เอกสารหรืองานวิจัยที่มีผู้ทำไว้แล้ว หรือใช้วิธีการวิจัยนำร่อง เชิงทดลอง (Pilot Experimental Project) ตลอดจนอาจให้ผู้เชี่ยวชาญ มาทำงานให้อย่างไร ก็ตามการประเมินผลนี้จะต้องสำรวจสิ่งที่มีอยู่เดิมก่อนว่ามีอะไรบ้างและตัดสินใจว่าจะใช้วิธีการใด ใช้แผนการดำเนินงานแบบไหนและต้องใช้ทรัพยากรจากภายนอกหรือไม่

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินระหว่างการทำดำเนินงานโครงการ เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแก้ไขปรับปรุงให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการตรวจสอบกิจกรรม เวลา ทรัพยากรที่ใช้ในโครงการ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน การประเมินกระบวนการนี้จะประโยชน์อย่างมากต่อการค้นหาจุดเด่น หรือ จุดแข็ง (Strengths) และจุดด้อย (Weakness) ของนโยบาย/แผนงาน/โครงการ มักจะไม่สามารถศึกษาได้ภายหลังจากสิ้นสุดโครงการแล้ว การประเมินกระบวนการจะมีบทบาทสำคัญในเรื่องการให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นระยะๆ เพื่อการตรวจสอบการดำเนินของโครงการโดยทั่วไป การประเมินกระบวนการมีจุดมุ่งหมาย คือ

- 3.1 เพื่อการหาข้อบกพร่องของโครงการในระหว่างที่มีการปฏิบัติการ หรือการดำเนินงานตามแผนนั้น
- 3.2 เพื่อหาข้อมูลต่างๆ ที่นำมาใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการ
- 3.3 เพื่อการเก็บข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการดำเนินงานของโครงการ

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือความต้องการ/เป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งการพิจารณา ในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการและการประเมินผล เรื่องผลกระทบ (Impact) และผลลัพธ์ (Outcomes) ของนโยบาย/แผนงาน/โครงการ โดยอาศัยข้อมูลจากการประเมิน สภาวะแวดล้อม ปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการร่วมด้วยจะเห็นได้ว่า การประเมินแบบ CIPP เป็นการประเมินที่ครอบคลุมองค์ประกอบของระบบทั้งหมด ซึ่งผู้ประเมินจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินที่ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน กำหนดประเด็นของตัวแปรหรือตัวชี้วัด กำหนดแหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล กำหนดเครื่องมือการประเมิน วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดแนวทาง การวิเคราะห์ข้อมูลและเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน เมื่อพิจารณาถึงช่วงเวลาของการประเมินผลโครงการ เพื่อจำแนกประเภทของ การประเมินผลโครงการโดยละเอียดแล้ว เราสามารถจำแนกได้ว่าการประเมินผลโครงการมี 4 ระยะ ดังต่อไปนี้

1. การประเมินผลโครงการก่อนการดำเนินงาน (Pre - Evaluation) เป็นการประเมินว่ามีความจำเป็นและความเป็นไปได้ในการกำหนดให้มีโครงการหรือแผนงานนั้นๆ หรือไม่บางครั้งเรียกการประเมินผลประเภทนี้ว่า การศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Study) หรือการประเมินความต้องการที่จำเป็น (Need Assessment)
2. การประเมินผลโครงการขณะดำเนินงาน (On - Going Evaluation) เป็นการประเมินผลโครงการเพื่อติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน (Monitoring) และการใช้ทรัพยากรต่างๆ

3. การประเมินผลโครงการเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน (Post - Evaluation) เป็นการประเมินว่าผลของการดำเนินงานนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่วางไว้หรือไม่

4. การประเมินผลกระทบจากการดำเนินโครงการ (Impact Evaluation) เป็นการประเมินผล โครงการ ภายหลังจากการสิ้นสุดการดำเนิน โครงการหรือแผนงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบ ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจจะได้รับอิทธิพลจากการมีโครงการหรือปัจจัยอื่น ๆ นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมินผล ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินงาน

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยนำเข้าที่ได้ นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementation Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผน และปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decisions) เช่น การตัดสินใจเพื่อใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิต (Output) ที่เกิดขึ้นเพื่อพิจารณาการยุติ/ล้มเลิก หรือขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ได้เสนอแนวคิดในการสร้างแบบแผนการประเมินผลซึ่งสอดคล้องกับ CIPP Model ซึ่งอาจนำไปประยุกต์ใช้กับการประเมินผลในรูปแบบอื่นๆ ได้ แบบแผนการประเมินผล มีดังนี้

1. การบรรยายจุดมุ่งหมาย และการกำหนดนโยบายในการปฏิบัติงาน ซึ่งประกอบด้วย
  - 1.1 ขอบเขตความรับผิดชอบว่ามีขอบเขตระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด หรือระดับประเทศ
  - 1.2 เวลาและแนวทางเลือก
  - 1.3 ตัวแปรในการวัดและมาตรฐานที่ใช้ในการตัดสินใจ
  - 1.4 นโยบายในการปฏิบัติงานของผู้ประเมินผล
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แหล่งข้อมูลที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการเครื่องมือ วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง สภาพการณ์ในการเก็บข้อมูล
3. การวิเคราะห์ข้อมูล
4. การรายงานผลหรือสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

5. การบริหารการประเมินผล เพื่อเตรียมแผนการดำเนินงานทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอน คือกำหนดโครงสร้าง กำหนดบุคลากรและทรัพยากร กำหนดวิธีการปฏิบัติ ประเมินผล ประสิทธิภาพของเครื่องมือ กำหนดวิธีการที่จะพัฒนาแบบแผนการประเมิน และการจัดหา งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน การประเมินผลตลอดโครงการ

ในการประเมินผลโครงการครั้งนี้ ผู้รายงาน ใช้รูปแบบการประเมินผลตามแบบจำลอง CIPP Model ของ สตีฟเฟิลบีม (Stufflebeam) เนื่องจากเป็นรูปแบบการประเมินที่เป็นระบบ อย่างสมบูรณ์ซึ่งเริ่มประเมินตั้งแต่ยังไม่ได้เริ่มดำเนินการ และประเมินอย่างต่อเนื่อง คือ ปัจจัย นำเข้า กระบวนการ ดำเนินการ จนกระทั่งผลสัมฤทธิ์ซึ่งเป็นจุดสิ้นสุด

สภาพของโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย

ประวัติความเป็นมา

โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย ตั้งอยู่ 190 หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านนา อำเภอแกลง จังหวัด ระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน จัดตั้งเมื่อวันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2537 ใช้ชื่อเดิมว่า “โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาระยอง” ผู้เริ่มก่อตั้งโรงเรียนได้แก่ ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ และคุณหญิงสมจินตนา ภักดีศรีวงศ์ ซึ่งขณะนั้นดำรง ตำแหน่งผู้ตรวจราชการ กระทรวงศึกษาธิการ โดยสั่งการให้ นายสุรพงศ์ งามสม ผู้ช่วยผู้อำนวยการ โรงเรียนชำนาญสามัคคีวิทยา เป็นผู้ประสานงานหาพื้นที่

ต่อมานายพิทักษ์ นางอัจฉรา เขียมพิรุฬห์กิจ ได้บริจาคที่ดิน จำนวน 46 ไร่เศษ และพันเอก สมัย นางระเบียบ ปานสมสวย ได้ร่วมบริจาคที่ดินเพิ่มเติม จำนวน 28 ไร่เศษ รวมพื้นที่ทั้งสิ้น 74 ไร่ 67 ตารางวา ปีการศึกษา 2537 – 2538 นายพิทักษ์ นางอัจฉรา เขียมพิรุฬห์กิจ เอื้อเฟื้อสถานที่ให้ใช้ “พิรุฬห์กิจสปอร์ต-คลับ” เป็นสถานที่เรียนชั่วคราว วันที่ 15 กรกฎาคม 2537 สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามโรงเรียนว่า “มกุฎเมืองราช วิทยาลัย” (ราชวิทยาลัยที่สูงที่สุดแห่งเมือง) ในวันที่ 29 ธันวาคม 2537 สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินวางศิลาฤกษ์โรงเรียน ณ ที่ตั้งโรงเรียน ตำบลบ้านนา อำเภอแกลง จังหวัดระยอง และทรงเยี่ยมชมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ณ สถานที่ ชั่วคราว โรงเรียนเปิดรับสมัครนักเรียนครั้งแรกในปีการศึกษา 2537 มีนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 จำนวน 128 คนและมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 90 คน รวม 218 คน โดยมีนายสุรพงศ์ งามสม เป็นผู้บริหารโรงเรียน

ปีการศึกษา 2537 ได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียน 13,341,000.-บาท ดำเนินการ ก่อสร้างอาคารเรียนหลังแรก และย้ายจากอาคารเรียนชั่วคราว มาดำเนินการเรียนการสอนในพื้นที่

ที่ตั้งโรงเรียนในปัจจุบัน เลขที่ 190 หมู่ 1 ตำบลบ้านนา อำเภอแกลง จังหวัดระยอง โดยมีผู้บริหาร ดังนี้

1. นายสุรพงศ์ งามสม ดำรงตำแหน่ง พ.ศ. 2537 – 2547
  2. นายนิยม บุญญานาม ดำรงตำแหน่ง พ.ศ. 2547 – 2554
  3. นายรณภพ ตริภากิจ ดำรงตำแหน่ง พ.ศ. 2554 – 2559
  4. นายพิภพ นามสนิท ดำรงตำแหน่ง พ.ศ. 2559 – ปัจจุบัน
- สัญลักษณ์ประจำโรงเรียน อักษรพระนามาภิไธยย่อ มวก.
 ปรัชญาของโรงเรียน ความเป็นเลิศทางวิชาการและคุณธรรม
 คติธรรมของโรงเรียน ปณญา โลกสมิ ปชโซโต : ปัญญาเป็นแสงสว่างส่องโลก
 คำขวัญของโรงเรียน รักศักดิ์ศรี มีคุณธรรม นำวิชาการ สืบสานงานพระราชดำริ
 ต้นไม้ประจำโรงเรียน ราชพฤกษ์
 สีประจำโรงเรียน เหลือง-ฟ้า
 อักษรชื่อย่อของโรงเรียน ม.ม.ว.

ข้อมูลนักเรียน

1. จำนวนนักเรียนในเขตพื้นที่บริการทั้งสิ้น 1,066 คน
2. จำนวนนักเรียนในโรงเรียนทั้งสิ้น 1,066 คน

ระดับชั้นเรียน	จำนวนห้อง	เพศ		รวม	เฉลี่ยต่อห้อง
		ชาย	หญิง		
ม.1	6	62	106	168	28
ม.2	6	69	127	196	33
ม.3	6	78	123	201	34
ม.4	6	59	118	177	30
ม.5	6	54	102	156	26
ม.6	6	50	118	168	28
รวม	36	372	694	1066	30

แนวทางการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย

กระบวนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน

โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย ได้กำหนดเป้าหมาย แนวทาง กระบวนการ และการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โดยความร่วมมือของ ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน โดยมีผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ให้การสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานในลักษณะทีมงาน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประเมินผลอย่างเป็นระบบต่อเนื่องตามขั้นตอน ดังตาราง ต่อไปนี้

ตาราง 1 การดำเนินงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย

การดำเนินงาน	กิจกรรม
1. สร้างความตระหนักในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรม โดยบุคลากร ครู นักเรียน และชุมชนมีส่วนร่วม	<ol style="list-style-type: none"> 1. แต่งตั้งคณะกรรมการการดำเนินงานโครงการ 2. ประชุมคณะกรรมการดำเนินงานโครงการ <ol style="list-style-type: none"> 2.1 การบรรยายจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 2.2 การร่วมกันวิเคราะห์ข้ออภิปรายและสรุปปัญหาของนักเรียนและชุมชน 2.3 การนำเสนอข้อมูลจากสื่อ และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัญหา สาเหตุและผลกระทบที่เกิดกับนักเรียน 2.4 นำเสนอแนวคิดในการแก้ปัญหาให้นักเรียนขาดคุณธรรม จากผู้บริหารโรงเรียน ครู และนักเรียนจากแนวคิดทฤษฎี และรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมจากองค์กรต่างๆ ที่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนา 3. ปลุกจิตสำนึกคุณธรรมและพัฒนาจิตใจให้แก่ครู โดยการยกระดับจิตวิญญาณของครูให้เป็นเข้าหลอมที่ดีให้แก่เด็ก 4. ประชาสัมพันธ์ผ่านนักเรียนในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน 5. สรุปการสร้างความตระหนักในความสำคัญ ความจำเป็นในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรม

ตาราง 1 (ต่อ)

การดำเนินงาน	กิจกรรม
<p>2. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. สํารวจและวิเคราะห์สภาพนักเรียน 2. กำหนดคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ที่จะพัฒนาให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน โดยขอความคิดเห็นจากที่ประชุมครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน 3. จัดทำและทำระบบข้อมูลเกี่ยวกับสื่อหรือเครื่องมือ แหล่งสนับสนุน ภูมิปัญญาชาวบ้าน มาตรการเพื่อช่วยเหลือ ตลอดจนแนวทางแก้ปัญหาแต่ละกลุ่ม 4. จัดทำแฟ้มข้อมูลนักเรียนรายบุคคล 5. สรุปลสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมนักเรียน
<p>3. กำหนดแนวทางการดำเนินงานร่วมกับครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประชุมคณะกรรมการการดำเนินงานโครงการเพื่อกำหนด <ol style="list-style-type: none"> 1.1 เป้าหมายของการพัฒนา 1.2 แนวทางการดำเนินงาน 1.3 บทบาทครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองที่จะนำไปสู่เป้าหมาย 2. จัดทำร่างข้อตกลงร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อดำเนินการพัฒนาตามโครงการ 3. นำเสนอผู้เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุง 4. จัดทำข้อตกลงร่วมกันในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์เขียนไว้ในแผนกลยุทธ์โรงเรียน
<p>4. กำหนดแผนยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาและพัฒนา</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประชุมคณะทำงานร่วมกันจัดทำแผนยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับการพัฒนาคือจัดทำโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ 2. นำเสนอแผนโครงการฉบับร่างให้คณะกรรมการดำเนินงานพิจารณาปรับปรุงและเห็นชอบ 3. ประชาสัมพันธ์โครงการนำเสนอโครงการต่อคณะครูนักเรียน และชุมชนเพื่อดำเนินการ

ตาราง 1 (ต่อ)

การดำเนินงาน	กิจกรรม
5. การดำเนินงานตามโครงการ	- ลงมือปฏิบัติงานตามโครงการและกิจกรรมในยุทธศาสตร์ที่กำหนดในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย โดยดำเนินการร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน
6. การนิเทศและประเมินผลระหว่างการทำงานและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	<ol style="list-style-type: none"> 1. วางแผนการนิเทศและประเมินผลระหว่างปฏิบัติงานตามแผนและโครงการ 2. นิเทศการดำเนินงานให้ครอบคลุมในเรื่องต่อไปนี้ <ol style="list-style-type: none"> 2.1 ความตระหนักความรู้ความเข้าใจของครูและบุคลากรในโรงเรียน 2.2 ข้อมูลความรู้ นวัตกรรมพัฒนานักเรียน 2.3 ดำเนินงานให้สอดคล้องกับแนวทางพัฒนาคุณธรรมนักเรียน 2.4 การดำเนินงานที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในโครงการ 3. คณะกรรมการดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์นักเรียนดำเนินการนิเทศภายในและประเมินผล 4. คณะกรรมการประเมินผล 5. ประชุมคณะกรรมการพิจารณาผลการประเมินและปรับปรุง 6. สรุปผลการนิเทศและประเมินผลระหว่างดำเนินการ
7. ประเมินผลการพัฒนาตามโครงการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. กำหนดวิธีการและจัดทำเครื่องมือประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์นักเรียน 2. ดำเนินการประเมินผล 3. วิเคราะห์ผลการประเมิน

ตาราง 1 (ต่อ)

การดำเนินงาน	กิจกรรม
8. สรุปผลและรายงาน	1. สรุปผลการดำเนินงานตามโครงการ 2. จัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์นักเรียน 3. จัดทำรายงานผลเผยแพร่แก่ครู นักเรียน คณะกรรมการ สถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานอื่น 4. นำผลการประเมินไปใช้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง

คุณธรรม จริยธรรมที่ต้องการพัฒนานักเรียน

จากการประชุมครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนเพื่อร่วมวางแผนการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนดังกล่าวข้างต้น ที่ประชุมได้กำหนดคุณธรรมที่จะพัฒนาและอยากจะทำให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน มีดังนี้

1. ความมีวินัย
2. ความรับผิดชอบ
3. ความขยัน
4. ความซื่อสัตย์
5. ความมีสติและละเอียดรอบคอบ
6. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ
7. ความสุภาพ
8. ความยุติธรรม
9. ความมีจิตสาธารณะ
10. ความสามัคคี

โครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย

1. หลักการและเหตุผล

โรงเรียนเป็นหน่วยงานในการจัดการศึกษาให้กับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทั้งในด้านวิชาการต่างๆ และทักษะในการดำรงชีพ ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำรงชีวิต ประกอบวิชาชีพในอนาคต ซึ่งในปัจจุบันสภาพทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี เพราะสังคมในปัจจุบันมีสิ่งยั่วยุและแบบอย่างที่ไม่ดีปรากฏให้เยาวชนได้รับรู้และเลียนแบบเป็นจำนวนมาก หากนักเรียนไม่ได้รับการฝึกฝนอบรมขัดเกลาพฤติกรรมให้ดีแล้ว นักเรียนอาจมีปัญหาด้านความประพฤติโดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตในประจำวัน ซึ่งจะเห็นได้ว่า นักเรียนบางส่วนของโรงเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ขาดระเบียบวินัย ขาดคุณธรรม จริยธรรม เป็นต้น ส่วนหนึ่งเกิดจากปัญหาครอบครัวที่มีมาอย่างหลากหลาย ความยากจน พ่อแม่หย่าร้าง ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าว ขาดระเบียบวินัยในตนเอง การอยู่ร่วมกันส่งผลต่อความเสี่ยงในการติดยาเสพติด มีผลต่อการดำเนินชีวิตในอนาคตของนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง

โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัยเป็นสถานศึกษาที่ตระหนักถึงความสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัยขึ้น โดยบูรณาการกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเข้าด้วยกันในกิจกรรมการเรียนการสอนขึ้น

2. วัตถุประสงค์

- 2.1. เพื่อให้นักเรียนตระหนักในคุณค่าและประโยชน์ของการมีคุณธรรม จริยธรรม
- 2.2. เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนใน 10 ด้าน ได้แก่ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความขยันความซื่อสัตย์ ความมีสติและละเอียดรอบคอบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ความสุภาพ ความยุติธรรม ความมีจิตสาธารณะ ความสามัคคี

3. เป้าหมาย

- 3.1 นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมร้อยละ 80
- 3.2 นักเรียนร้อยละ 80 มีคุณธรรม จริยธรรมตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด

4. วิธีดำเนินการและกิจกรรม

วิธีดำเนินการ/กิจกรรม

ที่	กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินการ	ผู้รับผิดชอบ
1	จัดทำโครงการเพื่อขออนุมัติ	ตุลาคม 2558	น.ส.นิศากร ยมหา
2	แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน	ตุลาคม 2558	ผู้อำนวยการ
3	ประชุมคณะกรรมการและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อมอบหมายงาน/กำหนดปฏิทิน การปฏิบัติงาน	ตุลาคม 2558	ผู้อำนวยการ
4	ดำเนินงานตามโครงการ		
	4.1 กิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม	1 พฤศจิกายน 2558 –	คณะกรรมการ
	4.2 กิจกรรมคุณธรรมนำชีวิต	31 สิงหาคม 2559	คณะกรรมการ
	4.3 กิจกรรมนิทานธรรมะ		คณะกรรมการ
	4.4 กิจกรรมประชาธิปไตย		คณะกรรมการ
	4.5 กิจกรรมจิตอาสา		คณะกรรมการ
	4.6 กิจกรรมพัฒนาสมาธิ		คณะกรรมการ
	4.7 กิจกรรมวันสำคัญทาง พระพุทธศาสนา		คณะกรรมการ
	4.8 กิจกรรมสวดมนต์สุดสัปดาห์		ครูเวรในแต่ละ สัปดาห์
5	สรุปผลและประเมินผลกิจกรรม	กันยายน 2559	น.ส.นิศากร ยมหา

5. ระยะเวลาในการดำเนินงาน

ระยะเวลาในการดำเนินงาน ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2558 ถึง 30 กันยายน 2559

ปฏิทินการปฏิบัติงาน

ที่	กิจกรรม	พ.ศ.2558								พ.ศ.2559			ผู้รับผิดชอบ	
		ต.ค	พ.ย	ธ.ค	ม.ค	ก.พ	มี.ค	พ.ค	มี.ย	ก.ค	ส.ค	ก.ย		
1	วิเคราะห์ผลการประเมิน โครงการและข้อเสนอแนะ จากการดำเนินงานที่ผ่านมา	↔												คณะกรรมการ ดำเนินงาน
2	ประชุมชี้แจงโครงการ ขออนุมัติโครงการ	↔												ผู้อำนวยการ
3	แต่งตั้งคณะกรรมการ ดำเนินการ	↔												ผู้อำนวยการ
4	กำหนดบทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการ ดำเนินงานและผู้เกี่ยวข้อง	↔												คณะกรรมการ ดำเนินงาน
5	เตรียมการด้านสถานที่ งบประมาณและวัสดุ อุปกรณ์	↔												คณะกรรมการ ดำเนินงาน
6	ประสานงานกับบุคคล หรือผู้เกี่ยวข้อง		↔											คณะกรรมการ ดำเนินงาน
7	ดำเนินกิจกรรมการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม		←										→	คณะกรรมการ ดำเนินงาน
8	สรุปผล ประเมินผล การดำเนินงานตามโครงการ												↔	คณะกรรมการ ดำเนินงาน

6. งบประมาณ

งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินโครงการ 59,000 บาท รายละเอียดที่ใช้ในการดำเนินการ รายละเอียดของงบประมาณ

ที่	รายการกิจกรรมที่ดำเนินการ	จำนวนเงิน
1	กิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม	30,000
2	กิจกรรมคุณธรรมนำชีวิต	10,000
3	กิจกรรมนิทานธรรมะ	3,000
4	กิจกรรมประชาธิปไตย	3,000
5	กิจกรรมจิตอาสา	1,000
6	กิจกรรมพัฒนาสมาธิ	1,000
7	กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	10,000
8	กิจกรรมสวดมนต์สุดสัปดาห์	1,000

7. การประเมินผล

รายละเอียดการประเมินผล

ที่	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีวัดประเมินผล	เครื่องมือที่ใช้
1	นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 95	สำรวจ	แบบสำรวจ
2	นักเรียนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการไม่น้อยกว่าร้อยละ 80	สังเกต	แบบสังเกต
	2.1 เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการมีคุณธรรม จริยธรรม 2.2 นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม 10 ด้าน ได้แก่ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความขยัน ความซื่อสัตย์ ความมีสติและละเอียดรอบคอบ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ความสุภาพ ความยุติธรรม ความมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม ความสามัคคี	สอบถาม	แบบสอบถาม

8. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 นักเรียนโรงเรียนนวมุขเมืองราชวิทยาลัยตระหนักในคุณค่าและประโยชน์ของการมีคุณธรรม จริยธรรม

8.2 นักเรียนโรงเรียนนวมุขเมืองราชวิทยาลัยสามารถนำคุณธรรม จริยธรรมที่โรงเรียนปลูกฝังไปใช้ในชีวิตประจำวันและดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

ลงชื่อ

(นางสาวนิศากร ยมหา)

ครู ค.ศ.3

ผู้เสนอโครงการ

ลงชื่อ

(นายสถิต เบญจมาศ)

รองผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มบริหารทั่วไป

ผู้เห็นชอบโครงการ

ลงชื่อ

ผู้อนุมัติโครงการ

(นายรณภพ ตรีหากิจ)

ผู้อำนวยการโรงเรียนนวมุขเมืองราชวิทยาลัย

รายละเอียดกิจกรรมของโครงการ

เพื่อให้การดำเนินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมุขเมืองราชวิทยาลัย บรรลุวัตถุประสงค์ โรงเรียนจึงได้จัดกิจกรรมที่สำคัญของโครงการ ดังนี้

1. กิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน

เพื่อเป็นการปลูกศรัทธา สร้างความตระหนักให้เห็นคุณค่าของคุณธรรม จริยธรรมในการดำเนินชีวิต จึงได้จัดเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน 1 ครั้ง

2. กิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน มีรายละเอียด ดังนี้คือ

2.1 กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมรูปแบบเดิม หมายถึง รูปแบบกิจกรรมที่สถานศึกษาในประเทศไทย ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ใช้เป็นกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม มาเป็นเวลานานหลายยุคหลายสมัย แต่เป็นรูปแบบที่ยังนิยมใช้อยู่ในปัจจุบัน เช่น กิจกรรมการเขาแถว เคารพธงชาติ สวดมนต์ และอบรมคุณธรรมนักเรียนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมในตอนเช้าก่อนเขาเรียน การให้ข้อคิดในดานการเรียน ดานความประพฤติและการอยู่รวมกันในสังคม ซึ่งสามารถปลูกฝังความคิด ค่านิยมที่ดีงามได้ทุกเรื่อง กิจกรรมนั่งสมาธิก่อนเขาเรียนตอนเช้าและตอนบ่าย กิจกรรมสวดมนต์สุดสัปดาห์ และกิจกรรมพัฒนาพื้นที่รับผิดชอบในโรงเรียนก่อนเขาแถวเคารพธงชาติ

ตอนเช้า ซึ่งโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัยเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์และมีคุณค่าในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและใตดำเนิการอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วยกิจกรรม ดังต่อไปนี้

2.1.1 กิจกรรมเขาแถวดีมีวินัย เป็นกิจกรรมเขาแถว เคารพธงชาติ สวดมนต์ กล่าวคำปฏิญาณตน แผเมตตา นำเสนอข่าวสาร เหตุการณ์ทั้งในและต่างประเทศ ให้ขอคิด และปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามในด้านการเรียน ด้านความประพฤติและการอยู่รวมกันในสังคม ซึ่งครูเวรสามารถอบรมคุณธรรมนักเรียนได้ทุกหัวข้อ และยังเป็นกิจกรรมพัฒนานักเรียนใหม่มีคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัย และปลูกฝังความรักชาติ ศาสนกษัตริย์

2.1.2 กิจกรรมคุณธรรมนำชีวิต เป็นกิจกรรมที่นำเสนอขอคิด ประสบการณ์การสอนคุณธรรมต่างๆ ในการดำเนินชีวิต สามารถสอดแทรกและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมได้ทุกหัวข้อ

2.1.3 กิจกรรมพัฒนาสมาธิเสริมปัญญา เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกสมาธิอย่างต่อเนื่อง โดยนั่งสมาธิและสมาทานศีลทุกวันก่อนเขาเรียนในภาคบ่าย เป็นกิจกรรมพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรมในด้านความมีสติ ความมีวินัย การทำจิตใจให้สะอาดไมขุ่นมัว

2.1.4 กิจกรรมสวดมนตสุตสัปดาห์ เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนทุกคนสวดมนต์ในช่วงโมงสุดท้ายของวันศุกร์ และมีการอบรมคุณธรรมให้แก่นักเรียนหลังสวดมนต์ ครูที่รับผิดชอบสามารถสอดแทรกและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมได้ทุกหัวข้อ

2.2 กิจกรรมที่ใช้ในการปลูกฝังจิตสำนึกคุณธรรม

2.2.1 กิจกรรมนิทานธรรมะ/วาทธรรม เป็นกิจกรรมที่นำเสนอนิทานธรรมะ/วาทธรรม ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมสามารถสอดแทรกและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมได้ทุกหัวข้อ

2.2.2 กิจกรรมจิตอาสา เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนทุกคนมีจิตอาสาในการดูแล รักษาทำความสะอาด จัดตกแต่งสถานที่/พื้นที่ของโรงเรียนทุกเช้าก่อนเขาแถวหน้าเสาธง การนำนักเรียนไปพัฒนาบ้าน วัด โรงเรียนตามโอกาสอันควร การจัดอาสาสมัครห้องสมุด อาสาสมัครสาธารณสุขในโรงเรียน อาสาสมัครห้องพยาบาล เป็นกิจกรรมพัฒนานักเรียนใหม่มีคุณธรรมในด้านความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ความมีน้ำใจ ความมีจิตสำนึกต่อส่วนรวมและความสามัคคี

5. รายละเอียดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการโรงเรียนได้กำหนดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ดังต่อไปนี้

5.1 กิจกรรมนิทานธรรมะ

นิทานธรรมะ เป็นคุณธรรมให้เขาถึงจิตใจเด็ก เป็นการสอนโดยใช้รูปภาพ คำหรืออะไรก็ได้แต่ที่ทำให้คนเกิดจิตสำนึก ล้วนแต่ได้เรียกว่าเป็นการสอนนิทานธรรมะทั้งสิ้น มีขั้นตอนอย่างน้อย 6 ชั้น

5.1.1 เข้าใจ อธิบายให้เขาถึงโศลกธรรมนั้นว่า ทำแล้วจะเกิดผลดีผลเสียอย่างไร

โดยใช้รูปแบบเล่านิทานหรือสื่อวีดิทัศน์ที่น่าสนใจเหมาะสมกับวัยของผู้ฟัง

5.1.2 คิด เปิดโอกาสให้ผู้ฟังคิดเปรียบเทียบกับตนเองในสถานการณ์ต่างๆ

5.1.3 แสดงออก มีพื้นที่ให้ผู้ฟังแสดงออกถึงจินตนาการของตนในรูปของภาพวาด เรียงความ ละคร เปรียนตน เปรียบดั่งการเพาะเมล็ดพันธุ์แห่งความดีในจิตใจของผู้ฟัง

5.1.4 กระตุ้นจิตเมตตา ด้วยหลักคิดว่าทุกคนมีจิตแห่งพุทธะอยู่แล้ว จึงต้องนำพาผู้ฟังให้ไปสัมผัสกับ “ความจริง” คือผู้ประสบทุกข์ในสถานที่ต่างๆ เช่น โรงพยาบาล สถานเลี้ยงเด็กกำพร้า เด็กพิการ สถานสงเคราะห์คนชรา เพื่อกระตุ้นให้เกิดจิตสงสาร เมตตา

5.1.5 ทำทันที กระตุ้นให้ผู้ฟังลงมือกระทำ “ความดี” ช่วยเหลือผู้ประสบทุกข์เหล่านั้น ทั้งด้วยวัตถุและจิตใจ เปรียบดั่งการงอกของเมล็ดพันธุ์แห่งความดี

5.1.6 สนับสนุนและทำซ้ำ มีพื้นที่ให้แลกเปลี่ยนประสบการณ์คุณธรรมของแต่ละคน เพื่อให้เกิด “ความงาม” ในจิตใจทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ตลอดจนการสนับสนุนให้ทำกิจกรรมซ้ำเป็นประจำเพื่อบ่มเพาะความดีงามให้เติบโตแข็งแรง

รายละเอียด/ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ครุณานิทาน/วีดิทัศน์/เหตุการณ์ที่น่าสนใจที่เป็นข้อคิดในการดำเนินชีวิตมาเล่าให้ฟัง/ชม

2. ให้นักเรียนวาดรูป/เรียงความ/เขียนแผนผังความคิด/แสดงละคร/สรุปเรื่องที่ได้ฟัง/ชม หรือทำกิจกรรมในใบงานที่กำหนด

3. นักเรียนนำเสนอผลงานในรูปของการจัดบอร์ด/แสดงผลงาน

4. นักเรียนเก็บผลงานในแฟ้มสะสมงาน

5.2 กิจกรรมประชาธิปไตย

กิจกรรมประชาธิปไตยเป็นกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ไขปัญหาเป็น เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ดำรงชีวิตอย่างมีระบบระเบียบ รู้จักใช้สิทธิหน้าที่มี ความรับผิดชอบต่อนานาที่พร้อมทั้งกล้าแสดงออกซึ่งความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของ ผู้อื่นด้วยใจเป็นธรรม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และส่งเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ ในสังคมประชาธิปไตยในโรงเรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการฝึกให้นักเรียนรู้จักบทบาท และหน้าที่การเป็นสมาชิกที่ดีในสังคม อีกทั้งเสริมสร้างเจตคติที่ดีของนักเรียนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการ

รายละเอียด/ขั้นตอนกิจกรรมการดำเนินกิจกรรม

1. ประชุมครู นักเรียนเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ เป้าหมายการดำเนินงาน

2. กำหนดกิจกรรมประชาธิปไตยที่นักเรียนเข้าร่วม ดังนี้

2.1 กิจกรรมคณะกรรมการสภานักเรียน

- 2.2 กิจกรรมห้องเรียนประชาธิปไตย
- 2.3 กิจกรรมเวทีอิสระ
- 2.4 กิจกรรมรณรงค์การเลือกตั้งสุ่มชน
- 2.5 กิจกรรมหน้าเสาธง
- 2.6 กิจกรรมธนาคารความดี
3. ครู/คณะกรรมการนักเรียนที่รับผิดชอบนำนักเรียนดำเนินงานตามที่กำหนด
4. นักเรียนบันทึกกิจกรรมที่ตนทำลงสมุดบันทึกความดีของตนเอง
5. นิเทศ ติดตาม กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน
6. สรุปผลการดำเนินงานและรายงานผลแก่ผู้บริหารโรงเรียน
7. นำผลการปฏิบัติงานเสนอผู้บริหารโรงเรียน

5.3 กิจกรรมจิตอาสา

กิจกรรมจิตอาสาเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการดูแลโรงเรียน ด้านความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ร่มรื่น สวยงาม การสมัครเป็นอาสาสมัคร เพื่อดูแลช่วยเหลือโรงเรียนในกิจกรรมต่างๆ เป็นการฝึกนักเรียนให้มีจิตสาธารณะและมีส่วนร่วมดูแลการรักษาความสะอาดโรงเรียน ส่งเสริมคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ ความสามัคคี การทำงานเป็นหมู่คณะ รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

รายละเอียด/ขั้นตอนกิจกรรมการดำเนินกิจกรรม

1. ประชุมครู นักเรียนเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ เป้าหมายการดำเนินงาน
2. กำหนดกิจกรรมจิตอาสาที่นักเรียนเข้าร่วม ดังนี้
  - 2.1 อาสาสมัครสาธารณสุขโรงเรียน
  - 2.2 อาสาสมัครห้องสมุด
  - 2.3 อาสาสมัครตาวินิจฉัย (เผ่าระวังการปิดน้ำ-ไฟ เมื่อเลิกใช้ การเก็บขยะ)
  - 2.4 อาสาสมัครช่วยเหลือผู้อื่น
  - 2.5 การดูแลรับผิดชอบบริเวณโรงเรียน โดยการแบ่งเขตและมอบหมายพื้นที่ให้รับผิดชอบ แบ่งนักเรียนตามชั้นเรียน โดยมีครูประจำชั้นเป็นที่ปรึกษาการทำความสะอาดห้องเรียน การมีจิตสาธารณะต่อครอบครัว โรงเรียนและชุมชน
3. ครู/คณะกรรมการนักเรียนที่รับผิดชอบนำนักเรียนดำเนินงานตามที่กำหนด
4. นักเรียนบันทึกกิจกรรมที่ตนทำลงสมุดบันทึกความดีของตนเอง
5. นิเทศ ติดตาม กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน
6. สรุปผลการดำเนินงานและรายงานผลแก่ผู้บริหารโรงเรียน
7. นำผลการปฏิบัติงานเสนอผู้บริหารโรงเรียน

5.4 กิจกรรมคุณธรรมนำชีวิต

คุณธรรม เป็นคุณความดีที่เกิดขึ้นในจิตสำนึกของคน เป็นแนวทางในการกำหนดพฤติกรรมในทางที่ดีงาม ทำให้สังคมอยู่กันอย่างร่มเย็นเป็นสุข ไม่เบียดเบียนกัน ไม่มุ่งร้ายต่อกัน แต่กลับช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีเมตตาต่อกัน หากคนในสังคมขาดคุณธรรมแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างจะเสื่อมลง หากความสุขไม่ได้ กิจกรรมคุณธรรมนำชีวิตเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่ออบรมให้ความรู้และฝึกปฏิบัติให้นักเรียนเป็นคนดี มีศีลธรรมอันดีงาม

รายละเอียด/ขั้นตอนกิจกรรมการดำเนินกิจกรรม

1. ครูนำเสนอกิจกรรมคุณธรรมนำชีวิตตามตารางกิจกรรมที่คณะกรรมการดำเนินงานกำหนดไว้ โดยมีกิจกรรม ดังนี้

1.1 ให้ความรู้ แนวคิด แนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักคุณธรรม จริยธรรม

1.2 วาดรูป/เรียงความ/เขียนแผนผังความคิด/แสดงละคร/สรุปเรื่องที่ได้ฟัง/ชมหรือทำกิจกรรมในใบงานที่กำหนด

1.3 นำเสนอผลงาน/สรุปความรู้ แนวคิดที่นักเรียนได้รับ

2. นิมนต์พระสงฆ์มาแสดงธรรม อบรมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนตามโอกาส

3. นักเรียนรักษาศีล ปฏิบัติธรรมในวันพระ

4. การจัดค่ายคุณธรรมให้นักเรียน

5. นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดกิจกรรม เสนอผู้บริหารโรงเรียนทราบ

5.5 กิจกรรมเข้าแถวดีมีวินัย

กิจกรรมเข้าแถวดีมีวินัย เป็นกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนมีวินัยในเรื่องการควบคุมกาย วาจา ใจ การตรงต่อเวลา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีระเบียบวินัย ประพฤติตนเป็นคนดี ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบและเป็นสมาชิกที่ดีของโรงเรียนและสังคม

รายละเอียด/ขั้นตอนกิจกรรมการดำเนินกิจกรรม

1. แบ่งนักเรียนออกเป็นชั้นและกำหนดการเข้าแถวเพื่อปฏิบัติกิจกรรมหน้าเสาธงในตอนเช้าและเดินกลับชั้นเรียน โดยให้นักเรียนเข้าแถวหน้าเสาธงเป็นรายชั้น มีคณะกรรมการนักเรียนที่เป็นตัวแทนแต่ละชั้นร่วมรับผิดชอบในการปฏิบัติกิจกรรม หลังเข้าแถว เคารพธงชาติ สวดมนต์ กล่าวคำปฏิญาณตน แผ่เมตตา นักเรียนจะนำเสนอข่าวสาร เหตุการณ์ต่างๆ ที่น่าสนใจ ครูเวรประจำวัน ให้ข้อคิดและปลุกฝังค่านิยมที่ดีงามในด้านการเรียน ด้านความประพฤติและการอยู่ร่วมกันในสังคม

2. นักเรียนเดินเข้าแถวกลับห้องเรียนอย่างเป็นระเบียบ

3. นักเรียนบันทึกผลการปฏิบัติงานของตนเองที่ปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละวันรายงานต่อครูประจำชั้น

4. ครูทุกคนเคารพธงชาติพร้อมกับนักเรียนทุกวันหน้าเสาธงเป็นประจำ ครูประจำชั้น และครูเวรประจำวันดูแลติดตามผล โดยการสังเกตการณ์ปฏิบัติตนขณะเขาแถวเคารพธงชาติ ร้องเพลงชาติ สวดมนต์ เดินแถวมาเข้าแถวเคารพธงชาติ เดินแถวกลับชั้นเรียน

5. นิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรม โดยให้ครูเวรประจำวันบันทึก การปฏิบัติกิจกรรมเสนอผู้บริหารโรงเรียนทราบทุกวัน

5.6 กิจกรรมคุณธรรมนำชีวิต

คุณธรรม เป็นคุณความดีที่เกิดขึ้นในจิตสำนึกของคน เป็นแนวทางในการกำหนด พฤติกรรมของคนในทางที่ดีงาม ทำให้สังคมอยู่กันอย่างร่มเย็นเป็นสุข ไม่เบียดเบียนกัน ไม่มุ่งร้าย ตอกัน แต่กลับช่วยเหลือเกื้อกูล มีเมตตาต่อกัน หากคนในสังคมขาดคุณธรรมในจิตใจแล้ว ทุกสิ่ง ทุกอย่างจะเสื่อมลง หากความสุขไม่ได้ กิจกรรมคุณธรรมนำชีวิตเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่ออบรม ให้ความรู้และฝึกปฏิบัติให้นักเรียนเป็นคนดีมีศีลธรรมอันดีงาม

รายละเอียด/ขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรม

1. ประชุมคณะครู นักเรียน เพื่อชี้แจงปัญหาและวัตถุประสงค์ของกิจกรรม
2. การดำเนินงานกิจกรรม ทุกเช้าวันศุกร์โดยครูประจำชั้นเป็นผู้รับผิดชอบนักเรียน ในประจำชั้นของตนเอง โดยดำเนินการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามหัวข้อที่คณะกรรมการ ดำเนินงานกำหนดไว้

3. นิมนตพระสงฆ์มาแสดงธรรม อบรมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตลอดจนการจัด กิจกรรมเขาค่ายคุณธรรมให้แก่ นักเรียน

4. รมรงคให้นักเรียนรักษาศีลปฏิบัติธรรมในวันพระ
5. นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล โดยบันทึกลงในแบบบันทึกกิจกรรม
6. รายงานผลการดำเนินงานใหญ่ผู้บริหารโรงเรียนรับทราบ

5.7 กิจกรรมพัฒนาสมาธิเสริมปัญญา

การฝึกควบคุมจิตใจสงบจะเป็นบ่อเกิดแห่งปัญญา สามารถกระทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วถูกต้อง เกิดผลดีแก่ตนเองและส่วนรวม การฝึกฝนจิตใจให้มีสมาธิของนักเรียน เป็นการ ฝึกให้นักเรียนรู้จักควบคุมกาย วาจา และใจ โดยเฉพาะจิตใจ การทำงานทุกอย่างถ้าจิตใจมีสมาธิ จะทำให้การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จ การฝึกฝนให้นักเรียนรู้จักควบคุมจิตใจสงบจดจ่อในงาน ที่ทำ จะทำให้ผลงานประสบผลสำเร็จในกิจกรรมนั้นๆ ซึ่งสมาธิเป็นสิ่งที่เราควบคุมและฝึกปฏิบัติได้ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และรู้จักควบคุมจิตใจ ได้ฝึกปฏิบัติการฝึกสมาธิจิตอย่างถูกต้องอย่างต่อเนื่อง จึงได้จัดกิจกรรมฝึกสมาธิสำหรับนักเรียนขึ้น

รายละเอียด/ขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรม

1. ประชุมคณะครู นักเรียน ชี้แจงเกี่ยวกับรายละเอียดของกิจกรรมตามปฏิทิน

การปฏิบัติกิจกรรมแต่ละวัน เริ่มจากโดยกำหนดให้นักเรียนสมาทานศีล นั่งสมาธิและแผ่เมตตา ก่อนเขารเรียนในภาคบ่ายทุกวัน วันละประมาณ 15 นาที

2. บันทึกผลการปฏิบัติกิจกรรมสมาธิ
3. นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน

5.8 กิจกรรมสวดมนตสุตสัปดาห์

กิจกรรมสวดมนตสุตสัปดาห์ เป็นกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ที่สืบเนื่องกันมาเปเนเวลานานหลายยุคหลายสมัย โดยให้นักเรียนทุกคนสวดมนตในชั่วโมงสุดท้าย ของวันศุกร์สุตสัปดาห์ การสวดมนตจะเป็นการสวดมนตทำนองสรภัญญะ เป็นบทสวดมนตบูชา พระพุทศคุณ พระธรรมคุณ และพระสงฆคุณ บูชาพระคุณพ่อแม่ ครูอาจารย์ หลังจากนั้นครูจะอบรม คุณธรรม จริยธรรมให้แก่นักเรียน ครูที่รับผิดชอบสามารถสอดแทรกและปลูกฝงคุณธรรม จริยธรรม ไดทุกหัวข้อ ก่อนเสร็จสิ้นกิจกรรม จะมีการร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี

รายละเอียด/ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ประชุมคณะครู นักเรียน ชี้แจงเกี่ยวกับรายละเอียดของกิจกรรม กำหนดหัวข้อ ในการปลูกฝงคุณธรรม จริยธรรมที่ต้องการพัฒนาให้แก่นักเรียน
2. จัดทำปฏิทินการปฏิบัติกิจกรรมและกำหนดตารางครูรับผิดชอบ
3. ดำเนินกิจกรรมตามปฏิทิน
4. นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานโดยให้ครูผู้รับผิดชอบแต่ละ

สัปดาห์บันทึกการปฏิบัติกิจกรรมเสนอผู้บริหารโรงเรียนทราบ

5.9 กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเป็นวันที่มีความสำคัญต่อชาวพุทธ การกำหนดวันสำคัญ ขึ้นมาก็เพื่อให้ชาวพุทธได้ตระหนักถึงความสำคัญและได้เข้าร่วมกิจกรรม การเข้าร่วมกิจกรรมจะเกิด ความสุข ความดี มีโอกาสได้บำเพ็ญบุญกุศล เพื่อเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา วันสำคัญทาง พระพุทธศาสนา ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา เป็นต้น

รายละเอียด/ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ประชุมคณะครู นักเรียน ชี้แจงเกี่ยวกับรายละเอียดของกิจกรรม
2. จัดทำปฏิทินการปฏิบัติกิจกรรมและกำหนดตารางครูผู้รับผิดชอบ
3. ดำเนินกิจกรรมตามปฏิทิน
4. นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานโดยให้ครูผู้รับผิดชอบ
5. บันทึกการปฏิบัติกิจกรรมเสนอผู้บริหารโรงเรียนทราบ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ทงศักดิ์ เจริญชัย (2550 : 150) ได้ทำการประเมินโครงการเสริมสร้าง และพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ในโรงเรียนบ้านดงแสนตอ การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาผลการดำเนินโครงการเสริมสร้างและพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ในโรงเรียนบ้านดงแสนตอ โดยการประยุกต์รูปแบบการประเมินแบบ “ซีปปโมเดล” (CIPP Model) 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต และเปรียบเทียบผลการดำเนินโครงการเสริมสร้างและพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ในนักเรียนที่ศึกษาในระดับช่วงชั้นที่แตกต่างกัน ด้านผลผลิต 8 ด้าน คือ ด้านความขยัน ด้านความประหยัด ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย ด้านความสุภาพ ด้านความสะอาด ด้านความสามัคคีและด้านความมีน้ำใจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูจำนวน 19 คน และนักเรียนจำนวน 94 คน รวมจำนวน 113 คน ในปีการศึกษา 2550 ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ผลการดำเนินโครงการ เสริมสร้างและพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมากทุกด้าน และคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ สำหรับนักเรียนด้านผลผลิต อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน เรียงตามลำดับมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความสะอาด ด้านความมีน้ำใจ และด้านความมีวินัย และอยู่ในระดับปานกลาง 5 ด้าน เรียงตามลำดับมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความสามัคคี ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความขยัน ด้านความสุภาพและด้านความประหยัด และเมื่อเปรียบเทียบผลการดำเนิน โครงการเสริมสร้าง และพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ระหว่างนักเรียนที่ศึกษาในระดับช่วงชั้นที่แตกต่างกัน ในด้านผลผลิตทั้ง 8 ด้านโดยรวม พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความแตกต่างกัน 2 ด้าน คือ ด้านความประหยัด และด้านความมีวินัย ส่วนอีก 6 ด้าน คือ ด้านความขยัน ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความสุภาพ ด้านความสะอาด ด้านความ-สามัคคีและด้านความมีน้ำใจไม่มีความแตกต่างกัน

ทวิศักดิ์ อริยวัฒนวงศ์ (2551 : 128) ได้ทำการประเมินโครงการพัฒนาวินัยนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา วัดอุปประสงค 1) เพื่อประเมินการดำเนินงานโครงการพัฒนาวินัยนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนใน 5 ด้าน คือ ด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input) ด้านกระบวนการ (Process) ด้านผลผลิต (Product) และด้านผลกระทบ (Impact) 2) เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาวินัยนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน และนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้ 1) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อโครงการพัฒนาวินัยนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบริบท (Context) หลักการ วัดอุปประสงคและเป้าหมายของโครงการพัฒนาวินัยนักเรียน มีความเหมาะสมในระดับมาก ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์และงบประมาณมีความเพียงพออยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการ (Process) กระบวนการดำเนินงาน การจัดกิจกรรม การพัฒนาบุคลากร และการติดตามประเมินผล มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ด้านผลผลิต (Product) ความคิดเห็นของครูต่อการพัฒนาวิสัยทัศน์ของนักเรียนอยู่ในระดับมาก ด้านผลกระทบ (Impact) ครูมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาวิสัยทัศน์ของนักเรียนอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการพัฒนาวิสัยทัศน์ของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา ด้านผลผลิต (Product) โดยภาพรวมนักเรียนมีวินัยในสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับมาก

ปรัชญา ไชโย (2551 : 122) ได้ทำการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนำชีวิตสู่เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนหนองบัวราชูราษฎร์ อำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการดำเนินงานผลสัมฤทธิ์ของโครงการเกี่ยวกับพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีเหตุผล ความกตัญญูกตเวทิตี ความมีวินัย ความเสียสละ ความสามัคคี ความประหยัด การพึ่งตนเอง ความขยันหมั่นเพียรและความเมตตาและความพึงพอใจ ของบุคลากร ในชุมชนที่มีต่อโครงการ และเพื่อประเมินผลกระทบของโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนำชีวิตสู่เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนหนองบัวราชูราษฎร์ อำเภอเมือง ที่มีต่อโรงเรียน ผู้บริหาร คณะครู และนักเรียน ผลการประเมิน สรุปได้ดังนี้ 1. ด้านบริบทของโครงการเกี่ยวกับความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 นโยบายโรงเรียน และความต้องการ จำเป็นของโรงเรียนมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก 2. ด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ พบว่า มีความเหมาะสม/เพียงพออยู่ในระดับมากทุกโครงการ มีรายการที่มีความเหมาะสม/เพียงพอในระดับมากที่สุด คือการสนับสนุนของฝ่ายบริหารและการสนับสนุนของผู้ปกครองและบุคลากรในชุมชน 3. ด้านกระบวนการดำเนินงานตามโครงการ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และระดับมากที่สุด 4. ด้านผลสัมฤทธิ์ของโครงการ พบว่า 4.1 พฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในด้านความรับผิดชอบ ความมีเหตุผล ความมีวินัย ความเสียสละ ความสามัคคี การประหยัด การพึ่งตนเอง ความขยันหมั่นเพียร ความเมตตาอยู่ในระดับมาก และมีการปฏิบัติเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในด้านความกตัญญูกตเวทิตีอยู่ในระดับมากที่สุด 4.2 ความพึงพอใจของบุคลากรในชุมชนที่มีต่อโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นำชีวิตสู่เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนหนองบัวราชูราษฎร์ อำเภอเมือง พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดให้มีโครงการเขาคายอบรมพุทธบุตร มีความพึงพอใจที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 5. ด้านผลกระทบของโครงการ พบว่า มีผลกระทบต่อโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ครู และ นักเรียน โดยได้รับรางวัลและการยกย่องเชิดชูเกียรติจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งด้านวิชาการ และด้านคุณธรรม จริยธรรมจำนวนหลายรายการ

มีทวะ ฉัตรทอง (2551 : 132) ได้ทำการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 3 “เทศบาลอนุสรณ์” สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อประเมินบริบทหรือสภาพแวดล้อม (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product) (ผลสัมฤทธิ์และผลกระทบของโครงการ) โดยมีกิจกรรมหลัก 7 กิจกรรม คือ กิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน กิจกรรมอบรมคุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน กิจกรรมออมทรัพย์ กิจกรรมธนาคารความดี กิจกรรมกีฬาภายใน และกิจกรรมเสริมสร้างระเบียบวินัยและรับผิดชอบ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการติดตามและประเมินผลในการดำเนินงานตามโครงการ ได้แก่ ครูโรงเรียนเทศบาล 3 “เทศบาลอนุสรณ์” ปกการศึกษา 2550 ที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะกรรมการดำเนินงาน จำนวน 15 คน ครูจำนวน 59 คน นักเรียน จำนวน 489 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 489 คน โดยเป็นผู้ปกครองของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แต่ละคนที่ได้กำหนดไว้ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน ผลการประเมินสรุปได้ ดังนี้

1. ด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อม (Context) ของโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน คณะกรรมการดำเนินโครงการมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการดำเนินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมพบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
2. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ของโครงการการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน คณะกรรมการดำเนินโครงการมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนในการดำเนินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด
3. ด้านกระบวนการ (Process) ของโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมสอดคล้องกัน คืออยู่ในระดับมากที่สุด
4. ด้านผลสัมฤทธิ์ของโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน นักเรียนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการแสดงออก ด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนก่อนการพัฒนาโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และหลังการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด
5. ด้านผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน ผลการประเมิน ดังนี้
  - 5.1 ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการดำเนินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนก่อนพัฒนาโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และหลังพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด
  - 5.2 ระดับความพึงพอใจของครูที่มีต่อการดำเนินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนก่อนการพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และหลังการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด
  - 5.3 ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการดำเนินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน

ก่อนการพัฒนา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และหลังการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด 6. รอยละของผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนปการศึกษาก่อนการพัฒนา (ปการศึกษา 2549) และปการศึกษาลังการพัฒนา (ปการศึกษา 2550) โดยภาพรวมปการศึกษาลังการพัฒนาจำนวนนักเรียนที่มีผลการประเมินระดับดีเยี่ยมและดีมีจำนวนมากกว่าปการศึกษาก่อนการพัฒนา

จารุณี พวงศรี (2551 : 136) ได้ทำการประเมินโครงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนถาวรานุกูล การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินผลการดำเนินงานโครงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนถาวรานุกูล ในด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต 2) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างพฤติกรรมทางคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ก่อนและหลังการดำเนินโครงการ 3) เพื่อทราบความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อพฤติกรรมทางคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ภายหลังจากที่นักเรียนเข้าร่วมโครงการกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ ครูผู้สอน นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน ปการศึกษา 2550 ได้แก่ ครูผู้สอนจำนวน 95 คน นักเรียน จำนวน 328 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 328 คน ผลการประเมินสรุป ได้ดังนี้ 1. ด้านบริบท พบว่า โครงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียน โรงเรียนถาวรานุกูล มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และมีความสอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาทั้งในระดับชาติ ระดับกระทรวง และระดับกรม และจากการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมนักเรียน พบว่า โรงเรียนมีความจำเป็นที่ต้องดำเนินงาน โครงการดังกล่าว 2. ด้านปัจจัยนำเขา ได้แก่ การวางแผนดำเนินงานโครงการ อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ บุคลากร และงบประมาณ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 3. ด้านกระบวนการ ได้แก่ การดำเนินงานตามแผน และการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 4. ด้านผลผลิต พบว่า 4.1 ความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อพฤติกรรมทางคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ภายหลังจากที่นักเรียนเข้าร่วมโครงการ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก 4.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 มีคะแนนเฉลี่ยข้อเท็จจริงที่แสดงออกถึงพฤติกรรมทางคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนหลังดำเนินการสูงกว่า ก่อนดำเนินการโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4.3 ความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อพฤติกรรมทางคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ภายหลังจากที่นักเรียนเข้าร่วมโครงการมีความคาดหวัง อยู่ในระดับมาก

มนูญ เพชรมีแก้ว (2552 : 143) ได้ทำการประเมินโครงการพัฒนาคานิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนด้วยกิจกรรมคุณธรรม โรงเรียนนาคุณประชาสรรพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินโครงการ และประเมินผลผลิตของโครงการ โดยใช้

รูปแบบการประเมินแบบซีปป (CIPP Model) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล มีจำนวนทั้งสิ้น 769 คน แบ่งเป็นครูจำนวน 38 คน นักเรียน จำนวน 731 คน ผลการประเมินสรุปได้ ดังนี้ 1. ด้านบริบทของโครงการ (Context Evaluation) พบว่า ทั้งในภาพรวมและรายข้อ ความจำเป็นและความสอดคล้องโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด โดยขอที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เป็นโครงการที่ส่งเสริมการพัฒนา ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รองลงมาคือ เป็นโครงการที่มีความสำคัญตอบสนองนโยบายของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนขอที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เป็นโครงการที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน 2. ด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ (Input Evaluation) พบว่า ทั้งภาพรวมและรายข้อมีความพร้อมและความเพียงพอ ปัจจัยนำเข้าของโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด โดยขอที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารโรงเรียน และคณะกรรมการดำเนินโครงการได้มีการกำหนดนโยบาย และแนวปฏิบัติในการดำเนินงานตามโครงการอย่างชัดเจน ส่วนขอที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการส่งเสริมการจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินงานตามโครงการ 3. ด้านกระบวนการดำเนินโครงการ (Process Evaluation) พบว่า ทั้งภาพรวมและรายข้อ มีความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานตามโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยขอที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ในการจัดกิจกรรมตามโครงการ ได้มีการส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน ผู้ปกครองชุมชน หน่วยงานราชการ และเอกชนอย่างทั่วถึง ส่วนขอที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามโครงการได้มีการกำหนดเป้าหมายและระยะเวลาในดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจน 4. ด้านผลผลิตของโครงการ (Product Evaluation) พบว่า 4.1 ผลผลิตของโครงการ ทั้งภาพรวมและรายข้อ ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลผลิตของโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด โดยขอที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ความซาบซึ้ง เห็นคุณค่าและประโยชน์ของค่านิยมที่ดีและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ส่วนขอที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานราชการ เอกชน ต่างมีความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อโรงเรียน 4.2 ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการดำเนินงานตามโครงการทั้งภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยขอที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานตามโครงการ ส่วนขอที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผลสำเร็จของโครงการที่มีต่อนักเรียน ครูโรงเรียน และชุมชน 4.3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการดำเนินงานตามโครงการ ทั้งภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด โดยขอที่มีค่าเฉลี่ยระดับสูงสุดคือ การกำหนดรูปแบบและแนวทางการจัดกิจกรรมตามโครงการ รองลงมาคือ การจัดโครงสร้างองค์กรและบุคลากรดำเนินโครงการ ส่วนขอ ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผลสำเร็จของโครงการที่มีต่อนักเรียนครูโรงเรียน และชุมชน 4.4 ความพึงพอใจของครูที่มีต่อผลการจัดกิจกรรมคุณธรรมตามโครงการทั้ง 16 กิจกรรม ทั้งภาพรวมและรายกิจกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กิจกรรม

วันแห่งความรัก สวนกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กิจกรรมบทร้อยกรองเพื่อชาติไทย 4.5 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อผลการจัดกิจกรรมคุณธรรมตามโครงการทั้ง 16 กิจกรรม ทั้งภาพรวมและรายกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กิจกรรมวันแห่งความรัก รองลงมา สวนกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ย ระดับความพึงพอใจต่ำสุดคือ กิจกรรมบทร้อยกรองเพื่อชาติไทย 4.6 ความพึงพอใจของครูและนักเรียนที่มีต่อผลการพัฒนาค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน พบว่า ทั้งภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความมีวินัยรองลงมา คือ ความมีน้ำใจ สวนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การบริโภคด้วยปัญญา 4.7 รางวัลเชิดชูเกียรติที่นักเรียน ครู ผู้บริหาร หรือโรงเรียนได้รับพบว่า ในภาพรวมการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนด้วยกิจกรรม คุณธรรม โรงเรียนนาคูนประชาสรรค์ ปการศึกษา 2549 - 2550 ส่งผลให้นักเรียน ครู ผู้บริหาร หรือโรงเรียน ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติในระดับต่างๆ หลายรายการ เช่น นักเรียนรางวัลพระราชทาน นักเรียนดีเด่นด้านคุณธรรม จริยธรรม สถานศึกษาที่นำวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศในการนำหลักคุณธรรมมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ เป็นต้น

สารโวจน์ สุขสุเมธ (2553 : 154) การประเมินโครงการและแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของโรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี รายงานโครงการครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินบริบทของโรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 2) ประเมินปัจจัยนำเข้าที่เกี่ยวกับโครงการและแนวทาง การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของโรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 3) ประเมินกระบวนการของโครงการและแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของโรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 4) ประเมินผลผลิตของโครงการและแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของโรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 5) เพื่อประเมินผลกระทบที่เกิดจากโครงการและแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของโรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 6) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของโรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวนทั้งสิ้น 501 คน ประกอบด้วย ครู จำนวน 51 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 14 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 จำนวน 218 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 218 คน ผลการศึกษา พบว่า 1. ด้านบริบท พบว่าครู และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็น ด้านบริบท ต่อการดำเนินงานโครงการและ

แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของโรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก 2. ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นด้านปัจจัยนำเข้าต่อการดำเนินงานโครงการและแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของโรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมมีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก 3. ด้านกระบวนการ พบว่า ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นด้านกระบวนการต่อการดำเนินงานโครงการและแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของโรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมมีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก 4. ด้านผลผลิตพบว่า ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียนมีความคิดเห็นด้านผลผลิต ต่อการดำเนินงานโครงการและแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของโรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมมีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก 5. ด้านผลกระทบ พบว่า ผู้ปกครองนักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานโครงการและแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของโรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ด้านผลกระทบ โดยภาพรวมมีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก 6. แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของโรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีความสอดคล้อง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

พิชัย อ้นปัญญา (2554 : 130) การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลบ้านสองนางโย การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลบ้านสองนางโย โดยใช้การประเมินตามรูปแบบซิปป (CIPP Model) ซึ่งประกอบด้วย การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input) การประเมินกระบวนการ (Process) และการประเมินผลผลิต (Product) กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครู จำนวน 49 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 13 คน รวมทั้งสิ้น 62 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตอบแบบสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน ครู จำนวน 10 คน นักเรียน 10 คน และผู้ปกครอง 10 คน รวมทั้งสิ้น 32 คน เครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียน

เทศบาลบ้านส่องนางใย ผลการวิจัยพบว่า 1. ด้านสภาวะแวดล้อม โดยรวมทุกข้อ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 2. ด้านปัจจัยเบื้องต้นโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 3. ด้านกระบวนการ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 4. ด้านผลผลิตโดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ฐานานี้ จำปา (2555 : 134) รายงานการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักเรียน โรงเรียนวัดทางกระบือ (เอื้อติวิทยาคาร) การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนวัดทางกระบือ (เอื้อติวิทยาคาร) จำนวน 4 ด้าน คือ ความเหมาะสม ด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินงาน และผลผลิตของโครงการเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน จำนวน 12 ด้าน คือ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความขยัน ความซื่อสัตย์ ความมีสติและละเอียดรอบคอบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ความสุภาพ ความสามัคคี ความประหยัด ความกตัญญู ความมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และการพึ่งตนเอง และประเมินคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ กลุ่มเป้าหมายคือ ครู นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 และผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 จำนวนทั้งสิ้น 75 คน ผลการศึกษา พบว่า 1. บริบทของโครงการมีความเหมาะสม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 8 ข้อ และระดับมาก 4 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ข้อเท่ากัน คือ ข้อ 3 โครงการมีความเหมาะสมและมีความจำเป็นในการแก้ปัญหา ข้อ 6 หลักการและเหตุผลของโครงการมีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน และ ข้อ 9 กิจกรรมของโครงการสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือข้อ 12 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินโครงการ 2. ปัจจัยนำเข้าของโครงการมีความเหมาะสม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และระดับมาก 11 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 1 มีแผนการดำเนินงานตามโครงการอย่างชัดเจน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 6 บุคลากรในการดำเนินโครงการมีจำนวนเพียงพอ 3. กระบวนการดำเนินงานของโครงการมีความเหมาะสม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ข้อ และระดับมาก 8 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 1 มีการนำแผนการดำเนินโครงการสู่การปฏิบัติ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 8 มีการนิเทศ กำกับ ติดตามและควบคุมการดำเนินงานตามโครงการ 4. ผลผลิตของโครงการเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความสุภาพ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การพึ่งตนเอง ส่วนคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา รายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อ 5 สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 10 สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการเวลา เมื่อเรียงลำดับคุณธรรม จริยธรรม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย สามารถเรียงลำดับได้

ดังนี้ ความสุภาพ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ความสามัคคี ความกตัญญู ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีสติและละเอียดรอบคอบ ความประหยัด ความมีวินัย ความขยัน ความมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และการพึ่งตนเอง

จิมารัตน์ ปุญญปัญญา (2557 : 128) การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ “ยอดนารีสตรีวิทยา” การรายงานครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อประเมินผลการดำเนินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ “ยอดนารีสตรีวิทยา” โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปป (CIPP Model) ของ สตีฟเฟิลบีม ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Process) และ 2) เพื่อประเมินผลสำเร็จของโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ “ยอดนารีสตรีวิทยา” ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาคุณลักษณะ “ยอดนารีสตรีวิทยา” ด้านรางวัลและเกียรติบัตรที่ได้รับ และด้านความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง กลุ่มประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ครู จำนวน 133 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน นักเรียน จำนวน 358 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 358 คน สรุปผลการประเมิน 1. ด้านบริบท (Context) โดยภาพรวมมีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) โดยภาพรวม มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3. ด้านกระบวนการ (Process) โดยภาพรวมมีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 4. ด้านผลผลิต (Process) โดยภาพรวมมีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินผลสำเร็จของโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ “ยอดนารีสตรีวิทยา” สรุปได้ดังนี้ ด้านพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมตามคุณลักษณะ “ยอดนารีสตรีวิทยา” พบว่า นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมตามคุณลักษณะ “ยอดนารีสตรีวิทยา” อยู่ในระดับมากที่สุด โดยหลังดำเนินโครงการมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นกว่าก่อนดำเนินโครงการทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน ด้านรางวัลและเกียรติบัตร พบว่า หลังจากการดำเนินโครงการนักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมตามคุณลักษณะ “ยอดนารีสตรีวิทยา” มากขึ้น และหลังจากที่นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมตามโครงการ ด้านความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง พบว่า ครู นักเรียน และผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ “ยอดนารีสตรีวิทยา” อยู่ในระดับมากที่สุด

สุรางค์รัตน์ ตรีเหรา (2558 : 135) การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนบ้านกุดฝั่งแดง มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ประเมินด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตของโครงการ 2) ประเมินความพึงพอใจของบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ครู จำนวน 5 คน นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 31 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน และผู้ปกครองนักเรียนซึ่งเป็นผู้ปกครองของนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่

ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 31 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 74 คน ผลการประเมินโครงการ พบว่า 1. ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า ในภาพรวมมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านปัจจัย พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการดำเนินงานตามโครงการ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านผลผลิต พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. ผลการประเมินความพึงพอใจของบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการตามความคิดเห็นของครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองนักเรียน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

เกียรติศักดิ์ สาครสุภฤกษ์ (2558 : 139) การวิจัยการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตามแนววิถีพุทธ โรงเรียนพระทองคำวิทยา มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อประเมินบริบทของโครงการ 2) เพื่อประเมินปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ 3) เพื่อประเมินกระบวนการในการดำเนินงานของโครงการและ 4) เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการเกี่ยวกับพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน และความพึงพอใจของบุคลากรในชุมชนที่มีต่อโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตามแนววิถีพุทธ โรงเรียนพระทองคำวิทยา ใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน ศึกษาทั้งประชากรทั้งหมด 2) ผู้บริหาร จำนวน 3 คน ศึกษาจากประชากรทั้งหมด 3) ครูผู้สอน จำนวน 50 คน ศึกษาทั้งประชากรทั้งหมด 4) นักเรียน จำนวน 729 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 729 คน ซึ่งนักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan และใช้วิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับฉลาก ได้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนจำนวน 254 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 254 คน ผลการวิจัย พบว่า 1. การประเมินบริบท (Context Evaluation) ประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนตามแนววิถีพุทธ โรงเรียนพระทองคำวิทยา ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการกับนโยบายของโรงเรียน หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ความต้องการของนักเรียน บทบาทหน้าที่ของโรงเรียน สภาพของชุมชน ศักยภาพและทรัพยากรของโรงเรียนและชุมชนเวลาและสถานการณ์ของสังคมในปัจจุบัน มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องมาจากคณะทำงานตามโครงการมีการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามกรอบนโยบายของโรงเรียนและองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา จึงทำให้สามารถกำหนดแผนการดำเนินงานและผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้โครงการสำเร็จไปตามเป้าหมายของโครงการ 2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ (Input Evaluation) โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตามแนววิถีพุทธ โรงเรียนพระทองคำวิทยา พบว่า ความเหมาะสม ความพอเพียงในด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์และการบริหารจัดการในแต่ละกิจกรรม 5 กิจกรรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหาร ครู

มีความร่วมมือร่วมใจกันในการดำเนินงานตามโครงการ ประสานงานจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ในการดำเนินการจัดกิจกรรมจากทุกภาคส่วน โดยมีเป้าหมายเดียวกับ คือการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน 3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) โครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนตามแนววิถีพุทธ โรงเรียนพระ-ทองคำวิทยา พบว่า มีกระบวนการดำเนินงาน เป็นไปตามขั้นตอนที่วางไว้ พร้อมทั้งวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยและสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขในกิจกรรม ทั้ง 5 กิจกรรม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เนื่องจากโครงการ มีการกำหนดแผนการดำเนินงานไว้เป็นขั้นตอนเป็นระบบ มีการกำกับติดตามการดำเนินงานโครงการโดยผู้บริหารโรงเรียนอย่าง เข้มแข็ง มีการประสานงานกับผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภายนอกอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ปัญหาและ อุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้รับการแก้ไขทันที่ และการกำกับติดตามการดำเนินงานโครงการ จะช่วยให้ผู้รับผิดชอบโครงการได้สารสนเทศสำหรั้ใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงโครงการ ส่งผล ให้โครงการสามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ 4. การประเมินผลสัมฤทธิ์ (Product Evaluation) โครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนตามแนววิถีพุทธ โรงเรียนพระทองคำวิทยา พบว่า ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ทั้ง 8 ด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการกิจกรรมตามโครงการเป็นการบูรณาการหลักการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมตามแนว วิถีพุทธ เข้ามาในการจัดการเรียนการสอนและการใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียน มีพัฒนาการทางอารมณ์และพฤติกรรมการแสดงออกที่ดีขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากผลของการพัฒนาทางศีล การฝึกการทำสมาธิและปัญญา ทำให้นักเรียนมีการปฏิบัติตนตามกรอบวินัยของโรงเรียน ชุมชนและ สังคม ความพึงพอใจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองนักเรียนและ นักเรียนต่อโครงการอยู่ในระดับมาก โรงเรียนและชุมชนได้รับประโยชน์จากการดำเนินโครงการที่ ส่งผลให้ปัญหาทางด้านพฤติกรรมที่ไม่ดีของนักเรียนลดลง นักเรียนมีระเบียบวินัย ทั้งนี้เนื่องจาก เมื่อมีการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ ทำให้นักเรียนคุ้นเคยกับการจัด กิจกรรมมากขึ้นมีการปฏิบัติตนโดยมีแบบอย่างที่ดี ครูและผู้ปกครองคอยดูแลอย่างใกล้ชิด

งานวิจัยต่างประเทศ

โบนาวิตซ์ (Bonawitz. 2002 : 1433 – A) ได้ศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบการพัฒนา จริยธรรมของนักศึกษาที่จะต้องเรียนรายวิชาจริยศาสตร์ เพื่อเสริมสร้างคุณภาพทางการศึกษา โดยศึกษาจากสาขาวิชาการบัญชีธุรกิจและสาขาอื่นๆ ที่ไม่ใช่ธุรกิจการเรียนรายวิชาจริยศาสตร์ และระดับผลการเรียน ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่เรียนรายวิชาจริยศาสตร์มีระดับการพัฒนา จริยธรรมสูงกว่านักศึกษาที่ไม่ได้เรียนรายวิชา ซึ่งมีผลการเรียนเท่ากัน มีพัฒนาจริยธรรมแตกต่างกัน นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ซึ่งเรียนรายวิชาจริยศาสตร์กับนักศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่เรียนรายวิชานี้ นักศึกษา พัฒนาด้านจริยธรรมได้ดีกว่ารายวิชาการศึกษา หลังจากนำวิชาจริยศึกษามาใช้ในห้องเรียนแล้ว

นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมไม่เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน แต่นักศึกษาชาย ที่เรียนวิชาแตกต่างกัน มีพัฒนาจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01

นาวา-ไวท์เฮด (Nava-Whitehead. 2002 : 1403 – A) ได้วิจัยผลกระทบของห้องเรียน ธรรมชาติ จากโปรแกรมสิ่งแวดล้อมศึกษา ของนักเรียนในโรงเรียนระดับกลาง โดยทำการศึกษา ในกลุ่มนักเรียน ไม่เกินระดับชั้น 6 จำนวน 110 คน โดยการเข้าร่วมกิจกรรม 5 วัน ในโปรแกรม ห้องเรียนธรรมชาติซึ่งพบว่า โปรแกรมทางห้องเรียนธรรมชาติมีผลต่อไหวพริบในกลุ่มควบคุมและ ภาวะจิต ขึ้นอยู่กับโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมของโรงเรียนด้วย

บอเออร์ลี (Bauerly. 2005 : 2913 – A) ได้วิจัยความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ในด้านความปลอดภัยทางสิ่งแวดล้อมและความมีระเบียบของเด็กยากจนในโรงเรียนทางทิศใต้ของ แคลิฟอร์เนีย โดยทำการเก็บตัวอย่างในกลุ่มนักเรียน จำนวน 256 คน ใน 10 โรงเรียน ซึ่งพบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกในโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ แต่พฤติกรรมของนักเรียนที่ยากจน จะมีบทบาทที่สำคัญในการสนับสนุนในการรักษาระเบียบวินัย เป็นอย่างดี

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย ดังกล่าวข้างต้นนั้น ใ้รูปแบบการประเมิน CIPP Model ของ สตีฟเฟิลบีม ซึ่งจะประเมินบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินงานตามโครงการ และผลผลิต ซึ่งจะประเมินคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ประเมินความพึงพอใจที่เกิดจากการ ดำเนินโครงการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ผลการประเมิน จะได้นพบองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ ต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน การดำเนินโครงการต่างๆ ทำให้ทราบวากิจกรรม หรือโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ หรือไม่มีประสิทธิภาพเพียงใด ผลที่ได้จากการประเมินโครงการ ครั้งนี้ จะเสนอข้อสนเทศในการพิจารณาปรับปรุงและวางแผนพัฒนาโครงการนี้ ให้มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดคุณค่าและประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ทำให้นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน และสังคมมีเจตคติที่ดีต่อโรงเรียน และเชื่อมั่นในโรงเรียนที่จะสามารถ พัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข เปนทรัพยากรที่มีค่าของชาติอันจะเป็นพลัง สำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การประเมินโครงการครั้งนี้เป็นการประเมินผลโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มจากภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ดังนี้

- 1.1 ครูผู้สอน จำนวน 19 คน
- 1.2 นักเรียนชั้น ม.1 – ม.6 จำนวน 952 คน
- 1.3 ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 952 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 กำหนดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- 2.1 ครูผู้สอน จำนวน 19 คน ใช้กลุ่มประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง
- 2.2 นักเรียน จำนวน 274 คน ใช้ตารางการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 40) และการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)
- 2.3 ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 274 คน ใช้ตารางการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 40) และการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรายงาน เป็นแบบสอบถามที่ผู้รายงานได้สร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 4 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อบริบทของโครงการ ข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ

ชุดที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อปัจจัยนำเข้าของโครงการ ข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ

ชุดที่ 3 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อกระบวนการดำเนินงานตามโครงการ ข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ

ชุดที่ 4 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อผลผลิตของโครงการ ข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน จำนวน 10 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ จำนวน 10 ข้อ

ในการประเมินโครงการครั้งนี้ ผู้รายงานได้กำหนดเป้าหมาย สิ่งที่จะประเมิน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และแหล่งข้อมูล ดังตาราง

ตาราง 2 รายการประเมิน เครื่องมือและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการประเมินโครงการ

รายการประเมิน	เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล
ชุดที่ 1 บริบทสถานะแวดล้อม (Context) ของโครงการ	แบบสอบถาม	ครู
ชุดที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) ของโครงการ	แบบสอบถาม	ครู
ชุดที่ 3 กระบวนการ (Process) ของโครงการ	แบบสอบถาม	ครู
ชุดที่ 4 ผลผลิต (Output) ของโครงการ		
ตอนที่ 1 คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของโครงการ	แบบสอบถาม	-ครู -นักเรียน
ตอนที่ 2 คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ	แบบสอบถาม	-ผู้ปกครอง -ครู -นักเรียน

3. นางสาวเพลินพิศ กอบตระกูล ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจของผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทดลองใช้ (Try out) กับครู
โรงเรียนแก่ง (วิทยสถาวร) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 นักเรียน และผู้ปกครอง
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มละ 30 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก
(Discrimination) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์
แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 94 - 96)
ได้ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ดังนี้

ชุดที่ 1 ด้านบริบทของโครงการ ค่าอำนาจจำแนก 0.40 – 0.92 ค่าความเชื่อมั่น 0.94

ชุดที่ 2 ด้านปัจจัยนำเข้า ค่าอำนาจจำแนก 0.49 – 0.95 ค่าความเชื่อมั่น 0.95

ชุดที่ 3 ด้านกระบวนการ ค่าอำนาจจำแนก 0.65 – 0.91 ค่าความเชื่อมั่น 0.98

ชุดที่ 4 ด้านผลผลิต ค่าอำนาจจำแนก 0.51 – 0.89 ค่าความเชื่อมั่น 0.96

8. นำแบบสอบถามที่ไปทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไขและจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์แล้ว
นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือจากโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บ
รวบรวมข้อมูล ไปยังกลุ่มตัวอย่าง

2. ส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ได้แก่ ครู นักเรียน และผู้ปกครอง
นักเรียน ขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม และให้ส่งแบบสอบถามตามที่กำหนด

3. เมื่อครบกำหนดส่งคืนแบบสอบถาม ให้ติดตามทวงถามแบบสอบถามชุดที่ไม่ได้รับ
กลับคืน ไปยังกลุ่มตัวอย่าง

4. ได้รับแบบสอบถามกลับคืน ดังนี้

4.1 ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจากครู จำนวน 19 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4.2 ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจากนักเรียน จำนวน 274 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4.3 ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจากผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 274 ฉบับ คิดเป็น

ร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้รายงานนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์โดยใช้ โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับที่ได้รับคืน
2. หาค่าความถี่และร้อยละของข้อมูลจากแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ของข้อมูลจากแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 – 6 เป็นรายชื่อและรายด้าน หาค่าเฉลี่ย แปลความหมายข้อมูล เทียบกับเกณฑ์เฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 100)

ระดับคะแนน	ระดับความคิดเห็น/ระดับพฤติกรรม
1.00 - 1.50	ระดับน้อยที่สุด
1.51 - 2.50	ระดับน้อย
2.51 - 3.50	ระดับปานกลาง
3.51 - 4.50	ระดับมาก
4.51-5.00	ระดับมากที่สุด

สถิติที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ผู้รายงานวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ

1.1 การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity) ของแบบสอบถามโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ คำนวณได้จากสูตร IOC (Index of Consistency) ใช้สูตร ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 105)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้อง
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ
	N	แทน	จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

1.2 ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของแบบสอบถามใช้สูตรของ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543 : 210 - 211)

$$D = \frac{R_U - R_L}{\frac{N}{2}}$$

เมื่อ	D	แทน	ค่าอำนาจจำแนก
	R_U	แทน	จำนวนในกลุ่มสูง
	R_L	แทน	จำนวนในกลุ่มต่ำ
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำที่มีจำนวนเท่ากัน

1.3 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามใช้สูตรของ Kuder - Richardson (KR - 20)

(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543 : 215)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบทดสอบ
	p	แทน	สัดส่วนของผู้ทำถูกกับคนทั้งหมดในแต่ละข้อ
	q	แทน	สัดส่วนของผู้ทำผิดในแต่ละข้อ
	s_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบทดสอบทั้งฉบับ

2. สถิติพื้นฐาน ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(Standard Deviation)

2.1 ร้อยละ (Percentage)

2.2 ค่าเฉลี่ยใช้สูตร (พิสนุ พงศรี, 2550 : 154) ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	คือ	ค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	คือ	ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด
	n	คือ	จำนวนข้อมูลทั้งหมด

2.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานใช้สูตร (พิสนุ พงศรี, 2550 : 157)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n\sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	คือ	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum X$	คือ	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	n	คือ	จำนวนข้อมูล

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การประเมินผลโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินงาน และผลผลิตของโครงการ โดยประเมินผลผลิตเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ ผู้รายงานขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นลำดับ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 บริบทของโครงการ

ตอนที่ 3 ปัจจัยนำเข้าของโครงการ

ตอนที่ 4 กระบวนการดำเนินงานตามโครงการ

ตอนที่ 5 ผลผลิตของโครงการ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามในการประเมินครั้งนี้ ได้แก่ ครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย รายละเอียดดังนี้

ตาราง 3 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ครู	19	3.36
นักเรียน	274	48.32
ผู้ปกครองนักเรียน	274	48.32
รวม	567	100

จากตาราง 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นครู จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 3.36 นักเรียน จำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 48.32 และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 48.32

ตอนที่ 2 บริบทของโครงการ

ผลการวิเคราะห์บริบทของโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างคือ ครู จำนวน 19 คน รายละเอียด ดังตาราง

ตาราง 4 ผลการประเมินบริบทของโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย

รายการ	ระดับความเหมาะสม		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. โรงเรียนมีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนได้อย่างชัดเจน	4.75	0.45	มากที่สุด
2. โครงการสอดคล้องกับความต้องการของครู ผู้ปกครองและชุมชน	4.58	0.67	มากที่สุด
	4.83	0.39	มากที่สุด
3. โครงการมีความเหมาะสมและมีความจำเป็นในการแก้ปัญหา	4.33	0.65	มาก
4. โครงการสามารถแก้ปัญหาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนได้	4.17	0.82	มาก
5. หลักการและเหตุผลของโครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด			
6. หลักการและเหตุผลของโครงการมีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน	4.74	0.45	มากที่สุด
7. วัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจนสอดคล้องกับวิธีดำเนินการ	4.67	0.48	มากที่สุด
8. วัตถุประสงค์ของโครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน	4.50	0.67	มาก
9. กิจกรรมของโครงการสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้	4.68	0.49	มากที่สุด
10. กิจกรรมของโครงการช่วยให้นักเรียนมีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนให้ดีขึ้น	4.57	0.56	มากที่สุด
11. สภาวะแวดล้อมของโรงเรียนมีความเหมาะสมและเอื้อต่อการดำเนินโครงการ	4.52	0.55	มากที่สุด
12. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินโครงการ	4.40	0.79	มาก
รวมเฉลี่ย	4.56	0.45	มากที่สุด

จากตาราง พบว่า บริบทของโครงการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$)
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ โครงการมีความเหมาะสมและ
มีความจำเป็นในการแก้ปัญหา ($\bar{X} = 4.83$) รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนมีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับ
โครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนได้อย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.75$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด
ได้แก่ หลักการและเหตุผลของโครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ($\bar{X} =$
4.17)

ตอนที่ 3 ปัจจัยนำเข้าของโครงการ

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยนำเข้าโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียน
มกุฎเมืองราชวิทยาลัย

ตาราง 5 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมือง
ราชวิทยาลัย

รายการ	ระดับความ เหมาะสม		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. มีแผนการดำเนินงานโครงการอย่างชัดเจน	4.75	0.50	มากที่สุด
2. กิจกรรมในโครงการมีความเหมาะสมสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์	4.58	0.51	มากที่สุด
3. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการมีความเหมาะสม	4.42	0.69	มาก
4. ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบมีความพร้อมในการ ดำเนินโครงการ	4.51	0.65	มากที่สุด
5. ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบมีความรู้ความเข้าใจ และมีความสามารถในการดำเนินโครงการ	4.42	0.67	มาก
6. บุคลากรในการดำเนินโครงการมีจำนวนเพียงพอ	4.37	0.45	มาก
7. บุคลากรในการดำเนินโครงการมีความเหมาะสม	4.27	0.48	มากที่สุด
8. งบประมาณในการดำเนินโครงการมีเพียงพอ	4.50	0.67	มาก
9. มีวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในโครงการอย่างเพียงพอ	4.18	0.67	มาก
10. เอกสารที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมในโครงการ มีความเหมาะสมและเพียงพอ	4.60	0.54	มากที่สุด
11. เอกสารที่ใช้ในการดำเนินโครงการช่วยให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม	4.62	0.60	มากที่สุด
12. มีอาคารสถานที่ในการปฏิบัติกิจกรรมของโครงการ อย่างเหมาะสมและเพียงพอ	4.54	0.58	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.48	0.52	มาก

จากตาราง 5 พบว่า การประเมินปัจจัยนำเข้าโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ มีแผนการดำเนินงานโครงการอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.75$) รองลงมา ได้แก่ เอกสารที่ใช้ในการดำเนินโครงการช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X} = 4.62$) ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในโครงการอย่างเพียงพอ ($\bar{X} = 4.18$)

ตอนที่ 4 กระบวนการดำเนินงานตามโครงการ

ผลการวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างคือ ครู จำนวน 19 คน

ตาราง 6 กระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย

รายการ	ระดับความเหมาะสม		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. มีการวางแผนการดำเนินงานโครงการสู่การปฏิบัติ	4.65	0.50	มากที่สุด
2. มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ แก่บุคลากรในการดำเนินโครงการ	4.57	0.51	มากที่สุด
3. มีการประชุมให้ความรู้ชี้แจงสื่อสารประชาสัมพันธ์ ผู้รับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้องเข้าใจขั้นตอนและ วิธีดำเนินการ	4.42	0.69	มาก
4. มีการกำหนดขั้นตอน รายละเอียดและวิธี ดำเนินโครงการอย่างชัดเจนและเหมาะสม	4.54	0.65	มากที่สุด
5. รูปแบบการจัดกิจกรรมในโครงการช่วยให้นักเรียน มีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม	4.38	0.67	มาก
6. กิจกรรมในโครงการช่วยให้นักเรียนบรรลุ วัตถุประสงค์ของโครงการ	4.32	0.45	มาก
7. ดำเนินกิจกรรมโครงการตามแผนและขั้นตอน การดำเนินการที่กำหนดไว้ในโครงการ	4.56	0.48	มากที่สุด
8. มีการนิเทศ กำกับ ติดตามและควบคุม การดำเนินงานตามโครงการ	4.30	0.67	มาก
9. มีการกำหนดหลักเกณฑ์และระยะเวลาในการ ประเมินผลโครงการตามความเหมาะสม	4.28	0.67	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

รายการ	ระดับความเหมาะสม		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
10. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามโครงการ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องด้วยวิธีการ ที่หลากหลายครบทุกกิจกรรม	4.52	0.54	มากที่สุด
11. ขณะดำเนินงานตามโครงการมีการแก้ไขปรับปรุง วิธีการดำเนินโครงการเมื่อพบวาทกพรอง	4.58	0.60	มากที่สุด
12. โรงเรียนมีการเผยแพร่และขยายผลการปฏิบัติ กิจกรรมสู่ชุมชน	4.55	0.58	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.47	0.52	มาก

จากตาราง 6 พบว่า กระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน
โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การวางแผนการดำเนินงาน
โครงการสู่การปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.65$) รองลงมา ได้แก่ ขณะดำเนินงานตามโครงการมีการแก้ไขปรับปรุง
วิธีการดำเนินโครงการ เมื่อพบวาทกพรอง ($\bar{X} = 4.58$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีการกำหนด
หลักเกณฑ์และระยะเวลาในการประเมินผลโครงการตามความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.28$)

ตอนที่ 5 ผลผลิตของโครงการ

ผลการวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู จำนวน 19 คน นักเรียน จำนวน 274 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 274 คน รวมทั้งสิ้น 567 คน ดังตาราง

ตาราง 7 กระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย

รายการ	ครู			นักเรียน			ผู้ปกครองนักเรียน			รวม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความ	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความ	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความ	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความ
1. ความมีวินัย	4.29	0.65	มาก	4.02	0.66	มาก	4.03	0.56	มาก	4.11	0.69	มาก
2. ความรับผิดชอบ	3.88	0.55	มาก	3.97	0.56	มาก	3.70	0.65	มาก	3.85	0.65	มาก
3. ความขยัน	4.04	0.62	มาก	3.95	0.62	มาก	3.88	0.62	มาก	3.96	0.68	มาก
4. ความซื่อสัตย์	4.21	0.58	มาก	3.70	0.58	มาก	4.11	0.60	มาก	4.01	0.55	มาก
5. ความมีสติและ ละเอียดรอบคอบ	4.29	0.54	มาก	4.02	0.56	มาก	4.14	0.56	มาก	4.15	0.78	มาก
6. ความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่และ เสียสละ	4.21	0.77	มาก	4.06	0.55	มาก	3.98	0.54	มาก	4.08	0.65	มาก
7. ความสุภาพ	4.42	0.54	มาก	3.93	0.60	มาก	4.11	0.62	มาก	4.15	0.68	มาก
8. ความยุติธรรม	4.33	0.56	มาก	3.85	0.72	มาก	3.96	0.64	มาก	4.05	0.56	มาก
9. ความมีจิตสำนึก ต่อส่วนรวม	4.38	0.62	มาก	3.87	0.74	มาก	3.97	0.68	มาก	4.07	0.62	มาก
10. ความสามัคคี	4.33	0.70	มาก	3.94	0.62	มาก	4.09	0.75	มาก	4.12	0.58	มาก
รวมทุกด้าน	4.24	0.54	มาก	3.93	0.56	มาก	4.00	0.58	มาก	4.06	0.60	มาก

จากตาราง 7 พบว่า กระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความมีสติและละเอียดรอบคอบ ($\bar{X} = 4.15$) รองลงมาได้แก่ ความสามัคคี ($\bar{X} = 4.15$) ด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.85$)

เมื่อจำแนกเป็นรายกลุ่ม มีผลการประเมิน ดังนี้

ครูมีความเห็นว่า นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความสุภาพ ($\bar{X} = 4.42$) รองลงมา ได้แก่ ความมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม ($\bar{X} = 4.38$) ด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.88$)

นักเรียนมีความเห็นว่า นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ และเสียสละ ($\bar{X} = 4.06$) รองลงมา ได้แก่ ความมีวินัย ($\bar{X} = 4.02$) ด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 3.70$)

ผู้ปกครองนักเรียนมีความเห็นว่านักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความมีสติและละเอียดรอบคอบ ($\bar{X} = 4.14$) รองลงมาได้แก่ ความสุภาพกับความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 4.11$) ด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.70$)

ตาราง 8 ผลการประเมินคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย จำแนกเป็น
รายด้านและรายข้อ

รายการ	ระดับความเหมาะสม		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
ความมีวินัย			
1. นักเรียนปฏิบัติตนตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือกติกาต่างๆ ของครอบครัว สถานศึกษา ชุมชนและประเทศชาติ	3.98	0.60	มาก
2. นักเรียนรักษาร่างกายเสื้อผ้าสิ่งของเครื่องใช้ ที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อมให้สะอาดสวยงาม และเป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่เสมอ	4.11	0.64	มาก
รวมด้านวินัย	4.05	0.58	มาก
ความรับผิดชอบ			
3. นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ทั้งหน้าที่เกี่ยวกับตนเองและหน้าที่ต่อส่วนรวม ทำงาน หรือภารกิจที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ	3.83	0.75	มาก
4. นักเรียนมีความมุ่งมั่น ตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมายด้วยความละเอียดรอบคอบ เพื่อให้บรรลุ เป้าหมายจนเป็นผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งพยายามปรับปรุงให้ดีขึ้น	3.81	0.80	มาก
รวมด้านความรับผิดชอบ	3.82	0.65	มาก
ความขยัน			
5. นักเรียนมีความมุ่งมั่นเพียรพยายามทั้งในด้านการเรียน และด้านการงานทำงานจนสำเร็จ	3.81	0.82	มาก
6. นักเรียนมีความอดทนต่ออุปสรรคและความ ยากลำบากทั้งในด้านการเรียนและด้านการงาน ที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ท้อถอย	3.92	0.80	มาก
รวมด้านความขยัน	3.87	0.68	มาก

ตาราง 8 (ต่อ)

รายการ	ระดับความเหมาะสม		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
ความซื่อสัตย์			
7. นักเรียนเป็นผู้ที่ตรงต่อเวลาต่อหน้าที่ รักษาคำพูด มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองไม่พูดปด ไม่โลภไม่ลักขโมย	4.04	0.82	มาก
8. นักเรียนเป็นผู้ไม่ใช้เล่ห์กลคดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่หลอกลวงผู้อื่น ไม่ทุจริตในการสอบไม่ลอกการบ้านเพื่อน	3.81	0.82	มาก
รวมด้านความซื่อสัตย์	3.93	0.68	มาก
ความมีสติและละเอียดรอบคอบ			
9. นักเรียนเป็นผู้รู้จักทำจิตใจให้สงบ มีสมาธิและอารมณ์แจ่มใส	3.97	0.82	มาก
10. นักเรียนมีความละเอียดรอบคอบในการตัดสินใจ และการทำกิจกรรมงานต่างๆ	4.21	0.72	มาก
รวมด้านความมีสติและละเอียดรอบคอบ	4.09	0.80	มาก
ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ			
11. นักเรียนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละไม่เห็นแก่ตัว	4.05	0.60	มาก
12. นักเรียนเป็นผู้ที่ชอบช่วยเหลือผู้อื่นรู้จักแบ่งปันสิ่งของเขา ร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวมด้วยความเต็มใจอย่างสม่ำเสมอ	4.20	0.64	มาก
รวมด้านเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ	4.13	0.58	มาก
ความสุภาพ			
13. นักเรียนมีกิริยามารยาทเรียบร้อยอ่อนโยนมีสัมมาคารวะ อ่อนน้อมถ่อมตน วางตนเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย	3.90	0.75	มาก
14. นักเรียนแต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ	4.19	0.80	มาก
รวมด้านความสุภาพ	4.05	0.65	มาก

ตาราง 8 (ต่อ)

รายการ	ระดับความเหมาะสม		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
ความยุติธรรม			
15. นักเรียนมีความยุติธรรมเที่ยงตรง ตัดสินปัญหา ด้วยใจเป็นกลาง รักความถูกต้องไม่ลำเอียง	3.80	0.82	มาก
16. นักเรียนรักษากฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อความถูกต้อง และความสงบสุขของส่วนรวม ไม่เอาเปรียบหรือ ถืออภิสิทธิ์เหนือผู้อื่น	4.09	0.80	มาก
รวมด้านยุติธรรม	3.93	0.68	มาก
ความมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม			
17. นักเรียนมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม รักษาและปกป้อง สาธารณสมบัติ ไม่นำของส่วนรวมมาใช้ส่วนตัว	4.09	0.82	มาก
18. นักเรียนอาสาช่วยเหลือสังคมด้วยร่างกายและ สติปัญญา ลงมือปฏิบัติเพื่อบรรเทาปัญหาหรือ ร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดขึ้นในครอบครัว ชุมชนและสังคม	3.81	0.82	มาก
รวมด้านความมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม	3.95	0.68	มาก
ความสามัคคี			
19. มีความรักความสามัคคีในหมู่คณะไม่ทะเลาะวิวาท	4.04	0.82	มาก
20. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข แก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธีและสมานฉันท์	4.03	0.72	มาก
รวมด้านความสามัคคี	4.04	0.80	มาก
รวมทุกด้าน	3.99	0.62	มาก

จากตาราง 8 พบว่า คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย
ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อเรียงลำดับคุณธรรม จริยธรรม
นักเรียนด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ ($\bar{X} = 4.13$)
ความมีสติ และละเอียดรอบคอบ ($\bar{X} = 4.09$) ความมีวินัย ($\bar{X} = 4.05$) ความสุภาพ ($\bar{X} = 4.05$)
ความสามัคคี ($\bar{X} = 4.04$) ความมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม ($\bar{X} = 3.95$) ความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 3.93$)
ความยุติธรรม ($\bar{X} = 3.93$) ความขยัน ($\bar{X} = 3.92$) และความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.84$)

ตาราง 9 ผลการประเมินคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
ครู และนักเรียนโรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย โดยภาพรวมและรายข้อ

รายการ	ครู			นักเรียน			รวม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความ	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความ	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความ
1. สามารถนำความรู้ที่ได้ จากโครงการไปใช้ในการ ปฏิบัติงานที่รับผิดชอบ	4.50	0.65	มาก	3.98	0.66	มาก	4.24	0.69	มาก
2. สามารถเลือกแนวทาง และการปฏิบัติงานได้ อย่างเหมาะสม	4.42	0.55	มาก	3.90	0.56	มาก	4.16	0.65	มาก
3. สามารถนำหลักการ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมไปประยุกต์ ใช้ในการทำงาน	4.42	0.62	มาก	3.66	0.62	มาก	4.04	0.68	มาก
4. สามารถรับการ เปลี่ยนแปลงใหม่ๆ นำมาปรับปรุงและ ประยุกต์ใช้ในการ ปฏิบัติงานหรือ ทำกิจกรรมอื่นๆ	4.33	0.89	มาก	3.94	0.90	มาก	4.14	0.65	มาก
5. สามารถนำไปประยุกต์ ใช้ในการทำงานร่วม กับผู้อื่น	4.25	0.72	มาก	3.92	0.92	มาก	4.09	0.65	มาก
6. สามารถนำไปประยุกต์ ใช้ในการปรับตัวเข้ากับ สถานการณ์สิ่งแวดล้อม	4.00	0.80	มาก	3.92	0.86	มาก	3.96	0.86	มาก
7. สามารถนำไปประยุกต์ ใช้ในการพัฒนาตนเอง และครอบครัว	4.17	0.65	มาก	3.90	0.90	มาก	4.04	0.82	มาก

ตาราง 9 (ต่อ)

รายการ	ครู			นักเรียน			รวม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความ	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความ	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความ
8. สามารถนำไปประยุกต์ ใช้ในการปฏิบัติตนให้มี ความรับผิดชอบต่อ ปฏิบัติงาน	4.67	0.62	มากที่สุด	3.91	0.82	มาก	4.29	0.80	มาก
9. สามารถนำไปประยุกต์ ใช้อยู่ร่วมกับผู้อื่น	4.33	0.65	มาก	3.92	0.82	มาก	4.13	0.85	มาก
10. สามารถนำไปประยุกต์ ใช้ในการบริหารจัดการ เวลา	4.58	0.80	มากที่สุด	3.68	0.60	มาก	4.13	0.80	มาก
รวมเฉลี่ย	4.37	0.68	มาก	3.87	0.72	มาก	4.12	0.65	มาก

จากตาราง 9 พบว่า คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ครู และนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$)

ครูมีความคิดเห็นว่า คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ และระดับมาก 8 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติตนให้มีความรับผิดชอบต่อปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.67$) รองลงมา ได้แก่ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการเวลา ($\bar{X} = 4.58$) ส่วนข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์สิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.00$)

นักเรียนมีความคิดเห็นว่า คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ และข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สามารถนำความรู้ที่ได้จากโครงการไปใช้กับการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.98$) รองลงมาคือ สามารถรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ นำมาปรับปรุงและประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน หรือทำกิจกรรมอื่นๆ ($\bar{X} = 3.94$) ส่วนข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ สามารถนำหลักการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน ($\bar{X} = 3.66$)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และขอเสนอแนะ

การรายงานครั้งนี้ เป็นการประเมินผลโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียน มกุฏเมืองราชวิทยาลัย ผู้รายงานได้สรุปผล อภิปรายผล และขอเสนอแนะ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

การรายงานครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อประเมินความเหมาะสมของบริบทที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมของปัจจัยนำเข้าที่ใช้ในการดำเนินโครงการ
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานของโครงการ
4. เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการ ในเรื่องต่อไปนี้

4.1 คุณธรรมจริยธรรมนักเรียน จำนวน 10 ด้าน ได้แก่ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความขยัน ความซื่อสัตย์ ความมีสติ และละเอียดรอบคอบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ความสุภาพ ความยุติธรรม ความมีจิตสำนึกต่อส่วนรวมและความสามัคคี

4.2 คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ครูผู้สอน นักเรียน และ ผู้ปกครองนักเรียน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ดังนี้

1.1.1 ครูผู้สอน จำนวน 19 คน

1.1.2 นักเรียนชั้น ม.1 – ม.6 จำนวน 952 คน

1.1.3 ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 952 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 กำหนดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.2.1 ครูผู้สอน จำนวน 19 คน ใช้กลุ่มประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง

1.2.2 นักเรียน จำนวน 274 คน ใช้ตารางการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 40) และการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

1.2.3 ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 274 คน ใช้ตารางการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 40) และการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการรายงาน เป็นแบบสอบถามที่ผู้รายงานได้สร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 4 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อบริบทของโครงการขอคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ

ชุดที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อปัจจัยนำเข้าของโครงการ ขอคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ

ชุดที่ 3 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อกระบวนการดำเนินงานตามโครงการ ขอคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ

ชุดที่ 4 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อผลผลิตของโครงการ ขอคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อคุณค่าหรือประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ จำนวน 10 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้รายงานนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับที่ได้รับคืน
2. หาค่าความถี่และร้อยละของข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 1
3. หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของข้อมูลจากแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 – 6 เป็นข้อมูลรายชื่อและรายด้าน แปลความหมายข้อมูลเทียบกับเกณฑ์เฉลี่ย
ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 100)

ระดับคะแนน	ระดับความคิดเห็น/ระดับพฤติกรรม
1.00 - 1.50	ระดับน้อยที่สุด
1.51 - 2.50	ระดับน้อย
2.51 - 3.50	ระดับปานกลาง
3.51 - 4.50	ระดับมาก
4.51 - 5.00	ระดับมากที่สุด

สรุปผลการประเมินโครงการ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาความคิดเห็นของครู นักเรียน และผู้ปกครอง
นักเรียนที่มีต่อโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย
สรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. บริบทของโครงการมีความเหมาะสม ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายขอ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 8 ขอ และระดับมาก 4 ขอ ขอที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือโครงการมีความเหมาะสมและมีความจำเป็นในการแก้ปัญหา ส่วนขอที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด คือหลักการและเหตุผลของโครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด
2. ปัจจัยนำเข้าของโครงการมีความเหมาะสม ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นร้อยละพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ และระดับมาก 12 ข้อ ขอที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือมีแผนแผนการดำเนินงานตามโครงการอย่างชัดเจน ส่วนขอที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด คืองบประมาณในการดำเนินโครงการมีเพียงพอ
3. กระบวนการดำเนินงานตามโครงการมีความเหมาะสมในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายขอ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ขอ และระดับมาก 8 ขอ ขอที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือขณะดำเนินงานตามโครงการมีการแก้ไขปรับปรุงวิธีการดำเนินโครงการเมื่อพบวากพร่อง ส่วนขอที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือมีการกำหนดขั้นตอน รายละเอียดและวิธีดำเนินโครงการอย่างชัดเจนและเหมาะสม
4. คุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ในภาพรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน และด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือความมีสติและละเอียดรอบคอบ รองลงมา คือความสุภาพ ส่วนด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือความรับผิดชอบ รองลงมา คือความซื่อสัตย์และเมื่อจำแนกเป็นรายกลุ่ม ผลการประเมินเป็น ดังนี้

ครูมีความคิดเห็นว่า นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน และด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือความสุภาพ ส่วนด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือความรับผิดชอบ

นักเรียนมีความคิดเห็นว่า นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือความซื่อสัตย์

ผู้ปกครองนักเรียนมีความคิดเห็นว่า นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ในภาพรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือความมีสติ และละเอียดรอบคอบ และด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือความรับผิดชอบ

เมื่อเรียงลำดับคุณธรรม จริยธรรม ด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด สามารถเรียงได้ ดังนี้ คือความมีสติและละเอียดรอบคอบ ความสุภาพ ความมีวินัย ความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่และเสียสละ ความมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม ความขยัน และความรับผิดชอบ

5. คุณค่าหรือประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ข้อ และอยู่ในระดับมาก จำนวน 8 ข้อ ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือสามารถนำความรู้ที่ได้จากโครงการไปใช้กับไปใช้กับปฏิบัติงานที่รับผิดชอบ ส่วนข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือสามารถนำหลักการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน เมื่อจำแนกเป็นรายกลุ่ม ผลการประเมินเป็น ดังนี้

ครูมีความคิดเห็นว่า คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ และข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติตนใหม่มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ส่วนข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์สิ่งแวดล้อม และระเบียบข้อบังคับต่างๆ

นักเรียนมีความคิดเห็นว่า คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือสามารถนำความรู้ที่ได้จากโครงการไปใช้กับการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบ ส่วนข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือสามารถนำหลักการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน

อภิปรายผล

จากผลการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย มีประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทของโครงการมีความเหมาะสม ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครอง ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน ผลสรุปจากการดำเนินงานจากแผนปฏิบัติการในปีการศึกษาที่ผ่านมา ตลอดจนการนำนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ได้แก่ นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ซึ่งเน้นในเรื่องการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนเป็นนโยบายสำคัญ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่างเห็นพ้องที่จะให้การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนเป็นนโยบายสำคัญที่สำคัญของโรงเรียนเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิมาร์ตัน ปุณฺณปัญญา (2557 : บทคัดย่อ) การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ “ยอดนารีสตรีวิทยา” การรายงานครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1) เพื่อประเมินผลการดำเนินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ “ยอดนารีสตรีวิทยา” โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปป (CIPP Model) ของสตีเฟิลบีม ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Process) และ 2) เพื่อประเมินผลสำเร็จของโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ “ยอดนารีสตรีวิทยา” ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาคุณลักษณะ “ยอดนารีสตรีวิทยา” ด้านรางวัลและเกียรติบัตรที่ได้รับ และด้านความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง ผลการประเมินด้านบริบท (Context) โดยภาพรวมมีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการมีความเหมาะสม ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่า โรงเรียนวางแผนการดำเนินงานตามโครงการอย่างชัดเจน มีกิจกรรมในโครงการที่เหมาะสม ผู้บริหาร และครู มีความพร้อม มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถในการดำเนินกิจกรรมในโครงการ และเนื่องจากโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนเป็นโครงการที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ให้ความสำคัญ จึงได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากทุกฝ่ายเป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ สาโรจน์ สุขสุเมธ (2553 : บทคัดย่อ) การประเมินโครงการ และแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของโรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี รายงานโครงการครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินบริบทของโรงเรียน 2) ประเมินปัจจัยนำเข้าที่เกี่ยวกับโครงการ 3) ประเมินกระบวนการของโครงการ 4) ประเมินผลผลิตของโครงการ 5) เพื่อประเมินผลกระทบที่เกิดจากโครงการ ผลการศึกษาพบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น

พื้นฐาน มีความคิดเห็นด้านปัจจัยนำเข้าต่อการดำเนินงานโครงการ และแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของโรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมมีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

3. ผลการประเมินกระบวนการดำเนินงานตามโครงการ มีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีการนำแผนการดำเนินการสู่การปฏิบัติ มีการกำหนดบทบาท มีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ให้ผู้รับผิดชอบ และผู้เกี่ยวข้องทราบ มีการกำหนดขั้นตอนในการดำเนินโครงการอย่างชัดเจน และเหมาะสม รูปแบบกิจกรรมที่จัดให้นักเรียนมีความน่าสนใจ จะเห็นได้จากผลการประเมินกระบวนการดำเนินงานตามโครงการรายข้อ ซึ่งพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุณี พวงศรี (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำการประเมินโครงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนถาวรานุกูล การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินผลการดำเนินงานโครงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนถาวรานุกูล ในด้านบริบท ปัจจัยนำเข้ากระบวนการและผลผลิต 2) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างพฤติกรรมทางคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ก่อนและหลังการดำเนินโครงการ 3) เพื่อทราบความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียน ที่มีต่อพฤติกรรมทางคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ภายหลังจากที่นักเรียนเข้าร่วมโครงการ ผลการประเมินด้านกระบวนการ ได้แก่ การดำเนินงานตามแผนและการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

4. นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน คือนักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดตามความคิดเห็นของครู คือความสุภาพ ตามความคิดเห็นของนักเรียน คือความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ และตามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน คือความมีสติและละเอียดรอบคอบ ซึ่งไม่สอดคล้องกัน ส่วนด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ครู ผู้ปกครองนักเรียน มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน คือเห็นว่านักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรับผิดชอบและความขยันต่ำสุดตามลำดับ ความคิดเห็นของนักเรียนเห็นว่า นักเรียนมีคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์และความยุติธรรม ต่ำสุดตามลำดับ เมื่อเรียงลำดับคุณธรรม จริยธรรมด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากไปหาค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ทุกกลุ่ม สามารถเรียงลำดับ ได้ดังนี้ คือ ความมีสติ และละเอียดรอบคอบ ความสุภาพ ความมีวินัย ความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ความมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม ความขยัน และความรับผิดชอบ จะเห็นได้ว่าคุณธรรม จริยธรรมที่โรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาในห้าอันดับสุดท้ายจากการประเมินครั้งนี้ คือความมี

จิตสำนึกต่อส่วนรวม ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม ความขยัน และความรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรางค์รัตน์ ตริเทธา (2558 : บทคัดย่อ) การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนบ้านกุดฝั่งแดง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตของโครงการ 2) ประเมินความพึงพอใจของบุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ผลการประเมินโครงการ พบว่า ด้านผลผลิตในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

5. คุณค่าหรือประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ข้อ และอยู่ในระดับมาก จำนวน 8 ข้อ ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือสามารถนำความรู้ที่ได้จากโครงการไปใช้กับปฏิบัติงานที่รับผิดชอบ รองลงมาคือสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติตนใหม่มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่า กิจกรรมในโครงการที่โรงเรียนได้จัดทำขึ้น เป็นโครงการที่เน้นในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งในด้านการเรียน การดำเนินชีวิต การอยู่ร่วมกันในสังคม ครูผู้รับผิดชอบโครงการจะต้องศึกษาหาความรู้ และวิธีการที่จะจัดกิจกรรมในการพัฒนาคุณธรรมนักเรียน ทำให้ครูได้เข้าใจในหลักธรรม และเห็นคุณค่าของคุณธรรมมากยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกันนักเรียนที่ได้รับการปลูกฝังคุณธรรม ก็ยอมจะซึมซับเขาไปในจิตใจที่ละเอียดละน้อยโดยไม่รู้ตัว กิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้ถือเป็นสิ่งเ้าในการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการรับรู้ และตอบสนองต่อการรับรู้ เห็นคุณค่าของคุณงามความดีที่โรงเรียนได้ปลูกฝัง มีการจัดระบบเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าของเรื่องราวของสิ่งต่างๆ ในที่สุดก็จะแสดงพฤติกรรมอันเป็นลักษณะนิสัยที่ตนยอมรับและยึดถือนำไปปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐาปนีย์ จำปา (2555 : บทคัดย่อ) รายงานการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนวัดทางกระบือ (เอื้อติวิทยาการ) การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนวัดทางกระบือ (เอื้อติวิทยาการ) จำนวน 4 ด้าน คือความเหมาะสม ด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินงาน และผลผลิตของโครงการเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน จำนวน 12 ด้าน คือความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความขยัน ความซื่อสัตย์ ความมีสติและละเอียดรอบคอบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ความสุภาพ ความสามัคคี ความประหยัด ความกตัญญู ความมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และการพึ่งตนเอง และประเมินคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ ผลการประเมินพบว่า คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือข้อ 5 สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือข้อ 10 สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการเวลา เมื่อเรียงลำดับคุณธรรมจริยธรรม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย สามารถเรียงลำดับได้ ดังนี้ ความสุภาพ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ความสามัคคี ความกตัญญู ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีสติ

และละเอียดรอบคอบ ความประหยัด ความมีวินัย ความขยัน ความมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และ การพึ่งตนเอง

ข้อเสนอแนะในการดำเนินการโครงการ

การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย ผลการดำเนินงานครบถ้วนทุกขั้นตอนอย่างมีคุณภาพ แต่ยังมีบางขั้นตอนควรมีการพัฒนาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น คือ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมสนับสนุนโครงการนี้อย่างต่อเนื่องเพราะถือว่าเป็นโครงการที่ส่งเสริมให้เยาวชนพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม โดยการได้เข้าร่วมโครงการ และกิจกรรมย่อยต่างๆ ต้องมีการปฏิบัติต่อเนื่องกันหลายๆ ปี
2. โรงเรียนควรพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ที่เหมาะสมสำหรับคนไทย
3. โรงเรียนควรประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนเพิ่มมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการประเมินโครงการ

1. นำผลการประเมินโครงการที่ได้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจปรับปรุงแก้ไขในด้านต่างๆ ที่ได้ค้นพบ โดยส่งเสริมกิจกรรมที่โรงเรียนสามารถทำได้ดีให้ดียิ่งขึ้นไป ปรับปรุงกิจกรรมที่พบว่าไม่ผลการประเมินในระดับต่ำ
2. โรงเรียนควรนำกิจกรรมใหม่ๆ ที่ประสบความสำเร็จมาจัดกิจกรรมในการพัฒนาคุณธรรม ด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ความรับผิดชอบ และความขยัน
3. ควรมีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ ครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความรับรู้เชิงบวก เพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน

ข้อเสนอแนะในการประเมินโครงการครั้งต่อไป

1. นำผลการประเมินโครงการที่ได้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจปรับปรุง แก้ไขในด้านต่างๆ ที่ได้ค้นพบ โดยส่งเสริมกิจกรรมที่โรงเรียนสามารถทำได้ดีให้ดียิ่งขึ้นไปและปรับปรุงกิจกรรมที่พบว่าไม่ผลการประเมินในระดับต่ำ
2. โรงเรียนควรนำกิจกรรมใหม่ๆ ที่ประสบความสำเร็จมาจัดกิจกรรมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด
3. ควรมีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความรับรู้เชิงบวก เพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2541). *คำบรรยายเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นความมีวินัยและความเปนประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- _____. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2544). *การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เกียรติคุณ สิทธีชัย. (2545). *รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตภาคใต้*. สงขลา : สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตภาคใต้.
- เกียรติศักดิ์ สาครสุภฤกษ์. (2558). *การวิจัยการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนตามแนววิถีพุทธ*. นครราชสีมา : โรงเรียนพระทองคำวิทยาคม.
- จารุณี พวงศรี. (2550). *การประเมินโครงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนถาวรานุกูล*. เข้าถึงได้จาก http://www.kroobannok.com/board_view.php?b_id=7784&bcid_id=16.
- จำเนียร สุขหลาย และคนอื่นๆ. (2544). *“แบบจำลอง CIPP” รวมบทความทางการประเมินโครงการ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิมารัตน์ ปุณฺณปัญญา. (2557). *การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ “ยอดนารีสตรีวิทยา”*. กรุงเทพฯ : โรงเรียนสตรีวิทยา.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2533). *เทคโนโลยีการศึกษา : ทฤษฎีและการวิจัย*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ฐาปณีย์ จำปา. (2555). *รายงานการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนวัดทางกระบือ (เอื้อติวิทยาการ)*. นครนายก : โรงเรียนวัดทางกระบือ.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2546). *ทฤษฎีต้นไมจริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีศักดิ์ อริยวัฒน์วงศ์. (2551). *การประเมินโครงการพัฒนาวินัยนักเรียนโรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา*. สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทะนงศักดิ์ เจริญชัย. (2550). *การประเมินโครงการเสริมสร้างและพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการในโรงเรียนบ้านดงแสนตอ*. เข้าถึงได้จาก http://www.kruthai.info/board_vijai/show.phpCategory=vijai&No=122.

- เทศ แก้วกสิกรรม. (2543). *หลักการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2535). *กลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ : การศึกษานโยบายและกลยุทธ์การบริหารขององค์กร*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- นิตา ชูโต. (2541). *การประเมินผลโครงการ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: เพมโปรดักชั่นส.
- บรรเลง รสน้ำ. (2549). *การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลเพชรบูรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1*. เข้าถึงได้จาก http://www.kroobannok.com/board.php?b_id=6481&bcat_id=16.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน.
- ประชุม รอดประเสริฐ. (2542). *การบริหารโครงการ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์.
- ประภาศรี สีอำไพ. (2540). *พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรัชญา ไชโย. (2551). *การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนาชีวิตสู่เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนหนองบัวราชูร์บำรุง*. เข้าถึงได้จาก http://www.kroobannok.board_view.php?b_id=9858&bcat_id=16.
- ปราชญา กล้าผจญ. (2545). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พรนิภา คำป้องกันภัย. (2542). *การจัดทำโครงการและการประเมินผลโครงการ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์ดี.
- พระธรรมปลูก (ป.อ.ปยุตโต). (2540). *ธรรมนุญชีวิต พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : สหธรรมิก.
- _____. (2545). *มองสันติภาพโลกผ่านภูมิหลังอารยธรรมโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพฯ : ธรรมสาร.
- พิชัย อันปัญญา. (2553). *การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลบ้านส่องนางใย*. มหาสารคาม : โรงเรียนเทศบาลบ้านส่องนางใย.
- พิสนุ ฟองศรี. (2551). *วิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : พอเพอร์ดี.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน. (2542). *ความรู้คุณธรรม*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพศาล หวังพานิช. (2544). *“การจัดทำโครงการ” ในหลักสูตรการวางแผนระดับหัวหน้ากลุ่มงาน*. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

- ภูมิศักดิ์ ราศรี. (2551). แบบจำลองการประเมินผลโครงการกรณีแบบจำลอง CIPP Model. เขาถึงได้จาก <http://gotoknow.org/file/robertrasri/CIPP.doc>.
- มนัญญ เพชรมีแก้ว. (2552). การประเมินโครงการพัฒนาค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนด้วยกิจกรรมคุณธรรม โรงเรียนนาคนุ่นประชาสรรพ. เขาถึงได้จาก http://www.kroobannok.com/board_view.php?b_id=7635&bcat_id=16.
- มยุรี อนุมานราชชน. (2546). การบริหารโครงการ (พิมพ์ครั้งที่ 3). เชียงใหม่ : คณะนิเทศการพิมพ์.
- มัทวะ ฉัตรทอง. (2550). การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 3 “เทศบาลอนุสรณ์”. เขาถึงได้จาก http://www.kroobannok.com/boardview.php?b_id=8215&bcat_id=16.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2546). การประเมินโครงการ : แนวคิดและแนวปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
- รัตน์ บัวสนธ์. (2540). การประเมินผลโครงการ การวิจัยประเมินผล. กรุงเทพฯ : คอมแพคทพริ้นท์.
- ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา. (2545). กระทรวงศึกษาธิการกับการขับเคลื่อนปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย. (2558). รายงานประจำปี 2558. ระยอง : โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วศิน อินทสระ. (2549). พุทธจริยศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ธรรมดา.
- ศุภชัย ยาวะประภาช. (2547). การวางแผนนโยบาย โครงการ และการบริหารโครงการ (พิมพ์ครั้งที่ 14). นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา [ไอเอพีดี]. (2549). รายงานวิจัยเรื่อง รูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียนใหม่มีคุณธรรมจริยธรรม. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- สมคิด พรหมจยู. (2542). เทคนิคการประเมินโครงการ (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สมชาย ดุรงค์เดช. (2542). การประเมินผลโครงการ : แนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพฯ : คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2545). “ความรู้พื้นฐานสำหรับการประเมินโครงการทางการศึกษา” ในรวมบทความทางการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2544). *รายงานการศึกษาวิจัยการศึกษารูปแบบ และและวิธีการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)*. เข้าถึงได้จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=139>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *การประชุมทางวิชาการการวิจัยทางการศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 12*. นนทบุรี : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.
- สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 9. (2539). *คู่มือการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน*. อุตรธานี : สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 9.
- สาโรช สุขสุเมธ. (2553). *การประเมินโครงการและแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของโรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี*. นนทบุรี : โรงเรียนวัดบ่อ.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2541). *สถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ : เฟื่องฟ้าพรินติ้ง.
- สุรางค์รัตน์ ตรีเหรา. (2558). *การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนบ้านกุดฝั่งแดง*. กาฬสินธุ์ : โรงเรียนบ้านกุดฝั่งแดง.
- สุวิทย์ มูลคำ และสุนันทา สุนทรประเสริฐ. (2550). *การพัฒนาผลงานทางวิชาการสู่การเลื่อนวิทยฐานะ*. กรุงเทพฯ : อี เค บุ๊คส์.
- สุวิมล ตีรกานนท์. (2545). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- สุวิมล วองวานิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย. (2543). *รายงานผลการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนา คุณธรรมระดับบุคคลเพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนรวมของนักศึกษา มหาวิทยาลัย : การศึกษาเชิงปริมาณและคุณภาพ”*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาวิจัยศึกษา คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนรรักษ์ ปัญญาวัฒน์. (2549). *องค์ความรู้กับการจัดการเรียนรู้การพัฒนาที่สูงอย่างยั่งยืน*. เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

- อนุวัติ คุณแก้ว. (2549). *เอกสารประกอบการอบรมเทคนิคการเขียนโครงการและการประเมินโครงการ*. เพชรบูรณ์ : สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- อรศญา จวนทองรักษ์. (2551). *คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ*. เขาถึงได้จาก <http://www.kunnatum.net/album/kunnatum8/>.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2540). *รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- Bauerly, K. M. E. (2005). The implementation of total quality management principles in Minnesota Schools: Evidence from the field (Secondary schools, Education reform). *Dissertation Abstracts International*, 58(8), 2913 – A.
- Bonawitz, M. F. (2002). Analysis and comparison of the moral development of student required to graduate with an ethics course. *Dissertation Abstracts International*, 63(04), 1433-A.
- Nava-Whitehead, S.M. (2002). *The effect of the nature's classroom environmental Education program on middle school student performance*. Doctoral dissertation, Department of Educational Administration and Higher Education, Boston College

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- รายนามผู้ทรงคุณวุฒิและหนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือเพื่อการประเมินโครงการ

ที่ ศธ ๐๔๒๔๘.๔๓/๒๑๗

โรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย
๑๙๐ หมู่ ๑ ต.บ้านนา อ.แกลง
จ.ระยอง ๒๑๑๑๐

๓ ตุลาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการประเมินโครงการ
เรียน ผู้ทรงคุณวุฒิ
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการประเมินโครงการฯ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วยนางสาวนิศากร ยมหา ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๘ ได้จัดทำรายงานการประเมินผลโครงการพัฒนา
คุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ
เพื่อการประเมินโครงการ ในกรณีนี้ทางโรงเรียนได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่อง
ดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ
เพื่อการประเมินโครงการในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ทางโรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายรณภพ ตรีภักกิจ)

ผู้อำนวยการโรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย

งานธุรการ

โทร. ๐-๓๘๖๗-๑๑๒

โทรสาร. ๐-๓๘๖๗-๗๐๓๐

ที่ ศธ ๐๔๒๔๘.๔๓/๒๖๘

โรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย
๑๙๐ หมู่ ๑ ต.บ้านนา อ.แกลง
จ.ระยอง ๒๑๑๑๐

๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือเพื่อการประเมินโครงการ
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนแกลง (วิทยสถาวร)

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการประเมินโครงการฯ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วยนางสาวนิศากร ยมหา ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๘ ได้จัดทำรายงานการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม
จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย ขณะนี้ อยู่ในขั้นตอนเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหา
คุณภาพเครื่องมือ เพื่อการประเมินโครงการ ในครั้งนี้ทางโรงเรียนมีความประสงค์ ขออำนวยความสะดวก
สะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากข้าราชการครู นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนในสังกัดของท่าน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ทางโรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายพิภพ นามสินธ์)

ผู้อำนวยการโรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย

งานธุรการ

โทร. ๐-๓๘๖๗-๑๑๒

โทรสาร. ๐-๓๘๖๗-๗๐๓๐

ภาคผนวก ข

ดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC)

ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC)
แบบประเมินผลโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2559

ฉบับที่ 1 ประเมินบริบทของโครงการ

รายการ	คะแนนระดับความ คิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ			รวม $\bar{X}$	ค่า IOC
	1	2	3		
1. โรงเรียนมีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนได้อย่างชัดเจน	1	1	1	3	1
2. โครงการสอดคล้องกับความต้องการของครูผู้ปกครอง และชุมชน	1	1	1	3	1
3. โครงการมีความเหมาะสมและมีความจำเป็นในการแก้ปัญหา	1	1	1	3	1
4. โครงการสามารถแก้ปัญหาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนได้	1	0	1	2	0.66
5. หลักการและเหตุผลของโครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด	1	1	1	3	1
6. หลักการและเหตุผลของโครงการมีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน	1	1	1	3	1
7. วัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจนสอดคล้องกับวิธีดำเนินการ	1	1	1	3	1
8. วัตถุประสงค์ของโครงการมีความสอดคล้องนโยบายของโรงเรียน	1	1	1	3	1
9. กิจกรรมของโครงการสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้	1	1	1	3	1
10. กิจกรรมของโครงการช่วยให้นักเรียนมีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนให้ดีขึ้น	1	1	0	2	0.66
11. สภาพแวดล้อมของโรงเรียนมีความเหมาะสมและเอื้อต่อการดำเนินโครงการ	1	1	1	3	1
12. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินโครงการ	1	1	1	3	1

ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC)
แบบประเมินผลโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2559

ฉบับที่ 2 ประเมินปัจจัยนำเข้าโครงการ

รายการ	คะแนนระดับความ คิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ			รวม $\bar{X}$	ค่า IOC
	1	2	3		
1. มีแผนการดำเนินงานโครงการอย่างชัดเจน	1	1	1	3	1
2. กิจกรรมในโครงการมีความเหมาะสมสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์	1	1	0	2	0.66
3. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการมีความเหมาะสม	1	1	1	3	1
4. ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบมีความพร้อม ในการดำเนินโครงการ	1	1	1	3	1
5. ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบมีความรู้ความเข้าใจ และมีความสามารถในการดำเนินโครงการ	1	1	1	3	1
6. บุคลากรในการดำเนินโครงการมีจำนวนเพียงพอ	1	1	1	3	1
7. บุคลากรในการดำเนินโครงการมีความเหมาะสม	1	1	1	3	1
8. งบประมาณในการดำเนินโครงการมีเพียงพอ	1	1	1	3	1
9. มีวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือที่ใช้ในโครงการ อย่างเพียงพอ	1	0	1	2	0.66
10. เอกสารที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมในโครงการ มีความเหมาะสมและเพียงพอ	1	1	0	2	0.66
11. เอกสารที่ใช้ในการดำเนินโครงการช่วยให้นักเรียน มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม	1	1	1	3	1
12. มีอาคารสถานที่ในการปฏิบัติกิจกรรมของโครงการ อย่างเหมาะสมและเพียงพอ	1	1	1	3	1

ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC)
แบบประเมินผลโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมโรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2559

ฉบับที่ 3 กระบวนการของโครงการ

รายการ	คะแนนระดับความ คิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ			รวม	ค่า
	1	2	3	$\bar{X}$	IOC
1. มีการวางแผนการดำเนินงานโครงการสู่การปฏิบัติ	1	1	1	3	1
2. มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบแก่บุคลากร ในการดำเนินโครงการ	1	1	1	3	1
3. มีการประชุมให้ความรู้ชี้แจงสื่อสารประชาสัมพันธ์ ผู้รับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้องเข้าใจขั้นตอนและวิธีดำเนินการ	1	1	1	3	1
4. มีการกำหนดขั้นตอน รายละเอียดและวิธีดำเนินโครงการ อย่างชัดเจนและเหมาะสม	1	1	1	3	1
5. รูปแบบการจัดกิจกรรมในโครงการช่วยให้นักเรียน มีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม	1	1	1	3	1
6. กิจกรรมในโครงการช่วยให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ ของโครงการ	1	1	1	3	1
7. ดำเนินกิจกรรมโครงการตามแผนและขั้นตอน การดำเนินการที่กำหนดไว้ในโครงการ	1	1	1	3	1
8. มีการนิเทศ กำกับ ติดตามและควบคุมการดำเนินงาน ตามโครงการ	1	1	1	3	1
9. มีการกำหนดหลักเกณฑ์และระยะเวลาในการ ประเมินผลโครงการตามความเหมาะสม	0	1	1	2	0.66
10. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามโครงการ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องด้วยวิธีการที่หลากหลาย ครบทุกกิจกรรม	1	1	0	2	0.66
11. ขณะดำเนินงานตามโครงการมีการแก้ไขปรับปรุงวิธีการ ดำเนินโครงการเมื่อพบวาทบกพร่อง	1	1	1	3	1
12. โรงเรียนมีการเผยแพร่และขยายผลการปฏิบัติกิจกรรม สู่ชุมชน	1	1	1	3	1

ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC)
แบบประเมินผลโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมโรงเรียนนวมุขเมืองราชวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2559

ฉบับที่ 4 ผลผลิตของโครงการ

ตอนที่ 1 คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของโครงการ

รายการ	คะแนนระดับความคิดเห็น จากผู้ทรงคุณวุฒิ			รวม	ค่า
	1	2	3		
1. ความมีวินัย	1	1	1	3	1
2. ความรับผิดชอบ	1	1	1	3	1
3. ความขยัน	1	1	1	3	1
4. ความซื่อสัตย์	1	1	1	3	1
5. ความมีสติและละเอียดรอบคอบ	1	1	1	3	1
6. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ	1	1	1	3	1
7. ความสุภาพ	1	1	1	3	1
8. ความยุติธรรม	1	1	1	3	1
9. ความมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม	1	1	1	3	1
10. ความสามัคคี	1	1	1	3	1

ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC)
แบบประเมินผลโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2559

ฉบับที่ 4 ผลผลิตของโครงการ

ตอนที่ 2 คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ

รายการ	คะแนนระดับความคิดเห็น จากผู้ทรงคุณวุฒิ			รวม $\bar{X}$	ค่า IOC
	1	2	3		
1. สามารถนำความรู้ที่ได้จากโครงการไปใช้ ในการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบ	1	1	1	3	1
2. สามารถเลือกแนวทางและการปฏิบัติงาน ได้อย่างเหมาะสม	1	1	1	3	1
3. สามารถนำหลักการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน	1	1	1	3	1
4. สามารถรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ นำมาปรับปรุงและประยุกต์ใช้ในการ ปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมอื่นๆ	1	1	1	3	1
5. สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน ร่วมกับผู้อื่น	1	1	1	3	1
6. สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปรับตัว เข้ากับสถานการณ์สิ่งแวดล้อม	1	1	1	3	1
7. สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเอง และครอบครัว	1	1	1	3	1
8. สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติตน ให้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน	1	1	1	3	1
9. สามารถนำไปประยุกต์ใช้อยู่ร่วมกับผู้อื่น	1	1	1	3	1
10. สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหาร จัดการเวลา	1	1	1	3	1

ภาคผนวก ค

คำอำนาจจำแนกและความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ค่าอำนาจจำแนกและความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ฉบับที่ 1

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก
1	.55	7	.40
2	.70	8	.61
3	.62	9	.57
4	.59	10	.55
5	.73	11	.67
6	.65	12	.92

ค่าความเชื่อมั่น = .94

ฉบับที่ 2

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก
1	.49	7	.95
2	.60	8	.74
3	.63	9	.78
4	.65	10	.57
5	.53	11	.67
6	.65	12	.79

ค่าความเชื่อมั่น = .95

ฉบับที่ 3

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก
1	.66	7	.67
2	.68	8	.74
3	.69	9	.73
4	.79	10	.91
5	.73	11	.67
6	.65	12	.68

ค่าความเชื่อมั่น = .98

ฉบับที่ 4 ตอนที่ 1

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก
1	.67	6	.65
2	.74	7	.67
3	.73	8	.89
4	.51	9	.70
5	.67	10	.65

ค่าความเชื่อมั่น = .96

ฉบับที่ 4 ตอนที่ 2

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก
1	.65	6	.63
2	.69	7	.89
3	.73	8	.70
4	.57	9	.72
5	.51	10	.65

ค่าความเชื่อมั่น = .96

ภาคผนวก ง

แบบสอบถาม

แบบประเมินผลโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2559

ประเมินบริบทของโครงการ

ครูผู้สอนเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือให้ตรงกับความเป็นจริง ตามความคิดเห็นของท่านที่มีต่อบริบทของโครงการ

บริบทของโครงการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. โรงเรียนมีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนได้อย่างชัดเจน					
2. โครงการสอดคล้องกับความต้องการของครูผู้ปกครอง และชุมชน					
3. โครงการมีความเหมาะสมและมีความจำเป็นในการแก้ปัญหา					
4. โครงการสามารถแก้ปัญหาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนได้					
5. หลักการและเหตุผลของโครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด					
6. หลักการและเหตุผลของโครงการมีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน					
7. วัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจนสอดคล้องกับวิธีดำเนินการ					
8. วัตถุประสงค์ของโครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน					
9. กิจกรรมของโครงการสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้					
10. กิจกรรมของโครงการช่วยให้นักเรียนมีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนให้ดีขึ้น					
11. สภาวะแวดล้อมของโรงเรียนมีความเหมาะสมและเอื้อต่อการดำเนินโครงการ					
12. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินโครงการ					

แบบประเมินผลโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2559

ประเมินปัจจัยนำเข้าโครงการ

ครูผู้สอนเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือให้ตรงกับความเป็นจริง ตามความคิดเห็น
ของท่านที่มีต่อปัจจัยนำเข้าโครงการ

ปัจจัยนำเข้าโครงการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. มีแผนการดำเนินงานโครงการอย่างชัดเจน					
2. กิจกรรมในโครงการมีความเหมาะสมสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์					
3. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการมีความเหมาะสม					
4. ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบมีความพร้อมในการดำเนิน โครงการ					
5. ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบมีความรู้ความเข้าใจและ มีความสามารถในการดำเนินโครงการ					
6. บุคลากรในการดำเนินโครงการมีจำนวนเพียงพอ					
7. บุคลากรในการดำเนินโครงการมีความเหมาะสม					
8. งบประมาณในการดำเนินโครงการมีเพียงพอ					
9. มีวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในโครงการ อย่างเพียงพอ					
10. เอกสารที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมในโครงการ มีความเหมาะสมและเพียงพอ					
11. เอกสารที่ใช้ในการดำเนินโครงการช่วยให้นักเรียน มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม					
12. มีอาคารสถานที่ในการปฏิบัติกิจกรรมของโครงการ อย่างเหมาะสมและเพียงพอ					

แบบประเมินผลโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมโรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2559

ประเมินกระบวนการดำเนินงาน

ครูผู้สอนเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือให้ตรงกับความเป็นจริง ตามความคิดเห็น
ของท่านที่มีต่อกระบวนการโครงการ

กระบวนการดำเนินงาน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. มีการวางแผนการดำเนินงานโครงการสู่การปฏิบัติ					
2. มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบแก่บุคลากร ในการดำเนินโครงการ					
3. มีการประชุมให้ความรู้ชี้แจงสื่อสารประชาสัมพันธ์ ผู้รับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้องเข้าใจขั้นตอนและวิธีดำเนินการ					
4. มีการกำหนดขั้นตอน รายละเอียดและวิธีดำเนินโครงการ อย่างชัดเจนและเหมาะสม					
5. รูปแบบการจัดกิจกรรมในโครงการช่วยให้นักเรียนมี ความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม					
6. กิจกรรมในโครงการช่วยให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ ของโครงการ					
7. ดำเนินกิจกรรมโครงการตามแผนและขั้นตอน การดำเนินการที่กำหนดไว้ในโครงการ					
8. มีการนิเทศ กำกับ ติดตามและควบคุมการดำเนินงาน ตามโครงการ					
9. มีการกำหนดหลักเกณฑ์และระยะเวลาในการประเมินผล โครงการตามความเหมาะสม					
10. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามโครงการอย่างเป็น ระบบและต่อเนื่องด้วยวิธีการที่หลากหลายครบทุกกิจกรรม					
11. ขณะดำเนินงานตามโครงการมีการแก้ไขปรับปรุงวิธีการ ดำเนินโครงการเมื่อพบวาทะการ					
12. โรงเรียนมีการเผยแพร่และขยายผลการปฏิบัติกิจกรรม สู่ชุมชน					

แบบประเมินผลโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2559

ผลผลิตของโครงการ

ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือให้ตรงกับความเป็นจริง ตามความคิดเห็น
ของท่านที่มีต่อผลผลิตโครงการ

ตอนที่ 1

ผลผลิตของโครงการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ความมีวินัย					
2. ความรับผิดชอบ					
3. ความขยัน					
4. ความซื่อสัตย์					
5. ความมีสติและละเอียดรอบคอบ					
6. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ					
7. ความสุภาพ					
8. ความยุติธรรม					
9. ความมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม					
10. ความสามัคคี					

ตอนที่ 2

คุณค่าและประโยชน์ของโครงการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. สามารถนำความรู้ที่ได้จากโครงการไปใช้ในการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบ					
2. สามารถเลือกแนวทางและการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม					
3. สามารถนำหลักการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน					
4. สามารถรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ นำมาปรับปรุงและประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมอื่นๆ					
5. สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น					
6. สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์สิ่งแวดล้อม					
7. สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองและครอบครัว					
8. สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติตนให้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน					
9. สามารถนำไปประยุกต์ใช้อยู่ร่วมกับผู้อื่น					
10. สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการเวลา					

ภาคผนวก จ

หลักฐานการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

ที่ ศธ ๐๔๒๔๘.๔๓/๖๔๓

โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย
๑๙๐ หมู่ ๑ ต.บ้านนา อ.แก่ง
จ.ระยอง ๒๑๑๑๐

๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๙

เรื่อง การเผยแพร่เอกสารทางวิชาการ
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนแก่ง (วิทยสถาวร)
สิ่งที่ส่งมาด้วย บทคัดย่อ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วยนางสาวนิศากร ยมหา ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๘ ได้จัดทำรายงานการประเมินผลโครงการพัฒนา
คุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย ได้ผ่านการหาคุณภาพและทดลองใช้
จนมีประสิทธิภาพ จึงขอเผยแพร่เอกสารทางวิชาการดังกล่าวมายังโรงเรียนของท่าน เพื่อใช้ประโยชน์
ในการพัฒนาคุณภาพวิชาการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายพิภพ นามสนิท)

ผู้อำนวยการโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย

งานธุรการ

โทร. ๐-๓๘๖๗-๑๑๒

โทรสาร. ๐-๓๘๖๗-๗๐๓๐

ที่ ศธ ๐๔๒๔๘.๔๓/๖๔๓

โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย
๑๙๐ หมู่ ๑ ต.บ้านนา อ.แก่ง
จ.ระยอง ๒๑๑๑๐

๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๙

เรื่อง การเผยแพร่เอกสารทางวิชาการ
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนระยองวิทยาคม
สิ่งที่ส่งมาด้วย บทคัดย่อ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วยนางสาวนิศากร ยมหา ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๘ ได้จัดทำรายงานการประเมินผลโครงการพัฒนา
คุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย ได้ผ่านการหาคุณภาพและทดลองใช้
จนมีประสิทธิภาพ จึงขอเผยแพร่เอกสารทางวิชาการดังกล่าวมายังโรงเรียนของท่าน เพื่อใช้ประโยชน์
ในการพัฒนาคุณภาพวิชาการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายพิภพ นามสนิท)

ผู้อำนวยการโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย

งานธุรการ

โทร. ๐-๓๘๖๗-๑๑๒

โทรสาร. ๐-๓๘๖๗-๗๐๓๐

ที่ ศธ ๐๔๒๔๘.๔๓/๖๔๓

โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย
๑๙๐ หมู่ ๑ ต.บ้านนา อ.แก่ง
จ.ระยอง ๒๑๑๑๐

๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๙

เรื่อง การเผยแพร่เอกสารทางวิชาการ
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดป่าประดู่
สิ่งที่ส่งมาด้วย บทคัดย่อ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วยนางสาวนิศากร ยมหา ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๘ ได้จัดทำรายงานการประเมินผลโครงการพัฒนา
คุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย ได้ผ่านการหาคุณภาพและทดลองใช้
จนมีประสิทธิภาพ จึงขอเผยแพร่เอกสารทางวิชาการดังกล่าวมายังโรงเรียนของท่าน เพื่อใช้ประโยชน์
ในการพัฒนาคุณภาพวิชาการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายพิภพ นามสนิท)

ผู้อำนวยการโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย

งานธุรการ

โทร. ๐-๓๘๖๗-๑๑๒

โทรสาร. ๐-๓๘๖๗-๗๐๓๐

ที่ ศธ ๐๔๒๔๘.๔๓/๖๔๓

โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย
๑๙๐ หมู่ ๑ ต.บ้านนา อ.แก่ง
จ.ระยอง ๒๑๑๑๐

๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๙

เรื่อง การเผยแพร่เอกสารทางวิชาการ
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชำนาญสามัคคีวิทยา
สิ่งที่ส่งมาด้วย บทคัดย่อ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วยนางสาวนิศากร ยมหา ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๘ ได้จัดทำรายงานการประเมินผลโครงการพัฒนา
คุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย ได้ผ่านการหาคุณภาพและทดลองใช้
จนมีประสิทธิภาพ จึงขอเผยแพร่เอกสารทางวิชาการดังกล่าวมายังโรงเรียนของท่าน เพื่อใช้ประโยชน์
ในการพัฒนาคุณภาพวิชาการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายพิภพ นามสนิท)

ผู้อำนวยการโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย

งานธุรการ

โทร. ๐-๓๘๖๗-๑๑๒

โทรสาร. ๐-๓๘๖๗-๗๐๓๐

ที่ ศธ ๐๔๒๔๘.๔๓/๖๔๓

โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย
๑๙๐ หมู่ ๑ ต.บ้านนา อ.แก่ง
จ.ระยอง ๒๑๑๑๐

๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๙

เรื่อง การเผยแพร่เอกสารทางวิชาการ
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนนิคมวิทยา
สิ่งที่ส่งมาด้วย บทคัดย่อ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วยนางสาวนิศากร ยมหา ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๘ ได้จัดทำรายงานการประเมินผลโครงการพัฒนา
คุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย ได้ผ่านการหาคุณภาพและทดลองใช้
จนมีประสิทธิภาพ จึงขอเผยแพร่เอกสารทางวิชาการดังกล่าวมายังโรงเรียนของท่าน เพื่อใช้ประโยชน์
ในการพัฒนาคุณภาพวิชาการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายพิภพ นามสนิท)

ผู้อำนวยการโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย

งานธุรการ

โทร. ๐-๓๘๖๗-๑๑๒

โทรสาร. ๐-๓๘๖๗-๗๐๓๐

ที่ ศธ ๐๔๒๔๘.๔๓/๖๔๓

โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย
๑๙๐ หมู่ ๑ ต.บ้านนา อ.แก่ง
จ.ระยอง ๒๑๑๑๐

๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๙

เรื่อง การเผยแพร่เอกสารทางวิชาการ
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนปลวกแดงพิทยาคม
สิ่งที่ส่งมาด้วย บทคัดย่อ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วยนางสาวนิศากร ยมหา ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๘ ได้จัดทำรายงานการประเมินผลโครงการพัฒนา
คุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย ได้ผ่านการหาคุณภาพและทดลองใช้
จนมีประสิทธิภาพ จึงขอเผยแพร่เอกสารทางวิชาการดังกล่าวมายังโรงเรียนของท่าน เพื่อใช้ประโยชน์
ในการพัฒนาคุณภาพวิชาการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายพิภพ นามสนิท)

ผู้อำนวยการโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย

งานธุรการ

โทร. ๐-๓๘๖๗-๑๑๒

โทรสาร. ๐-๓๘๖๗-๗๐๓๐

ที่ ศธ ๐๔๒๔๘.๔๓/๖๔๓

โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย
๑๙๐ หมู่ ๑ ต.บ้านนา อ.แก่ง
จ.ระยอง ๒๑๑๑๐

๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๙

เรื่อง การเผยแพร่เอกสารทางวิชาการ
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวังจันทร์วิทยา
สิ่งที่ส่งมาด้วย บทคัดย่อ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วยนางสาวนิศากร ยมหา ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๘ ได้จัดทำรายงานการประเมินผลโครงการพัฒนา
คุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย ได้ผ่านการหาคุณภาพและทดลองใช้
จนมีประสิทธิภาพ จึงขอเผยแพร่เอกสารทางวิชาการดังกล่าวมายังโรงเรียนของท่าน เพื่อใช้ประโยชน์
ในการพัฒนาคุณภาพวิชาการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายพิภพ นามสนิท)

ผู้อำนวยการโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย

งานธุรการ

โทร. ๐-๓๘๖๗-๑๑๒

โทรสาร. ๐-๓๘๖๗-๗๐๓๐

ที่ ศธ ๐๔๒๔๘.๔๓/๖๔๓

โรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย
๑๙๐ หมู่ ๑ ต.บ้านนา อ.แก่ง
จ.ระยอง ๒๑๑๑๐

๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๙

เรื่อง การเผยแพร่เอกสารทางวิชาการ
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนมาบตาพุดพันพิทยาคาร
สิ่งที่ส่งมาด้วย บทคัดย่อ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วยนางสาวนิศากร ยมหา ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๘ ได้จัดทำรายงานการประเมินผลโครงการพัฒนา
คุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย ได้ผ่านการหาคุณภาพและทดลองใช้
จนมีประสิทธิภาพ จึงขอเผยแพร่เอกสารทางวิชาการดังกล่าวมายังโรงเรียนของท่าน เพื่อใช้ประโยชน์
ในการพัฒนาคุณภาพวิชาการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายพิภพ นามสินธ์)

ผู้อำนวยการโรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย

งานธุรการ

โทร. ๐-๓๘๖๗-๑๑๒

โทรสาร. ๐-๓๘๖๗-๗๐๓๐

ที่ ศธ ๐๔๒๔๘.๔๓/๖๔๓

โรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย
๑๙๐ หมู่ ๑ ต.บ้านนา อ.แก่ง
จ.ระยอง ๒๑๑๑๐

๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๙

เรื่อง การเผยแพร่เอกสารทางวิชาการ
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสุนทรภู่พิทยา
สิ่งที่ส่งมาด้วย บทคัดย่อ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วยนางสาวนิศากร ยมหา ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๘ ได้จัดทำรายงานการประเมินผลโครงการพัฒนา
คุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย ได้ผ่านการหาคุณภาพและทดลองใช้
จนมีประสิทธิภาพ จึงขอเผยแพร่เอกสารทางวิชาการดังกล่าวมายังโรงเรียนของท่าน เพื่อใช้ประโยชน์
ในการพัฒนาคุณภาพวิชาการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายพิภพ นามสนิท)

ผู้อำนวยการโรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย

งานธุรการ

โทร. ๐-๓๘๖๗-๑๑๒

โทรสาร. ๐-๓๘๖๗-๗๐๓๐

ที่ ศธ ๐๔๒๔๘.๔๓/๖๔๓

โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย
๑๙๐ หมู่ ๑ ต.บ้านนา อ.แก่ง
จ.ระยอง ๒๑๑๑๐

๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๙

เรื่อง การเผยแพร่เอกสารทางวิชาการ
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเขาชะเมาวิทยา
สิ่งที่ส่งมาด้วย บทคัดย่อ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วยนางสาวนิศากร ยมหา ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๘ ได้จัดทำรายงานการประเมินผลโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย ได้ผ่านการหาคุณภาพและทดลองใช้จนมีประสิทธิภาพ จึงขอเผยแพร่เอกสารทางวิชาการดังกล่าวมายังโรงเรียนของท่าน เพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพวิชาการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายพิภพ นามสนิท)

ผู้อำนวยการโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย

งานธุรการ

โทร. ๐-๓๘๖๗-๑๑๒

โทรสาร. ๐-๓๘๖๗-๗๐๓๐

ที่ ศธ ๐๔๒๔๘.๔๓/๖๔๓

โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย
๑๙๐ หมู่ ๑ ต.บ้านนา อ.แก่ง
จ.ระยอง ๒๑๑๑๐

๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๙

เรื่อง การเผยแพร่เอกสารทางวิชาการ
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนระยองวิทยapakน้ำ
สิ่งที่ส่งมาด้วย บทคัดย่อ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วยนางสาวนิศากร ยมหา ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๘ ได้จัดทำรายงานการประเมินผลโครงการพัฒนา
คุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย ได้ผ่านการหาคุณภาพและทดลองใช้
จนมีประสิทธิภาพ จึงขอเผยแพร่เอกสารทางวิชาการดังกล่าวมายังโรงเรียนของท่าน เพื่อใช้ประโยชน์
ในการพัฒนาคุณภาพวิชาการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายพิภพ นามสนิท)

ผู้อำนวยการโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย

งานธุรการ

โทร. ๐-๓๘๖๗-๑๑๒

โทรสาร. ๐-๓๘๖๗-๗๐๓๐

ที่ ศธ ๐๔๒๔๘.๔๓/๖๔๓

โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย
๑๙๐ หมู่ ๑ ต.บ้านนา อ.แก่ง
จ.ระยอง ๒๑๑๑๐

๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๙

เรื่อง การเผยแพร่เอกสารทางวิชาการ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวิทยาคม นิคมอุตสาหกรรม

สิ่งที่ส่งมาด้วย บทคัดย่อ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วยนางสาวนิศากร ยมหา ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๘ ได้จัดทำรายงานการประเมินผลโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย ได้ผ่านการหาคุณภาพและทดลองใช้จนมีประสิทธิภาพ จึงขอเผยแพร่เอกสารทางวิชาการดังกล่าวมายังโรงเรียนของท่าน เพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพวิชาการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายพิภพ นามสนิท)

ผู้อำนวยการโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย

งานธุรการ

โทร. ๐-๓๘๖๗-๑๑๒

โทรสาร. ๐-๓๘๖๗-๗๐๓๐

ประวัติย่อของผู้รายงาน

ชื่อ – สกุล	นางสาวนิศากร ยมहा
วันเดือนปีเกิด	19 ตุลาคม 2506
สถานที่เกิด	ตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	190/3 หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านนา อำเภอแกลง จังหวัดระยอง
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครูชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย ตำบลแกลง อำเภอแกลง จังหวัดระยอง

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2523	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปว.ช.) วิทยาลัยเทคนิคระยอง จังหวัดระยอง
พ.ศ. 2526	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปว.ส.) คหกรรมศาสตร์ วิทยาลัยอาชีวศึกษาชลบุรี จังหวัดชลบุรี
พ.ศ.2530	การศึกษบัณฑิต วิชาเอก คหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร
พ.ศ.2548	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) สาขาการบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี

